Η ΕΥΤΕΡΠΗ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

Φυλλάδ. 36. **ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.** *Τόμος Β'.*

Εκδίδεται δὶς τοῦ μηνὸς. *Ἐν Ἀθήναις, τὴν* 15 *Φευρουαρίου* 1849

ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

ΤΟΥ Κ. Φ. ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

(Ἴδε φυλλάδιον ΙΔ'. σ. 8).

Φίλε !

Ἡ τελευταία ἐπιστολή μου σοὶ ὡμίλει περὶ τῆς Μέμφιδος. Ἡ Μέμφις! Εἶναι Αἴγυπτος διὰ σᾶς, τοὺς μὴ ὑπερβάντας ποτὲ τὸν τάφον τοῦ Θεμιστοκλέους ἢ τῆς Αἰγίνης τὴν ἄκραν. Ἀλλὰ δι' ἐμὲ τὸν διατρέχοντα τὰς Λιβυκὰς ἐρήμους καὶ προσαναβαίνοντα καταρράκτην μετὰ καταρράκτην, δι' ἐμὲ ἡ Μέμφις εἶναι ἀκόμη τῆς Αἰγύπτου προπύλαιον, εἶναι κοινὸς τόπος τῶν περιηγητῶν, ἐφικτὸς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀτολμοτέρους. Ἀπ' αὐτῆς μόνον ἄρχεται ἡ κυρίως Αἴγυπτος, ἡ Αἴγυπτος τῶν θαυμάτων. Εἰς αὐτὴν λοιπὸν εἰσέρχομαι ἤδη, καὶ καθ' ἣν σοὶ ἔδοσα ὑπόσχεσιν, συνεισέρχεσαι μετ' ἐμοῦ.

Πρὸ δύω ἑβδομάδων ἀνεχώρησα ἀπὸ Κάϊρον, καὶ διὰ ν' ἀποφύγω τὸν καύσωνα, διέπλευσα τὸν Νεῖλον ἐν ᾧ ἔδυεν ὁ ἥλιος καὶ ἀνέτελλεν ἡ πανσέληνος. Εἶναι δὲ ἐδῶ ὁ ποταμὸς πλατὺς ὡς θάλασσα, καὶ πολλάκις, ὡς ὅτε τὸν διέβην, κυματόεις καὶ τραχὺς ὡς αὐτή· Ἀποβὰς εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, διευθύνθην πρὸς μεσημβρίαν, ὁτὲ μὲν φερόμενος ἐπὶ τοῦ βραδυπόρου ὄνου μου, ὁτὲ δὲ, καὶ συνειθέστερον, σύρων, καὶ σχεδὸν φέρων αὐτὸν, καὶ ἄλλοτε ἀναπαυόμενος ὑπὸ τοὺς φοίνικας, ὧν οἱ χλωροὶ καρποὶ ἔχουσιν ἀμίμητον γεῦσιν.

Τέλος ἡ αὐγὴ ἤρχισε νὰ χρυσώνῃ τὸν οὐρανὸν, καὶ λαμπρὸν θέαμα παρέστη εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους μου ὀφθαλμούς. Ἡ ἀχανὴς ἔρημος ἐξετείνετο ἐμπρός μου, καὶ εἰς τοῦ λυκαυγοῦς τὸ ἀβέβαιον φῶς ἐφαίνετο λευκὴ, ὡς τις χιονοσκέπαστος σκυθικὴ πεδιάς. Καθ' ὅσον δὲ ὑψοῦτο ὁ ἥλιος, μετεβάλλετο καὶ τῆς ἐρήμου ἡ ὄψις, καὶ μετ' ὀλίγον ὡμοίαζε μακρὰν ἔκτασιν ὕδατος. Τόσον δὲ ἐντελὴς ἦτον ἡ ἀπάτη, ὥστε ὄχι μόνον τὸ κυανοῦν τῆς θαλάσσης ἔβλεπον, ὑπολευκαινόμενον κατὰ τὸν ὁρίζοντα, ἀλλὰ διέκρινον καὶ τῶν κυμάτων τὴν κίνησιν, ὡς ἀφρίζοντα ἐδιώκοντο, καὶ ὡς ἀλληλοδιαδόχως ὠγγοῦντο καὶ ἐταπεινοῦντο. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς εὐρείας ταύτης καὶ φανταστῆς θαλάσσης, ὑψοῦντο ὡς μέλαιναι νῆσοι οὐραμήκεις αἱ πυραμίδες, ἔργα χειρῶν ἀνθρωπίνων, ἀνώτερα ἑαυτῶν ἀναγνωρίζουσαι μόνα τὰ ἔργα τῶν θείων χειρῶν. Καὶ τῷ ὄντι ὑπάρχει

εἰς τὴν γῆν σκιαγραφία τις τῆς ἀγρίας καὶ πρωτοπλάστου φύσεως, εἰς ἣς τὴν ἐπισκόμησιν οἱ ἄνθρωποι κατ' οὐδὲν συνετέλεσαν, καὶ ἧς ἀντίγραφον ἤθελον ὑπολάβει τὴν πρὸ ὀφθαλμῶν μου ταύτην σκηνήν, τόσον ἀπαράλλακτοι εἶναι. Εἰς Ὀρεγῶνα, εἰς τὰς ἀπατήτους ἐρήμους τῆς μεσαίας Ἀμερικῆς, ἐκτείνεται μεγάλη λίμνη, ὁποῖαι αἱ παρ' ἡμῖν θάλασσαι, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ὑψοῦνται ὑπερμεγεθεις βράχοι πυραμιδοειδεῖς, ὡς ἂν ἡ φύσις εἶχε προϊδεῖ καὶ ζηλεύσει τὴν μεγαλοπραγμοσύνην τῶν παναρχαίων Αἰγυπτίων βασιλέων, ὧν τὰ αἰώνια ἔργα παρίσταντο εἰς ἐμὲ ὡς ἐπικαθήμενα ἐπὶ τῶν ὑδάτων.

καὶ ἀναπολοῦντα συγχρόνως τοῦ ἀνθρώπου τὴν μικρότητα, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ μέγεθος, φοβοῦμαι μὴ ἐκλάβῃς ὅτι θέλω νὰ σοὶ παραθέσω κἀνὲν ἐκ τῶν γνωσῶν σοι ἐκείνων καρικευμάτων ψυχρᾶς ῥητορείας, καὶ μὴ χασμώμενος ῥίψῃς μακρὰν τὴν ἐπιστολήν μου. Προτιμῶ νὰ σοὶ εἰπῶ τί εἶδα καὶ ἔπραξα, καὶ ἂν δύνασαι, συμπέρανε τί ἡσθάνθην.

Ἅμα ἔφθασα ὡς διακόσια βήματα μακρὰν τῆς πυραμίδος, κατέβην τοῦ ὀκνηροῦ κτήνους μου, καὶ προέδραμον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐμοῦ πρόδραμεν ἡ ἀνυπομονησία μου. Ὑπὸ τοὺς πόδας δὲ τῆς πυραμίδος εὑρὼν Ἄραβα ὕπτιον κείμενον εἰς τὴν σκιάν, καὶ ὡς περιμένοντα νὰ τῷ πέσῃ οὐρανόθεν κἀνεὶς ὁδοιπόρος, τῷ ἔρριψα ὀλίγον νόμισμα διὰ νὰ μ' ὁδηγήσῃ, καὶ ἤρχισα τρέχων ν' ἀναβαίνω τὰ πλευρὰ τῆς πυραμίδος, ὡς φοβούμενος μὴ οἱ *τεσσαράκοντα αἰῶνες*, οἵτινες μ' ἠτένιζον ἐκ τῆς κορυφῆς της, ἤθελον ἀποδημήσει πρὶν προφθάσω ν' ἀναβῶ εἰς αὐτήν.

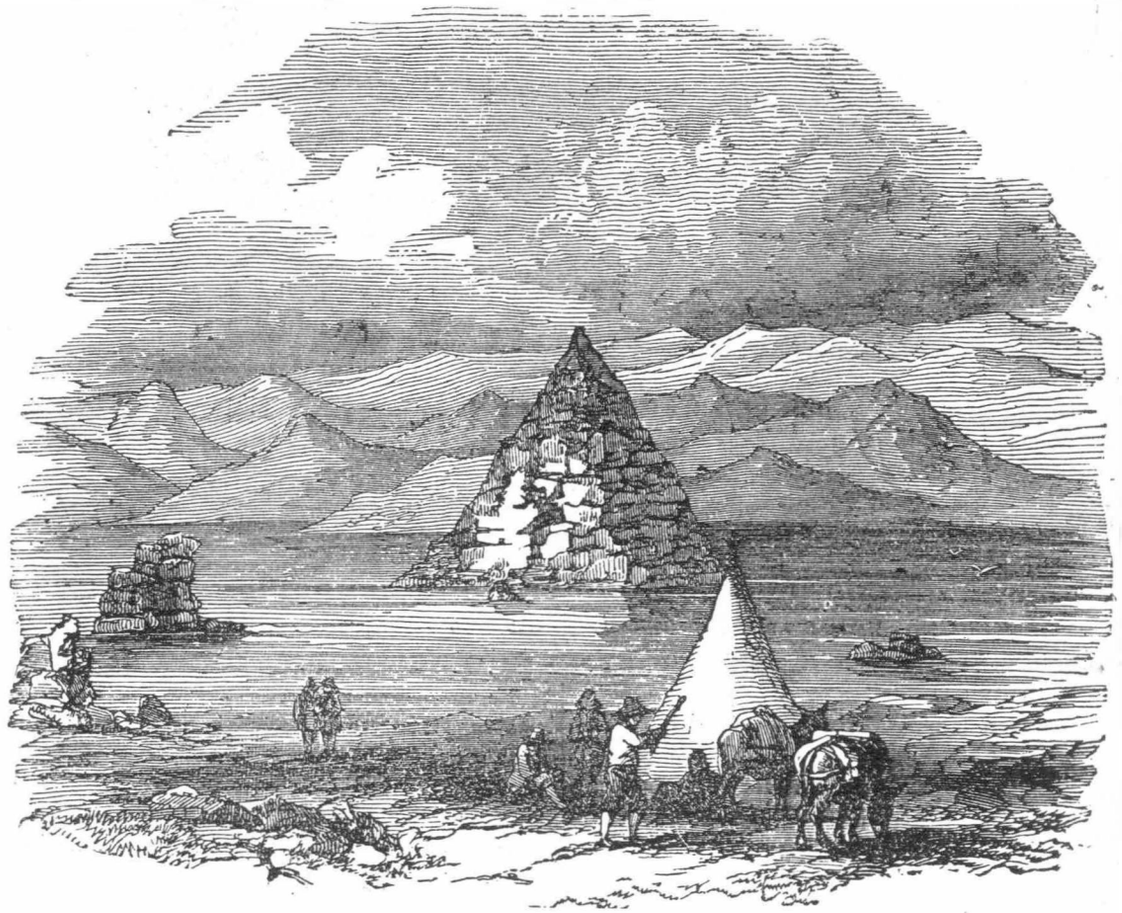

Φυσικαὶ πυραμίδες εἰς Ὠρεγῶνα ἐν Ἀμερικῇ.

Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐπλησίαζον, τὸ φαινόμενον διεσκεδάζετο, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀντικαθίστατο ἡ ἀλήθεια, οὐχ ἧττον μεγαλοπρεπής, οὐχ ἧττον καταπληκτική. Ὑπὲρ ἐμὲ ὑψοῦτο ἡ μεγαλητέρα τῶν εἴκοσι μεγάλων πυραμίδων· διότι γνωρίζεις βεβαίως ὅτι ἐκ τῶν παμπλήθων πυραμίδων, αἵτινες εἰσὶ διεσπαρμέναι καθ' ὅλην τὴν ἀτελεύτητον πεδιάδα πέριξ τοῦ Μὶ τ-Ρ α έ ν ε ἢ τῶν ἐρειπίων τῆς Μέμφιδος, εἴκοσι εἶναι αἱ μεγάλαι, δύω εἰς Ἄ β ο ὺ Ρ ο ὰ ς, τέσσαρες εἰς Ἀ β ο υ σ ὶ ρ, ἑπτὰ εἰς Σ α κ κ ά ρ α ν, τέσσαρες εἰς Δ α σ ο ὺ ρ, καὶ τρεῖς εἰς Γ ι ζ ὲ, ὅπου ἤδη εὑρίσκομαι·

Ἂν θελήσω νὰ σοὶ περιγράψω ἐδὼ τί ἡσθάνθην ὅταν πρῶτον εἶδα τὰ γιγαντιαῖα αὐτὰ οἰκοδομήματα τὰ ἐπιζήσαντα εἰς γενεῶν χιλιάδας, φαινόμενα ὅτι μετὰ τῆς γῆς μόνης θέλουσι συναποθάνει,

Ἀλλ' ἴσως ἀπορεῖς κατὰ τίνα τρόπον ἀνέβην εἰς τὰ πλευρά της. Περὶ τούτου σὲ παραπέμπωείς τὸν Ἡρόδοτον, τὸν φιλολόγον σέ. Ἐκεῖ που εἰς τὴν *Κλειὼ* του *) θέλεις εὕρει ὅτι, *ἐποιήθη δὲ ὧδε ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰς μεταξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι.* Αὐτὰς λοιπὸν τὰς κρώσσας ἢ βωμίδας ἢ βαθμίδας ἀνέβαινον, ὄχι

*) B'. 125.

ὅμως ἀνὰ τέσσαρας τέσσαρας, σὲ βεβαιῶ, ἀλλ' ἀνὰ μίαν, καὶ αὐτὴν ἐπιπόνως, διότι ἑκάστη ἔχει δύω ποδῶν καί τινων δακτύλων ὕψος. Καὶ δὲν εἶναι καὶ ὀλίγαι· ἀλλ' ἐμέτρησα διακοσίας τρεῖς, ὥστε ὅταν ἐναγώνιος καὶ ἀσθμαίνων ἔφθασα εἰς τὴν κορυφήν, ὅπου φαίνονται ἐκλείπουσαι αἱ δύω τελευταῖαι βαθμίδες, εὑρέθην εἰς ἀπόστασιν κάθετον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς τετρακοσίων τριάκοντα περίπου ποδῶν. Καὶ διὰ νὰ ἐννοήσῃς τί δηλοῖ τοῦτο, σὺ ὅστις ἔλεγες ὅτι εἶσαι ὀλίγον ἀγεωμέτρητος, ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇς ὅτι τὸ ὕψος τοῦ Παρθενῶνος εἶναι μόνον 60 ποδῶν, καὶ ὅτι πρέπει ὡς τὸν Ἑρμῆν τοῦ Λουκιανοῦ ἐπισωρεύοντα τὰ ὄρη, νὰ σωρεύσῃς ἑπτάκις ἀλλεπαλλήλως τὸν Παρθενῶνα διὰ νὰ φθάσῃς εἰς τὸ ὕψος ὅπου ἱστάμην. Ἐδὼ δὲ ἀναπαυόμενος, ἀφ' οὗ βοσκήσω τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸ πέριξ ἐμοῦ ἀπερίγραπτον θέαμα, εἰς τὴν ἀπέραντον ἔρημον, κοιμωμένην ἐντὸς τῆς αἰωνίας σιγῆς, καὶ διατηρούσης τοὺς πελωρίους τούτους μάρτυρας λησμονηθέντων αἰώνων, ἃς συμπληρώσω τὴν διήγησίν μου περὶ τῶν πλευρῶν ἃς ἄρτι ἀνέβην. Ἴσως θὰ σοὶ φανῇ περίεργον ὅτι οἱ φιλολόγοι, γένος φίλερι καὶ ἀμφισβητικὸν ὑπέρ τι καὶ ἄλλο, φιλονεικοῦσιν ἀκόμη περὶ τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν σχήματος. Κατὰ τοὺς μὲν, καὶ αὐτοὶ ἐπικαλοῦνται τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου καί τινα εἰς τὴν ἄμμον τεθαμμένα συντρίμματα, αἱ βαθμίδες ἐκαλύπτοντο ἔξωθεν δι' ἄλλων λίθων, δι' ὧν αἱ πλευραὶ ἐγίνοντο τέσσαρες κατακλινεῖς ἐπιφάνειαι, λεῖαι καὶ ὅλως ἄβατοι. Κατὰ τοὺς δὲ, καὶ αὐτοὶ ἐπικαλοῦνται τὸν Ἡρόδοτον πάλιν, ἄλλως ἐξηγούμενον, καὶ τοὺς νόμους τῆς στερεότητος, αἱ πυραμίδες ἐκτίσθησαν ἀνέκαθεν ὡς σήμερον φαίνονται.

Πολλάκις ἐν Ἀθήναις ἐθαυμάζομεν, ἐνθυμεῖσαι, διὰ τίνων ἄρα τρόπων, διὰ τίνων μηχανῶν οἱ μεμάλοι ἐκεῖνοι Πεντελήσιοι λίθοι μετεκομίζοντο ἀπὸ τοῦ ὄρους μέχρι τῆς Ἀκροπόλεως, ἀνεβιβάζοντο εἰς τὸν ἀπότομον λόφον, καὶ ἐτίθεντο εἰς τὰς οἰκείας θέσεις, εἰς τὰ ὕψη τοῦ Παρθενῶνος. Ἐδὼ ἔπρεπε νὰ σ' ἔχω, νὰ μείνῃς ἐκπεπληγμένος. Τί θὰ ἔλεγες, καὶ πῶς θὰ ἡσθάνεσο τεταπεινωμένην τὴν ἐθνικὴν φιλαυτίαν σου, ἂν ἔβλεπες τοὺς τεραστίους τούτους ὄγγους, τὰ κτιστὰ ταῦτα ὄρη, ὧν ἀπέναντι τὰ ἑλληνικὰ μνημεῖα εἰσὶν ὡς ὡραῖαι μηρμυκιαὶ, τοὺς μεγίστους λίθους ὧν *οὐδεὶς τριάκοντα ποδῶν ἐλάσσων ἦν*, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, καὶ οἵτινες ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ τεμνόμενοι ὄρους μετεκομίζοντο εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν, καὶ ἀνεβιβάζοντο εἰς τοσοῦτον ὕψος! Καὶ ἡ ἔκπληξίς σου θέλει παύσει, ἢ, πιθανώτερον, θέλει αὐξήσει, ὅταν ἐνθυμηθῇς ὅτι ἑκατὸν χιλιάδες ἀνθρώπων ἠργάσθησαν ἐπὶ δέκα ἔτη διὰ τὴν οἰκοδομὴν μόνης τῆς ὁδοῦ πρὸς μετακόμισιν τῆς ὕλης, καὶ ἐπὶ ἕτερα εἴκοσι διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς πυραμίδος ταύτης, καὶ ὅτι οἱ ἐργάται αὐτῆς μόνον σκόροδα ἔφαγον τριακονταεννέα περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἂν μ' ὑποσχεθῇς νὰ σχίσῃς τὸ γράμμα μου, διὰ νὰ μὴ ἔχω πράγματα καὶ φιλονεικίας μὲ τοὺς φιλολόγους οἵτινες δέχονται πᾶσαν λέξιν τῶν ἀρχαίων ὡς χρησμὸν ἀψευδῆ, θὰ σ' εἰπῶ ὅτι πολὺ ὑποπτεύω μὴ οἱ Αἰγύπτιοι ἐξηγηταὶ περιπαίζοντες τὸν καλὸν Ἡρόδοτον τῷ εἶπον ὅτι αἱ ἐπὶ τῆς πυραμίδος ἐπιγραφαὶ ἐπραγματεύοντο περὶ τῶν σκορόδων. Διὰ τὴν ἐπίπονον δὲ τῶν λίθων ἀνάβασιν ὁ Ἡρόδορος προτείνει δύω μεθόδους· ἢ εἰς ἑκάστην βαθμίδα ἵστατο ἀνὰ μία μηχανὴ, διακόσιαι τρεῖς λοιπὸν εἰς ἑκάστην πλευράν, ἤτοι ὀκτακόσιαι δώδεκα μηχαναὶ ἐν ὅλοις, παραδίδουσαι ἀλληλοδιαδόχως τοὺς λίθους ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχρι τῆς ἀνωτάτης· ἢ μία μὲν ἦτον ἡ μηχανὴ, ἀλλ' ἀνεβιβάζετο ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα, ἤτοι τρὶς καὶ διακοσιάκις δι' ἕκαστον λίθον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατεσκευάσθη ἡ πυραμὶς, τελειοποιουμένη ἄνωθεν πρὸς τὰ κάτω· δηλαδὴ πρῶτον ἐπερατώθη ἡ ἀνωτάτη βαθμὶς, μετ' αὐτὴν ἡ ἀμέσως ἑπομένη, καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι της κατωτάτης. Καὶ διὰ νὰ ἐννοήσῃς τὸ μυστήριον τῆς στερεότητος καὶ διαρκείας τῶν καταπληκτικῶν τούτων μνημείων, ἔπρεπε νὰ ἰδῇς τὸν ἐξαίσιον σύνδεσμον τῶν λίθων, ὧν ἕκαστος δι' ἐξοχῆς ἐναρμόζεται τόσον ἀκριβῶς εἰς τοῦ ἄλλου τὴν ἐσοχὴν, ὥστε οἱ αἰῶνες παρῆλθον ἐπ' αὐτῶν χωρὶς οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον νὰ τοὺς μετακινήσωσιν.

Ἀναβὰς εἰς τὴν κορυφὴν, ἐκάθησα εἰς τὸ μέσον τῆς μιᾶς τῶν πλευρῶν, καὶ καταντικρύ μου εἶχον τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα ὑπὲρ τὸ Ἀραβικὸν ὄρος, διότι αἱ τέσσαρες τῆς πυραμίδος πλευραὶ εἰσὶν ἀκριβῶς ἐστραμμέναι πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ κόσμου. Τοῦτο σοὶ ἀποδεικνύει πρῶτον ὅτι, καθ' ὃν καιρὸν ὠκοδομήθη ἡ πυραμὶς αὕτη, οἱ Αἰγύπτιοι ἐγνώριζον τὴν γεωμετρίαν, τὴν ἀστρονομίαν, τὰς ἐπιστήμας ἐν γένει· δεύτερον δὲ, ὅτι ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐκείνων μέχρι τοῦδε ἡ γῆ ἔμεινεν ἐντελῶς εἰς τὴν ἰδίαν της θέσιν, χωρὶς ὁ ἄξων της νὰ μεταβάλῃ διεύθυνσιν, ὅπερ φαίνεται ἐγγυώμενον ὅτι ἐν ὅσῳ ζῶμεν, καὶ διά τινας χιλιάδας ἐτῶν ἀκόμη δὲν εἶναι φόβος μὴ ἀφανιάσῃ ὁ πλανήτης ἡμῶν.

Καὶ εἶσαι περίεργος ἴσως νὰ μάθῃς εἰς τὴν κορυφὴν αὐτὴν ὅπου ἀνέβην, πόσους εὗρον καθημένους αἰῶνας. Ἠξεύρεις ὅτι κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἀνήγειρε τὴν πυραμίδα ταύτην ὁ Χέοψ, μεταγενέστερος τοῦ Σεσόστριδος. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι Σεσόστριδες ὑπῆρξαν πολλοὶ, καὶ ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ὁ περίφημος, ὁ ἄλλως λεγόμενος Ῥάμεσης, ὅστις ἤκμασε κατὰ τὸν ιϛ' αἰῶνα π, Χ. ἀλλ' ἄλλος πολὺ αὐτοῦ ἀρχαιότερος, διότι παρὰ τὴν πυραμίδα καὶ πέριξ αὐτῆς εὑρέθησαν ἐπιγεγραμμένα ὀνόματα βασιλέων προγενεστέρων. Ἂν θέλῃς νὰ πιστεύσῃς τὸν Μανέθωνα, ὁ Χέοψ οὗτος ἦν ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς τετάρτης δυναστείας. δηλαδὴ ἤκμαζε 5100 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Σοὶ λέγω τὴν γνώμην τοῦ Μανέθωνος, ὅστις, ὡς ἐν γένει οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς, δὲν φαίνεται φειδωλὸς ὡς πρὸς τὰ ἔτη, καὶ ἐνίοτε δέχεται βασιλεῖς προγενεστέρους τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως.

Ἀφ' οὗ ἐπὶ μίαν ὥραν περιεσκόπησα τὴν γῆν ὑπὸ τοὺς πόδας μου, κατέβην τέλος ὡς εἶχον ἀναβῆ, καὶ μετρήσας τὸ μῆκος τῆς μιᾶς τῶν πλευρῶν, τὸ εὗρον 716 1/2, δηλαδὴ τρὶς τὸ μῆκος τοῦ Παρθενῶνος, καὶ ἑπτάκις τὸ πλάτος του· ἔπειτα δὲ ἐπρότεινα εἰς τὸν ὁδηγόν μου νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν πυραμίδα. Ὁ Ἄραψ μ' ἔφερε πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, καὶ αὐτῆς ἀνέβημεν πάλιν τὰς πρώτας βαθμίδας. Εἰς τὴν δεκάτην πέμπτην ἀπηντήσαμεν στενὴν ὀπὴν, ἢ

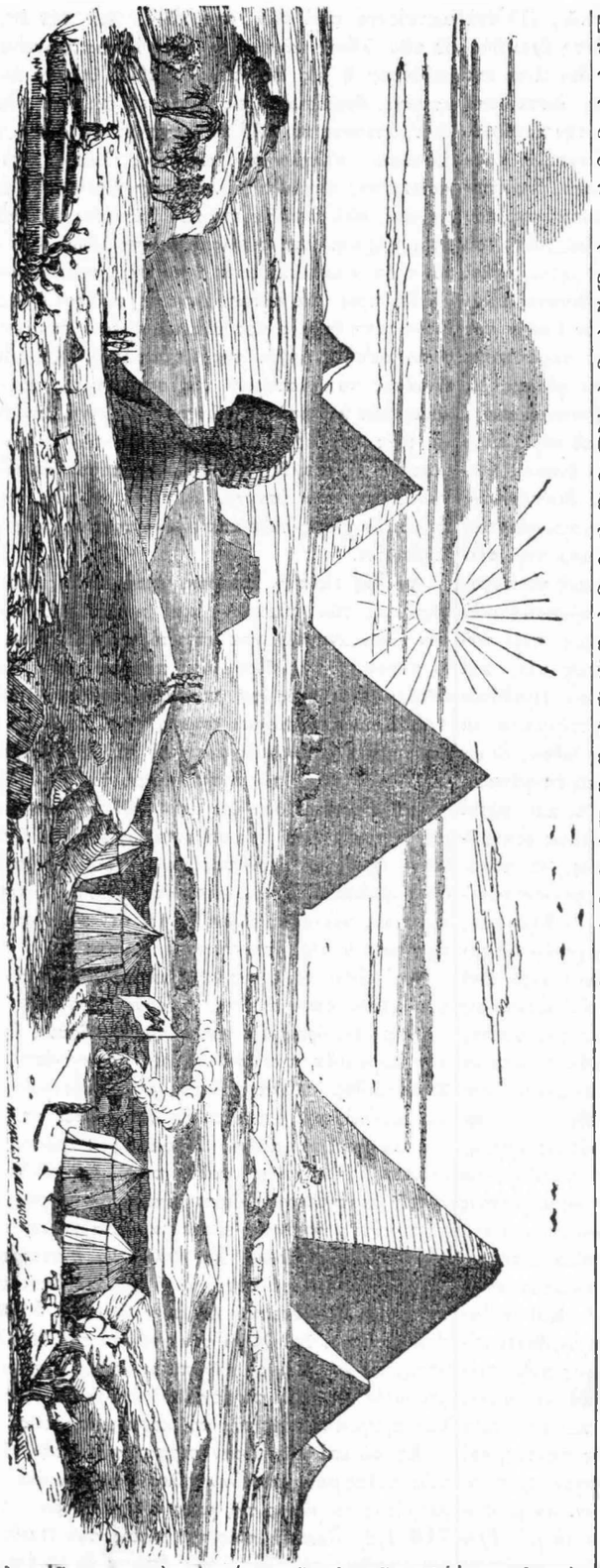

Πυραμίδες τοῦ Γιζὲ κατὰ τὴν Μέμφιν.

μάλλον ῥῆγμα κατὰ τὸ μέσον τῆς πλευρᾶς. Κύψαντες λοιπὸν βαθέως, εἰσήλθομεν δι' αὐτῆς εἰς σύριγγα ὀλίγον κατιοῦσαν, μόλις 3 1/2 ποδῶν ὕψος ἔχουσαν, καὶ ἐκτεινομένην ἐπὶ δώδεκα ἢ δεκατρεῖς ὀργυιάς. Τὸ πέρας αὐτῆς ἐκλείετο ὑπὸ μεγάλου καὶ σκληροτάτου συηνίτου λίθου, περὶ ὃν ἐστράφημεν, καὶ διὰ ῥήγματος γενομένου ὑπὸ προγενεστέρων περιηγητῶν εἰς τοὺς παρ' αὐτὸν μαλακωτέρους λίθους, εἰσήλθομεν, ὁ Ἀραψ μὲ τὸν δαυλὸν ἐμπρὸς καὶ ἐγὼ κατόπιν, εἰς ἄλλην ἐπίσης ταπεινὴν, ἀλλ' ἀνιοῦσαν σύριγγα, ἐκτεινομένην δὲ ἐπὶ διακοσίους πόδας.

Βοηθούμενοι διὰ τῶν χειρῶν καὶ διὰ τῶν ποδῶν, ἀνηρπήθημεν μέχρι τοῦ πέρατος τῆς στενοχώρου ταύτης ἀνόδου, καὶ ἐκεῖ ἀπηντήσαμεν ἐπίπεδον ὑψηλότερον, ὅπου μετὰ πολλῆς ἀγαλλιάσεως ἀνώρθωσα καὶ ἔπειτα τὰ μέλη μου. Ἐντεῦθεν διεσταυροῦντο τρεῖς ὁδοί, προχωροῦσαι πρὸς τρεῖς διαφόρους διευθύνσεις εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς πυραμίδος. Ἡ πρώτη, σχῆμα καὶ διαστάσεις ἔχουσα φρέατος, κατήρχετο καθέτως πρὸς τὴν βάσιν αὐτῆς· ἡ ἄλλη, ἐπίσης στενὴ, προυχώρει ὁριζοντίως πρὸς τὴν ἀπέναντι τῆς πυραμίδος πλευράν· καὶ ἡ τρίτη, ἔχουσα ἀνιοῦσαν διεύθυνσιν κατ' ἐξακολούθησιν τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγούσης, ἦτον εὐρεῖα σχεδὸν 6 1|2 πόδας, καὶ ὑψηλὴ ὑπὲρ τοὺς 26. Κατ' ἀρχὰς εἰσῆλθον εἰς τὴν δευτέραν, ἥτις μετὰ δεκαεννέα ἢ εἴκοσι ὀργυιῶν ἔκτασιν μὲ ἔφερεν εἰς μικρὸν δωμάτιον, τὸ κοινῶς καλούμενον *δωμάτιον τῆς βασιλίσσης*. Ἀλλὰ τὸ δωμάτιον τοῦτο ἦτον ἐντελῶς κενὸν, ὥστε μὴ ἔχων τί νὰ ἰδῶ ἐντὸς αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τὸ κατεμέτρησα καὶ εὗρον 18 πλάτος καὶ 16 ποδῶν μῆκος, ἐξῆλθον αὐτοῦ καὶ τῆς σύριγγος ἥτις εἰς αὐτὸ ἀπολήγει, καὶ ἀνέβην τὴν ἄλλην, ἥτις διευθύνεται πρὸς τὰ ἄνω, καὶ εἶναι ὡς ἡ μεγάλη ἐσωτερικὴ ὁδὸς τῆς πυραμίδος. Αὕτη ἐκτείνεται ἐπὶ 125 πόδας, καὶ εἰς ὅλον τὸ μῆκός της ἔχει ἑκατέρωθεν ἕδρας, καὶ φέρει διὰ στενωτάτης καὶ ταπεινοτάτης εἰσόδου, ἄλλοτε διὰ λίθων κεκλεισμένης, εἰς δωμάτιον ἔχον 32′ μῆκος καὶ πλάτος, 18′ ὕψος καὶ διπλῆν ὀροφήν. Εἰς τὴν δυτικὴν δὲ πλευρὰν αὐτοῦ ὑπάρχει κενὴ λάρναξ ἢ σαρκοφάγος λιθίνη. Τοῦτο ἦτον τὸ νεκρικὸν δωμάτιον, ἢ κυρίως τάφος τοῦ βασιλέως, τὸ δὲ ἄλλο δωμάτιον ἴσως ἦτον τῷ ὄντι ὁ τάφος τῆς βασιλίσσης. Ἀφ' οὗ δὲ εἰσήγαγον οἱ Ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι εἰς τὰ δωμάτια ταῦτα τῶν βασιλέων των τοὺς νεκροὺς, τὰ ἔκλεισαν ἔπειτα στερεῶς, ὥστε δι' αἰώνων νὰ μὴ συνταραχθῇ ἡ ἡσυχία τῶν τεταριχευμένων κατοίκων των. Ἀλλὰ τὴν πρόνοιαν αὐτὴν ἐματαίωσε τῶν ἱεροσύλων ἡ βαρβαρος αἰσχροκέρδεια ἢ τῶν φιλομαθῶν ἡ ἐπινοητικὴ περιέργεια.

Ἐξελθὼν δὲ καὶ αὐτῆς τῆς διόδου, ἦλθον τέλος εἰς τὸ στόμιον τοῦ φρέατος,

καὶ κύψας ἠθέλησα νὰ ἰδῶ τὸν πυθμένα του. Ἀλλὰ τὸ στόμιον μόλις εἶχε δύω ποδῶν διάμετρον καὶ δι' αὐτοῦ ἐφαίνετο ὡς ἀπέραντός τις σήλη σκότους κατερχομένη εἰς τῆς γῆς τὰ ἔγκατα. Τότε ἔρριψα εἰς τὸ φρέαρ λιθάριον, ἀλλ' οὐδεὶς κρότος ἔφθασε μέχρι τῆς ἀκοῆς μου. Παρατηρήσας ὅμως εἰς τὰ πλευρὰ αὐτοῦ ὁπὰς ἑκατέρωθεν, αἵτινες μ' ἔπεισαν ὅτι ἡ κατάβασις ἦτον δυνατή,

— Προπορεύου, εἶπα, εἰς τὸν ὁδηγόν μου.

— Ποῦ ὑπάγομεν; μὲ ἠρώτησε.

— Νὰ καταβῶμεν εἰς αὐτὸ τὸ φρέαρ.

— Πρόθυμος εἶμαι, μοὶ ἀπεκρίθη, αὐθέντα· ἀλλὰ μίαν χάριν σᾶς ζητῶ προηγουμένως.

— Ὁμίλει.

— Νὰ μοὶ ἐπιτρέψητε πρῶτον νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἄλλην κατάβασίν μου εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον φρέαρ, ἥτις ἦτον ἡ πρώτη ἐν ταύτῳ καὶ ἡ τελευταία.

— Λέγε, ἀλλὰ ταχέως, διότι προχωρεῖ ἡ ἡμέρα, καὶ θέλω ἀφεύκτως νὰ καταβῶ.

— Πρὸ πέντε ἐτῶν, μοὶ εἶπεν, εἶχον ἔλθει ἐδῶ μ' ἕνα Ἄγγλον. Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ στόμα τοῦ φρέατος, ἠθέλησε καὶ ἐκεῖνος ἀφεύκτως νὰ καταβῇ.— Αὐτὸ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ ἄδου· σὲ συμβουλεύω, αὐθέντα, νὰ μὴ δοκιμάσῃς, τῷ εἶπον.—Ἀλλὰ, βλέπων ἐκεῖνος τὸν δισταγμόν μου, ἐπήδησε πρῶτος εἰς τὴν τρύπαν, καὶ μὲ διέταξε νὰ τὸν ἀκολουθήσω μὲ τὸ φῶς. Κατ' ἀρχὰς κατέβημεν ὡς τεσσαράκοντα πόδας ὁπωσοῦν εὐκόλως. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὰ κοιλώματα εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ φρέατος ἤρχισαν νὰ γίνωνται ἀραιότερα καὶ ὀλισθηρά, ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου τοιαῦτα, ὥστε σχεδὸν λαβὴν δὲν ἔδιδον, καὶ ἐνίοτε ἠναγκαζόμεθα νὰ κρεμώμεθα μὲ τὴν μίαν χεῖρα, ἐν ᾧ, διὰ τῶν ποδῶν ἐζητοῦμεν ἂν θὰ εὕρωμέν που πάτημα διὰ τὴν περαιτέρω κατάβασιν. Οὕτως ἐξηκολουθήσαμεν ἀκόμη ἐπὶ ἑκατὸν πόδας, εἰς πᾶν βῆμα κινδυνεύοντες νὰ κατακρημνισθῶμεν εἰς τὸ σκοτεινὸν βάραθρον. Τὸ σῶμά μου ὅλον ἤρχισε νὰ ῥρίσσῃ ὡς ἰχθύς, αἱ χεῖρές μου ἔτρεμον καὶ δὲν ἦσαν πλέον ἱκαναὶ νὰ μὲ στηρίζωσι, καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐφαίνοντο φλόγες πετῶσαι ἐντὸς τοῦ σκότους. Ὑπὸ τὸν πόδα μου πολλάκις ἀπήντησα τὴν κεφαλὴν τοῦ λόρδου, καὶ δὲν ἠξεύρω ἂν εἰς τὴν παραφοράν μου δὲν μοὶ ἐπῆλθεν ἐνίοτε ἡ φοβερὰ ἰδέα νὰ τὸν κατακυλίσω μ' ἓν λάκτισμα εἰς τὴν ἄβυσσον, κ' ἐγὼ νὰ σπεύσω εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον καὶ εἰς τὸ φῶς. Τέλος ἐφθάσαμεν εἰς μέρος ὅπου αἱ ἐντομαὶ ἦσαν κατεγραμμέναι εἰς τὸν τοῖχον, ὡς δέκα δὲ πόδας κάτωθεν ἡμῶν ἐτέμνετο ἡ διεύθυνσις τοῦ φρέατος διὰ τοῦ βράχου, ὅστις προεῖχεν εἰς ἐπίπεδον ἐξοχήν. — Ἐδῶ πρέπει νὰ πηδήσωμεν, μοὶ εἶπεν ὁ Ἄγγλος. — Ἡμπορεῖς, τῷ εἶπον, Μυλόρδε, ἀπὸ ἐπάνω νὰ πηδήσῃς κάτω, ἀλλ' ἀπὸ κάτω δὲν πηδᾷς πλέον ἐπάνω. Ἂν ἔχῃς ὄρεξιν νὰ ζήσῃς ὅλην σου τὴν ζωὴν εἰς τὸ βράχον ἐκεῖνον, ἐγὼ, αὐθέντα, δὲν καταβαίνω. — Ὁ Ἄγγλος ἐθύμωσε. — Ἐμπρὸς, μοὶ εἶπε. Θέλεις νὰ γίνω γελοῖος, νὰ καταβῶ ὡς τὴν μέσην καὶ νὰ ἐπιστρέψω ὀπίσω χωρὶς νὰ ἰδῶ τὸν πυθμένα; Ἐμπρός! καὶ κάτω ἐκεῖ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν εὕρωμεν ἔξοδον.—Καὶ οὕτω λέγων, ἀφέθη καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ προέχοντος βράχου. Ἐγὼ ὅμως ἤμην ἐκτὸς ἐμαυτοῦ, καὶ ἐπλησίασα τὸν δαυλὸν εἰς τὰ χείλη μου, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ τὸν σβύσω, καὶ ἀφίνων ἐκεῖ τὸν παράτολμον ξένον νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀναβῇ ὀπίσω τὴν τρομερὰν ἐκείνην ὁδόν. Ἀλλ' ὁ Ἄγγλος κατεσκόπευε καὶ ἐννόησε τὰ κινήματά μου, καὶ χωρὶς λέξιν νὰ εἰπῇ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν κόλπον του δίστομον πιστόλιον καὶ ὕψωσε τὸν λύκον. Ἡ ἔννοια δὲ τούτου δὲν ἦτον παντελῶς δυσκατάληπτος· εἰς πρώτην ἀπόπειραν δραπετεύσεώς μου ἐπυροβόλει, καὶ ὁ θάνατός μου ἦτον ἀναπόφευκτος. Ἐλπὶς λοιπὸν διαφυγῆς δὲν ὑπῆρχε, καὶ χωρὶς περισσοτέρας παρατηρήσεως ἐπήδησα κατόπιν τοῦ Ἄγγλου, τρύζων τοὺς ὀδόντας ἀπὸ ἀπελπισίαν.

Ὑπὸ τὸν προέχοντα βράχον ἐξηκολούθει τὸ φρέαρ, ἀλλ' αἱ ἐντομαὶ εἰς τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ἔπαυον. Ἦτον ὅμως τόσον στενὸν, ὥστε βοηθούμενοι διὰ τῶν ἀγκώνων καὶ διὰ τῶν γονάτων, ἐδυνάμεθα νὰ καταβαίνωμεν· ἀλλ' ἐπιστροφὴ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ δὲν ὑπῆρχεν. Αὕτη ὅμως ἦτον ἡ μόνη ὁδὸς ἥτις μᾶς ἔμενε, διότι, ἀφ' ὅπου ἰσάμεθα ἤδη, ἡ ἀνάβασις ἦτον ἐντελῶς ἀδύνατος. Ἠρχίσαμεν λοιπὸν νὰ καταβαίνωμεν, καὶ τῆς καρδίας μου οἱ παλμοὶ ἦσαν τόσον ἰσχυροὶ, ὥστε ἠκούοντο ἀντηχοῦντες εἰς τὰ πετρώδη πλευρὰ τοῦ φρέατος. Εἰς τὴν ἀντανάκλασιν δὲ τοῦ δαυλοῦ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι καὶ τοῦ λόρδου τὸ πρόσωπον ἦτον ὠχρὸν ὡς νεκροῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατήλθομεν σχεδὸν ἑκατὸν πόδας ἀκόμη, καὶ διὰ μιᾶς εὑρέθημεν ἐντὸς ἐκτάσεως εὐρυχωροτέρας. Ἐν τῷ ἅμα ἐρρίφθην εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἐξέτασα ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς. Ὦ! ἀπελπισία! Ἦτον μικρὸν τετράγωνον δωμάτιον ἀδιέξοδον, καὶ τὸ φρέαρ ἔληγεν εἰς αὐτό. Κάτωθεν ἡμῶν ἦτον βράχος, οἱ τέσσαρες τοῖχοι βράχος, καὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μας βράχος τετρυμμένος διὰ τῆς σκοτεινῆς ὁδοῦ δι' ἧς κατέβημεν, ἥτις ὅμως ἦτον τοὐντεῦθεν δι' ἡμᾶς κεκλεισμένη. Κατὰ δὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ λόρδου εὑρισκόμεθα εἰς 50 ποδῶν βάθος ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Νείλου.

Ὁ σύντροφος τῆς δυστυχίας μου περιῆλθε τὴν νέαν μας κατοικίαν,—καὶ δύσκολον δὲν ἦτον νὰ τὴν περιέλθῃ, διότι εἶχε πέντε βημάτων μῆκος καὶ πλάτος, — καὶ ἐξέταζε μετὰ προσοχῆς, ἀλλὰ χωρὶς ἐλπίδος, τὸ ἔδαφος, τοὺς τοίχους, τὴν ὀροφήν. Εἰς μίαν τῶν γωνιῶν ἴδεν ἀντικείμενόν τι στίλβον, καὶ ἀμέσως ἔλαβεν αὐτὸ εἰς τὰς χεῖράς του. Μὲ ῥρίκην δὲ ἴδε καὶ μοὶ ἐξήγησεν ὅτι ἦτον αὐτὸ κομβίον ναυτικῆς ἀγγλικῆς στολῆς, ἔσχατος μάρτυς ὅτι δυστυχής τις, ἀπὸ τὴν αὐτὴν ὀλεθρίαν κινηθεὶς περιέργειαν, εὗρεν ὀλέθριον θάνατον ὅπου ἐζήτει θησαυροὺς ἐπιστήμης. Ἀκριβεστέρα δὲ ἔρευνα ἀνεκάλυψεν ὑπὸ χωμάτων σωρὸν διεσπαρμένα τοῦ δυστυχοῦς τὰ ὀστᾶ. Τότε ὁ λόρδος ἐλθὼν πρὸς ἐμὲ, μ' ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς, καὶ — Ἰουσοὺφ, μοὶ εἶπεν, συγχώρησόν μοι τὸν θάνατόν σου. Ἤθελον ἀποθάνει φαιδρῶς ἂν δὲν ἤξερον ὅτε σ' ἐβίασα νὰ γίνῃς καὶ σὺ θῦμα τῆς ἀπερισκεψίας μου.

Ἀλλ' ἐγὼ ἐξηκολούθουν περιτρέχων τὴν φυλακήν ἡμῶν ὡς μαινόμενος, ἢ ὡς τὸ θηρίον τὸ κτυπῶν τὰ πλευρά του εἰς τοῦ κλωβίου του τὰς σιδηρᾶς κιγκλίδας. Διὰ μιᾶς δὲ—Λόρδε! ἀνέκραξα, ἐδῶ λόρδε! καὶ ἤρχισα νὰ σκάπτω μὲ τοὺς ὄνυχάς μου τὸν βόρειον τοῖχον. Ὁ Ἄγγλος ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ, τῷ

ἐξήγησα ὅτι ἐκ τῆς ἠχοῦς τῆς φωνῆς μου εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, εἶχον ὑποπτεύσει ὅτι ὄπισθεν αὐτοῦ ὑπάρχει κενόν. Ὁ τοῖχος οὗτος δὲν ἦτον μονόλιθος, ἀλλὰ συνέκειτο ἀπὸ λίθους καὶ χώματα καὶ ἐρείπια συνεσωρευμένα. Ἐκεῖ λοιπὸν συνενώσαντες τὰς δυνάμεις μας, ἠρχίσαμεν νὰ σκάπτωμεν καὶ οἱ δύω, νὰ μετακινῶμεν τοὺς λίθους, νὰ παραρρίπτωμεν τὸ χῶμα, καὶ ἐλπίζοντες ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ κεκρυμμένη τις ὁδός, ἐπροσπαθοῦμεν ἄνευ ἐργαλείων, καὶ ὑπὸ μόνης τῆς ἀπελπισίας μας βοηθούμενοι, νὰ τὴν ἀνασκάψωμεν. Πολλὰς ὥρας ἠγωνίσθημεν, ὥστε ποταμηδὸν ἔρρεεν ὁ ἱδρὼς ἀπὸ τὰ μέτωπα ἡμῶν, καὶ ὀλίγας μόνον στιγμὰς ἀναπαυόμενοι, ἐπανηρχόμεθα πάλιν εἰς τὸ ἐναγώνιον καὶ ἀτελεσφόρητον ἔργον. Οὕτω παρῆλθεν ὅλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη, οὕτω καὶ ὅλη ἡ νύξ. Τέλος τὴν πρωΐαν τῆς ἄλλης ἡμέρας κατὰ τοῦ λόρδου τὸ ὡρολόγιον, ἅμα μετακινήσας μετὰ μιᾶς ὥρας ἐργασίαν μέγαν λίθον, ἔπεσα εἰς τὰ γόνατα καὶ, ὑψώσας τὰς χεῖρας, ηὐχαρίστησα τὸν Ἀλλάχ! Ὀπίσω τοῦ λίθου ἠνοίγετο σκοτεινὴ ὁδός. Καὶ ποῦ μὲν ἔφερε δὲν ἠξεύραμεν· ἀλλ' εἰς τὴν θέσιν μας, ἡ ἀμυδροτάτη ἐλπὶς ἀκτὶς ἦτον εὐτύχημα ἀνεκτίμητον. Ἀδιστάκτως λοιπὸν ἐρρίφθημεν εἰς τὴν ὀπὴν ταύτην, καὶ δι' αὐτῆς εἰς στενὸν αὐλῶνα, ἀνιῶντα καὶ πρὸς βορρᾶν προχωροῦντα. Ἀφ' οὗ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐπροχωρήσαμεν σχεδὸν συρόμενοι εἰς αὐτὸν, τέλος ἐφθάσαμεν εἰς μέρος, ὅπου ἐπληροῦτο καθ' ὅλον τὸ ὕψος του ὑπὸ ἄμμου. Ἐδῶ ἐχρειάσθη νέα ἐργασία. Χωρὶς οὐδὲ λεπτὸν νὰ χρονοτριβήσωμεν, ἠρχίσαμεν ἀμέσως νὰ σκάπτωμεν καὶ τὴν ἄμμον, ἀγνοοῦντες τί θέλομεν ἀπαντήσει ὀπίσω αὐτῆς. Καὶ ἐνέδιδε μὲν αὐτὴ εὐκόλως, ἀλλὰ κατὰ δυσυχίαν, καταρρέουσα πάντοτε ἄνωθεν, ἐπλήρου ὅσον μέρος εἴχομεν ἀφαιρέσει. Τέλος ὅμως μετὰ τεσσάρων σχεδὸν ὡρῶν ἀγῶνα, διεσχίσαμεν τὴν ἄμμον, καὶ ὦ τῆς χαρᾶς! ἴδομεν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ὡς οἱ τῆς δίψης ἀποθνήσκοντες εἰς τὴν ἔρημον, ὅταν φθάσωσιν εἰς τὸν ῥύακα τῆς ὀάσεως, οὕτως ἐρρίφθημεν καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸ, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξήλθομεν εἰς τὴν πεδιάδα διὰ τῶν δύω ἐμπροσθίων ποδῶν τῆς Σφιγγὸς, ἣν εἴδες ὅταν ἤρχεσο πρὸς τὰς πυραμίδας. Ἔκτοτε, ὡς σοὶ εἶπον, παρῆλθον πέντε ἔτη, καὶ ἀναμφιβόλως αἱ ὁδοὶ, ἃς ἠνοίξαμεν, ἐκλείσθησαν πάλιν. Ἂν ὅμως θέλῃς, ἃς καταβῶμεν.

Τότε εὐχαρίστησα τὸν Ἀραβά μου ἐγκαρδίως διὰ τὴν ὡραίαν διήγησίν του, καὶ τῷ εἶπον ὅτι ἐξ αὐτῆς ἔμαθα περίπου ὅ,τι ἤθελον νὰ ἠξεύρω, καὶ ἐνόμιζον περιττὸν νὰ τὸν ἐνοχλήσω περισσότερον· καὶ οὕτως ἐξῆλθον τῆς πυραμίδος ὅθεν εἶχον ἔλθει. Ὡς νὰ σὲ βλέπω, ἀγαπητὲ, ἡπλωμένον πλησίον τῆς θαλλούσσης ἑστίας σου, ἐνδεδυμένον τὸν παχὺν καὶ θερμόν σου εὐναῖον, καὶ κινοῦντα τὴν κεφαλὴν δυσμενῶς, διότι παρέλειψα νὰ ἰδῶ καὶ σοὶ ἐκθέσω τὸ περιεργότερον. Δὲν ἠθέλησα, φίλτατε, νὰ σοὶ ἀφαιρέσω τὴν εὐχαρίστησιν, ὅταν ἔλθῃς καὶ σὺ ποτὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον, νὰ καταβῇς ὁ ἴδιος καὶ νὰ ἰδῇς πρῶτος αὐτὸ τὸ περίεργον. Τότε ἐγὼ θὰ κάθημαι εἰς τὴν ἑστίαν μου, καὶ θὰ φορῶ τὸν εὐναῖόν μου.

Καταβὰς δὲ τῆς πυραμίδος, παρηκολούθησα ἐπιγείως τὴν ὑπόγειον διεύθυνσιν τοῦ αὐλῶνος, καὶ ἦλθα εὐθὺ πρὸς τὴν Σφίγγα. Ὅ,τι καὶ ἂν σοὶ εἰπῶ περὶ τῆς μονήρους αὐτῆς κατοίκου τῶν λιβυκῶν ἐρήμων, περὶ τῆς ἀπ' αἰώνων στηθείσης αὐτῆς γιγαντιαίας φρουροῦ τῶν πυραμίδων, θέλω φανῇ μόνον πομπωδῶς φρασεολογῶν, καὶ ῥητορικὰ μελετήματα πλέκων, τῶν δὲ αἰσθημάτων μου, θέλω μείνει πολὺ κατωτέρω. Ἐφ' ὅλης τῆς γῆς δὲν ὑπάρχει γλυπτικὸν μεγαλούργημα συγκρινόμενον πρὸς αὐτό. Ἡ πρότασις τοῦ Δεινοκράτους νὰ μεταποιήσῃ τὸν Ἄθω εἰς ἀνδρείκελον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐφάνη πυρεσσούσης φαντασίας ἀδύνατον ἀποκύημα. Καὶ ὅμως ἀνάλογον ἔργον εἶναι αὕτη ἡ Σφίγξ. Πετρώδης καὶ προέχουσα ῥάχις τοῦ λιβυκοῦ ὄρους κατετμήθη ὁριζοντίως, ἀφέθη δὲ ἡ κορυφὴ αὐτῆς, καὶ διεμορφώθη εἰς κολοσσιαίαν κεφαλὴν, ἔχουσαν ὕψος σχεδὸν ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Παρθενῶνος, καὶ περίμετρον 81 ποδῶν. Εἶναι δὲ τὸ μῆκος τοῦ μονολίθου γίγαντος τούτου ποδῶν 117, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχει κοίλωμα ἐν ᾧ ἐνηρμόζετο ἀναμφιβόλως ἡ τιάρα, ἥτις εἰς τὰ αἰγυπτιακὰ ἀγάλματα εἶναι τὸ διακριτικὸν τῆς ἀξίας σημεῖον. Μεταξὺ λοιπὸν τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τῆς Σφιγγὸς ταύτης ὑπάρχει θύρα μεγάλη, ἑκατέρωθεν μὲ παραστάδας κεκοσμημένη, καὶ κοινωνοῦσα μετὰ τῆς διόδου δι' ἧς ἔπρεπε νὰ ἐξέλθω, ἂν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου εἶχον καταβῇ εἰς τὸ φρέαρ τῆς Πυραμίδος. Ἀλλὰ τὴν θύραν ταύτην εὗρον ἐντελῶς κατακεχωσμένην, ὥστε ἂν εἶχον πράξει κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου, καὶ καταβῇ ἀπεροισκέπτως εἰς τὸ φρέαρ, ἐγὼ μὲν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν θὰ εἶχον πλέον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σὲ

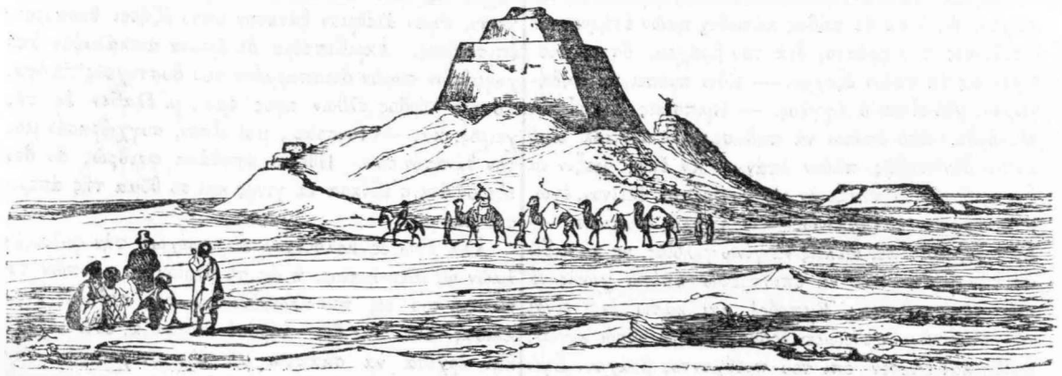

Πυραμὶς τοῦ Μεϊδοὺν εἰς Μέμφιν.

ἰδῶ, σὺ δὲ ν' ἀναγνώσῃς τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν μου.

Τὴν ἑσπέραν ἐκοιμήθην μεταξὺ τῶν ποδῶν τῆς Σφιγγὸς, ἀνάψας μεγάλην πυράν. Ἐν ᾧ δὲ ἐγὼ κοιμῶμαι, σὺ ὁ ἀκάματος φιλολόγος, ἀγρύπνει, φίλτατε, καὶ ζήτει τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως Πυραμὶς, καὶ ἀφ' οὗ ἀναδιφίσῃς λεξικὰ καὶ σχολιαστὰς, ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοὶ εἰπῶ, ὅτι κατά τινας εἶναι λέξις ἀραβικὴ, σημαίνουσα φρέαρ τῶν Νεκρῶν.

Νὰ σὲ συμπεριφέρω μετ' ἐμοῦ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς πυραμίδας ὅσας ἐπεσκέφθην, τὸ φρονῶ ἐντελῶς περιττὸν, διότι ὅλαι σχεδὸν ὁμοιάζουσι. Περίεργος ὅμως εἶναι ἡ εἰς τὴν θέσιν Μεϊδοὺν, εἰς ἧς τοὺς πρόποδας κατέλυσα τὴν ἐπαύριον, ἀφ' οὗ ἐπὶ ἑπτὰ ὥρας παρηκολούθησα τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Νείλου πρὸς μεσημβρίαν. Ἡ πυραμὶς αὕτη κεῖται ἐπὶ προχώματος ὑψηλοῦ, καὶ σύγκειται, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ δύω πυραμίδων ἀλλεπαλλήλων. Εἶναι δὲ οὐχὶ ἀναβαθμῶν δίκην κατεσκευασμένη, ἀλλὰ μετὰς πλευρὰς ἐπιπέδους, ὡς ὑπετέθη ἐννοῶν ὁ Ἡρόδοτος τὴν οἰκοδομὴν καὶ τῆς πυραμίδος τοῦ Χέοπος.

Ἐδῶ ἀποχαιρετῶ τὰς πυραμίδας διὰ νὰ στραφῶ πρὸς δυμᾶς, ὅπου μέλλω νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν Λαβύρινθον καὶ τὴν λίμνην τοῦ Μοίριος, καὶ ἐδῶ ἀναγκάζομαι προσωρινῶς ν' ἀποχαιρετήσω καὶ σέ. Ἀλλὰ, διὰ νὰ μὴ σ' ἀφήσω ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς τοσαύτης Αἰγυπτολογίας μου, σοὶ ἐπισυνάπτω εἰκόνα δεδανεισμένην ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ Κ. Στέφενς εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀμερικῆς, νομίζων ὅτι θέλει σοὶ φανῇ περίεργον, ὅτι εἰς μέρη τόσον ἀπ' ἀλλήλων μεμακρυσμένα καὶ οὐδεμίαν ἔχοντα πρὸς ἄλληλα σχέσιν, ἡ ἀνθρωπίνη φιλοκαλία τὰ αὐτὰ περίπου ἐ-

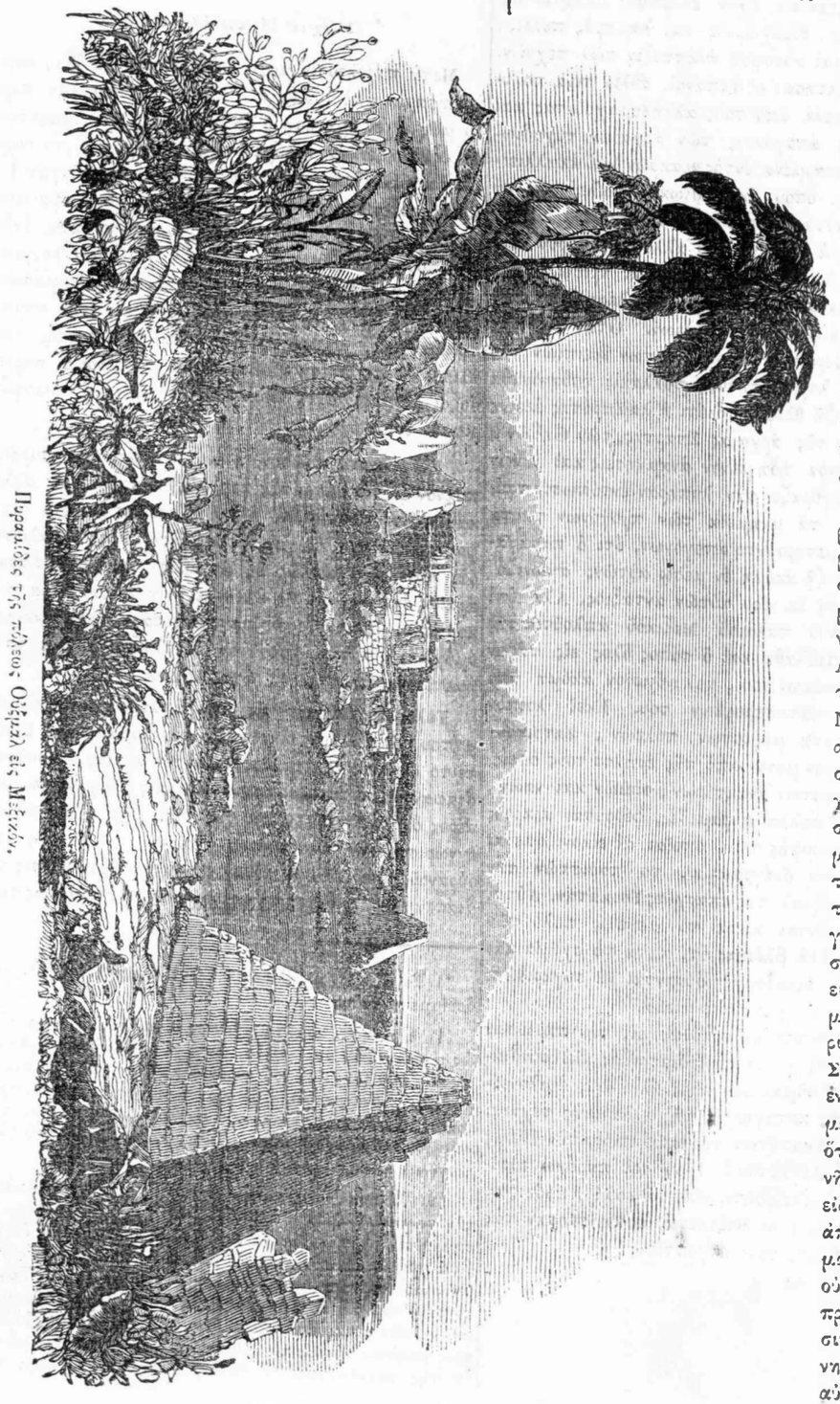

Ἠρειπωμένα τῆς πυλαίας Ὀδοῦ εἰς Μεξικόν.

φεῦρε καὶ ἐφήρμοσε σχήματα. Ἀπὸ τὴν γῆν τοῦ Φαραὼ μετάβηθι νοερῶς εἰς τοὺς ἄλλοτε εὐδαίμονας τόπους ἐκείνους, εἰς οὓς πρὸ τεσσάρων ἑκατονταετηρίδων ἦλθον οἱ Εὐρωπαῖοι, φέροντες δῆθεν τὴν θρησκείαν τῆς ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος, καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς οὓς ὅμως ἀληθῶς ἔφερον τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν, τὴν σφαγὴν καὶ τὴν ἁρπαγήν. Ἐκεῖ ὑπῆρχε μέγα καὶ πλούσιον τὸ βασίλειον τῶν Μεξικανῶν, ἔχον ἀνδρείους πολεμιστὰς, σοφοὺς βασιλεῖς, εὐρυχώρους καὶ λαμπρὰς πόλεις, καὶ ὀζιόλογον καὶ αὐτοφυῆ ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν. Ἀφ' οὗ τὸ κατέκτησαν οἱ Ἱσπανοὶ, ἄθλιά τινα πολίχνια, κατοικούμενα ἀπὸ τοὺς ἀλληλομαχοῦντας καὶ παρακμάσαντας ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων τυχοδιωκτῶν, εἰσὶ διεσπαρμένα ἐντὸς μακρῶν καὶ ἀκαλλιεργήτων ἐρήμων, ὅπου ἀκαταδίωκτα φωλεύουσι τὰ θηρία, καὶ ὡς αὐτὰ περιφέρονται κρυπτόμενα εἰς τὰ δάση τὰ ἐλεεινὰ λείψανα τοῦ ἄλλοτε ἰσχυροῦ καὶ πολυανθρώπου ἐκείνου λαοῦ, ὅπου αἱ τρίβωλοι καὶ οἱ θάμνοι πλέκονται ἐπὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων μεγαλοπόλεων. Ὅταν εἰς τὴν Ἑλλάδα περιφερόμεθα ὁμοῦ ἐπὶ των ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας αὐτῆς λαμπρότητος, πολλάκις ᾐσθανόμεθα ἀμφότεροι εὐσεβῆ θλῖψιν, διότι ἡ λαμπρότης ἐκείνη παρῆλθε, διότι τῆς ἀρχαίας Σπάρτης, τῶν Θηβῶν ἢ τῶν Ἀθηνῶν ἔμενον ἤδη μόνον ἀναμνήσεις καὶ λίθων σωροί. Ἀλλ' ἐξηγόραζε τὴν λυπηρὰν ἐντύπωσιν ταύτην ἡ ἰδέα ὅτι τὰ μνημεῖα τῶν προγόνων ταῦτα ὑπὸ εὐλαβῶν διετηροῦντο ἀπογόνων, ὅτι ὁ παραγαγὼν αὐτὰ λαὸς ζῇ ἀκόμη ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἀγωνιζόμενος ν' ἀναδειχθῇ ἐκ νέου αὐτῶν ἀντάξιος. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ παλαιοῦ Μεξικοῦ ἁπλοῦται τῆς λήθης σιγὴ, μετεβλήθη καὶ ὁ τόπος ὅλος εἰς τάφον εὐρὺν τῶν κατοίκων του, μολυνόμενον ἀκόμη ὑπὸ τῶν ἀναξίων καταστροφέων του. Ἐκεῖ λοιπὸν εἰς τὰ συντρίμματα μεγίστων πόλεων, κατοικουμένων τὴν σήμερον μόνον ἀπὸ τῆς ἐρήμου τοὺς ὄφεις, ἐκτὸς εὐρυχωροτάτων ἀνακτόρων, οἰκιῶν καὶ ναῶν, ἀπαντῶνται καὶ πολλαὶ πυραμίδες, φέρουσαι μικροὺς ναοὺς ἐπὶ τῆς κορυφῆς των, ὁποῖαι αἱ εἰκονιζόμεναι εἰς τὸ ἔκλειστον διάγραμμα, τὸ παριστῶν τὴν ἔρημον πόλιν Οὐξμὰλ, τῆς ἐπαρχίας Ἰουκατάν. Αὐταὶ βεβαίως ἐλαττοῦνται κατὰ τὸ μέγεθος πολὺ τῶν αἰγυπτιακῶν, ἀλλὰ βλέπεις ὅτι κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς αὐτὰς ὡς τοῖς μεγάλοις μικρά.

Ἀνακαλῶν πάντοτε εὐδαιμόνως εἰς τὴν παροῦσάν μου μόνωσιν τὰς μετὰ σοῦ διατριβὰς καὶ συνδιαλέξεις μου, ἐνθυμοῦμαι ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονεικοῦμεν περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Ἐκ διαφόρων ὁμοιοτήτων τεκμαιρόμενος, τὴν ἤθελες πηγάσασαν ἐξ Αἰγύπτου! Ἰδοὺ σοὶ παρέχω εὐρύτατον στάδιον. Ἀλείφθητι, ἀθλητά μου! Ἀπόδειξον, σοὶ ἔχω χάριν, ὅτι οἱ Μεξικανοὶ ἐδανεισθήσαν τὰς πυραμίδας των ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους!

Ρ.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ. *)

ΟΙ ΚΟΜΗΤΑΙ, Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ, Ο ΖΕΥΣ.

(Συνέχεια· ἴδε φυλλάδιον ΚΑ')

Μετὰ παρέλευσιν μόλις ἑνὸς λεπτοῦ ἀφ' ὅτου ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τοῦ Ἑρμοῦ, εἴδαμεν ἕνα κομήτην, περὶ οὗ μᾶς εἶχεν ὁμιλήσῃ ὁ δαίμων· ὅπερ δὲ προπάντων με ἐξέπληξεν ἦν ἡ οὐρά του ἧς τὸ μῆκος ἦν οὐχὶ ἔλαττον τῶν τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων λευγῶν (1). Καθ' ὅσον ἐπλησιάζομεν, ὁ κομήτης μοὶ ἐφαίνετο ἧττον λαμπρὸς, καὶ ὅταν ἐφθάσαμεν ἐγγύτατα, δηλ. εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι ἢ τριάκοντα χιλιάδων λευγῶν, μοὶ ἐφάνη πλέον ὡς ἐκεῖναι αἱ ἐλαφραὶ ἀναθυμιάσεις, ἐκεῖναι αἱ ὁμύχλαι αἵπερ ὑψούμεναι εἰς τὴν ἀτμοσφαῖράν μας, περιαργυροῦνται ὑπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου. Τότε πλέον ἐβεβαιώθην ὅτι ἐκεῖνοι οἱ παράδοξοι ἀστέρες οὔτε ἰδίαν λάμψιν οὔτε κἂν φωσφορισμὸν ἴδιον ἔχουσιν.

Εἶδα κατὰ πρῶτον ἢ ἐνόμισα ὅτι εἶδα πυρῆνα πυκνὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς κεφαλῆς τοῦ κομήτου· ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐπλησίαζον, ὁ πυρὴν ἐκεῖνος ἐγίνετο διαφανὴς, καὶ μετ' ὀλίγον ἐβεβαιώθην ἰδίοις ὀφθαλμοῖς ὅτι συνέκειτο ἁπλῶς ἐξ ἀτμίδος ὀλίγον τι ἧττον ἀραιᾶς ἐκείνης, ἐξ ἧς ἀπετελεῖτο ἡ ἀτμοσφαῖρα τοῦ κομήτου. Ὡμοίαζε δὲ μεγάλως τὰς ζηρὰς ἐκείνας ὁμύχλας, αἵ περ τοσοῦτον ἐξέπληξαν ἐνίοτε τοὺς ἡμετέρους ἐπὶ τῆς γῆς ἀστρονόμους.

Τέλος εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ κομήτου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εἰς τὴν κόμην του. Συνέκειτο δὲ αὕτη ἐξ ἀτμίδος τοσοῦτον ἀραιᾶς, τοσοῦτον διαφανοῦς, ὥστε μοὶ ἐφάνη χιλιάκις ἐλαφροτέρα τοῦ ἀέρος ὃν ἀναπνέομεν ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ μόνον ἐξ οὗ ἐγνώρισα τὴν ἀμοσφαῖραν ταύτην, ἦν τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ, ὅπερ δὲν ἦν πλέον φαιὸν ἀμαυρὸν ὡς εἰς τὸ διάστημα (2), διότι τὸ φαινόμενον τῆς θλάσεως τῶν ἀκτίνων ἐτελεῖτο εἰς τὴν ἀτμίδα ταύτην ὡς καὶ εἰς τὸν πυκνόν του ἀέρα, καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ ἤρχισε νὰ μοὶ φαίνεται κυανοῦν ἰσατιδόχρουν, ἀλλ' ὠχρότατον. Παρετήρησα ἔτι ἕτερόν τι, ὅπερ μοὶ ἐφάνη λίαν παράδοξον, ἂν καὶ εἶχον ἀκούσῃ ἤδη νὰ ὁμιλῶσι περὶ τούτου οἱ ἀστρονόμοι μας. Τοῦτο δὲ ἦν ὅτι, πρὶν φθάσωμεν εἰς τὸν πυρῆνα, ἔπρεπε νὰ διέλθωμεν τρεῖς ὁμοίας ἀτμοσφαῖρας περικυκλοῦσας αὐτὸν καθ' ὁλοκληρίαν καὶ χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων δι' ἀπεράντων διαστημάτων κενῶν καὶ ἐχόντων ἑπομένως σκοτεινόφαιον χρῶμα, διότι αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου δὲν εὕρισκον εἰς αὐτὰ ὕλην διὰ νὰ θλασθῶσι (1).

Καθ' ὅσον ἐπλησιάζομεν εἰς τὸν πυρῆνα, τὸν ἔβλεπον νὰ ὠχριᾷ καὶ ἔπειτα νὰ λάβῃ διαφάνειαν τοιαύτην ὥστε μοὶ ἐφάνη τέλος ὑπέρογκος σφαῖρα κρυστάλλου. Ὅταν δὲ ἐφθάσαμεν εἰς αὐτόν, ἐβεβαιώθην ὅτι συνέκειτο οὐχὶ ἐξ ὕλης στερεᾶς, ἀλλ' ἐκ μίγματος διαφόρων ἀτμίδων, ὧν ἡ πυκνότης ἦν σχεδὸν ὡς ἡ τοῦ ἀέρος τοῦ ἀποτελοῦντος τὴν γῆϊνην ἀτμοσφαῖραν. Διήλθομεν τὴν σφαῖραν ἐκείνην τοῦ ἀέρος, ἥτις εἶχε πέντε ἢ ἓξ χιλιάδων λευγῶν διάμετρον, καὶ παρετήρησα ἀκριβῶς ὅτι ἡ πυκνότης της ηὔξανε, καθ' ὅσον ἐπλησιάζομεν εἰς τὸ κέντρον της. Φθάσας ἐκεῖ, ἐξεπλάγην οὐκ ὀλίγον, ἀπαντήσας μικροτάτην σφαῖραν στερεὰν, ἥτις μόλις εἶχεν ἑνὸς τετάρτου λεύγης διάμετρον καὶ ἐφαίνετο ὡς βραχεία τις γῆ μικρογραφικὴ, ἂν καὶ οὔτε βλάστησιν οὔτε ζῶα ἑπομένως ἔχουσα.

Ἀνεπαύθημεν ἐκεῖ ὀλίγας στιγμὰς, καὶ ἐν ᾧ ὁ πόγκος ἀνεπήδα καὶ ὁ Ἡλιαῖος ὕπνωττεν, ἠρώτησα περὶ τῆς φύσεως τῶν κομητῶν τὸν δαίμονα, ὅστις μοὶ ἀπεκρίθη· —Οἱ κομῆται εἰσὶ διὰ τοὺς ἀστρονόμους τοῦ τόπου σου μέγα ἀντικείμενον ἐκπλήξεως ἀμφιβολίας, καὶ μάλιστα καὶ λογοκρισίας. Οἱ μὲν διϊσχυρίζονται ὅτι οἱ κομῆται δὲν ἔχουσι πυρῆνα στερεὸν καὶ ὅτι σύγκεινται καθ' ὁλοκληρίαν ἐξ ἀτμίδων· οἱ δὲ ὅτι εἰσὶ σφαῖραι, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται, ἀλλ' ἧττον πεπυκνωμέναι, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐννοεῖ ὁποίαν σημασίαν ἔχουσιν εἰς τὸ πᾶν οἱ κομῆται. Ἰδοὺ σοὶ ἐξηγῶ ταῦτα πάντα. Οἱ ἀστέρες οὗτοι εἰσὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ὕλης τῆς διαμορφώσεως πάσης τῆς σφαίρας. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐκυμάτουν ὡς ἔτυχεν εἰς τὸ ἄπειρον διάστημα, καὶ ἐσχηματίζον ὑπερόγκας τολύπας ἀτμίδων, ὡς νέφη ἐλαφρὰ μεγίστης ἐκτάσεως· λέγω τολύπας Τοῦτο ἦν ὅπερ τὰ ἀρχαῖα ἔθνη ὠνόμασαν χάος, διότι πᾶσαι ἐκεῖναι αἱ ἀτμίδες ἦσαν ἀνάμικτοι ἄνευ οὐδεμιᾶς τάξεως, καὶ τοῦτο διότι δὲν ὑπῆρχεν εἰσέτι κέντρον βαρύτητος, καὶ οὔτε βάρος ὡρισμένον πρός τι σημεῖον, ἀλλὰ μόνον χιλιάδες ἕλξεων ἀσθενῶν καὶ συγκεχομένων, ἀντιφθειρουσῶν ἀλλήλας εἰς τὰ ἀποτελέσματά των.

Ὅταν σοὶ ὁμιλῶ περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν πραγμάτων, δὲν ἐννοῶ ὅτι ὁλόκληρον τὸ πᾶν ἦν χάος· ἀλλὰ τοῦτο μόνον τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς ὕλης τὸ ἀποτελοῦν ἤδη τὸ ὑμέτερον, ὡς τὸ ὀνομάζετε, ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα. Ὑπῆρξαν κατὰ πᾶσαν τὴν αἰωνιότητα ἐν τῷ ἀπείρῳ διαστήματι χάη ἕτοιμα νὰ γεννήσωσι νέα συστήματα, συστήματα νεάζοντα εἰσέτι καὶ πλήρη δυνάμεως καὶ ζωῆς, συστήματα παλαιὰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον παρηκμακότα, συστήματα τέλος ἐπιστρέφοντα εἰς τὸ χάος, ἐξ οὗ ἐξήχθησαν, καὶ ἅπερ μετὰ ἑκατομμύρια αἰώνων θὰ ἀναγεννήσωσι νέους κόσμους. Αὕτη ἡ ἀλληλοδιαδοχος ἐνακύκλησις τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, τῆς νεότητος καὶ τοῦ γήρατος, τῆς συνθέσεως καὶ διαλύσεως εἶναι νόμος γενικὸς τῆς φύσεως, διέπων ἐπίσης καλῶς ὁλόκληρον τὸ πᾶν ὡς καὶ τὴν μικρὰν σου σφαῖραν, ὡς καὶ τὸ κτῆμά σου, ὡς καὶ τὴν οἰκογένειάν σου.

Πᾶσα τολύπα ἀτμιδικῆς ὕλης ἦν τότε, ὡς εἶναι καὶ νῦν, κομήτης, εἶδος φωλεᾶς ἐξ ἧς ἔμελλε νὰ γεννηθῇ σφαῖρα, ὡς μετ' ὀλίγον θὰ ἴδῃς· ὁπόταν συνηντήθησαν δύω ἀτμίδες ἱκαναὶ νὰ μορφώσωσι διὰ τῆς ἑνώσεώς των ὕλην στερεὰν, συνεμίγησαν καὶ συνεπυκνώθησαν· καὶ ἰδοὺ πυρὴν ἐσχηματισμένος. Ὁ πυρὴν οὗτος καὶ πυγμῆς μόνου μέγεθος ἂν εἶχεν, ἐγένετο κέντρον ἕλξεως, καὶ ἡ νέα στερεὰ ὕλη πίπτουσα εἰς αὐτὸ, καθ' ὅσον ἐσχηματίζετο διὰ συνδυασμῶν χημικῶν, ἐμεγάλυνε βαθμηδὸν τὴν νεογεννηθεῖσαν σφαῖραν, σμικρύνουσα ἀναλόγως τὴν ἀτμιδικὴν ἀτμοσφαῖράν της. Ἐκ τούτου οἱ κομῆται οὗτοι ἐγένοντο πλανῆται, καὶ ἡ γεννήσασά σε γῆ τοῦτο ἦν καὶ οὐδὲν ἕτερον. Ἰδοὺ διατὶ ὑπάρχουσιν ἤδη κομῆται ἐν τῇ ἀρχικῇ ἔτι καταστάσει τῆς ἀτμιδικῆς τολύπης, ἐν οἷς οἱ ἀστρονόμοι οὐδένα ἐγνώρισαν στερεὸν πυρῆνα. Οἱ τοιοῦτοι τοσοῦτον ὀλίγην πυκνότητα ἔχουσιν, ὥστε ἡ ἕλξις αὐτῶν εἶναι σχεδὸν μηδενική· ὡς καὶ τῷ ὄντι παρετήρησαν ἕνα τοιοῦτον ὅστις διώδευε μεταξὺ τῶν δορυφόρων τοῦ Διός, χωρὶς νὰ προξενήσῃ τὴν παραμικρὰν ἀνωμαλίαν εἰς τὴν πορείαν των· τόσον μικρὰ ἦν ἡ ἐπ' ἐκείνων ἐνέργειά του, ἂν καὶ ὁ ὄγκος του ἦν ὑπέρτερος κατὰ σύγκρισιν τοῦ ἐκείνων. Ἰδοὺ διατὶ παρετήρησαν ἄλλους κομήτας ἔχοντας πυρῆνα στερεὸν, ἀλλὰ μικρότατον, ἢ ἐνίοτε ἔχοντα μέγεθος ὡς τὸ τῶν μεγίστων ἡμῶν πλανητῶν. Οὗτοι εἰσὶ κόσμοι ἄρτι γεννώμενοι· τέλος ἰδοὺ ἔτι διατὶ ὑπάρχουσιν ἄλλοι συνιστάμενοι ὁλοκλήρως εἰς πυρῆνα ἄνευ οὐρᾶς ἢ κόμης, διότι ἡ οὐρὰ καὶ ἡ κόμη στερεοποιηθεῖσαι ἐσχημάτισαν σφαῖραν ὁμοίαν τῇ τῶν πλανητῶν. Οὗτοι εἰσὶν ἀρτιγενεῖς κόσμοι.

Τοῦτο σοὶ ἐξηγεῖ διατὶ ἡ πορεία τῶν πλανητῶν εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀνώμαλος. Ἐννοεῖς ὅτι ἐπειδὴ ἡ πυκνότης των μεταβάλλεται ἀνὰ πᾶσαν

---

*) Τὸ ἕβδομον κεφάλαιον διά τινα περίστασιν θέλει ἐκδοθῆ μετὰ ταῦτα.

(1) Ἐφάνησαν κομῆται ἔχοντες οὐρὰν τοσοῦτον μακρὰν, ὡς οἱ τοῦ 1769 καὶ 1618, ὥστε ἡ κεφαλή των ἔρθανεν εἰς τὸ ζενὶθ (σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ καθέτως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παρατηρητοῦ), ἡ δὲ οὐρά των ἤγγιζεν ἔτι τὸν ὁρίζοντα. Κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς, ἡ οὐρὰ τοῦ κομήτου τῶν 1680 εἶχε μῆκος πλέον ἢ 41,000,000 λευγῶν.

(2) Ἡ νέα Ἀγγεβίλλη, ἧς αἱ ἐφημερίδες ἤγγειλαν τὴν γεννήσαν ἐκδρομὴν ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ὄρους, μοὶ ἔπεμψε σημείωσιν περιεργοτάτην, ἐν ᾗ λέγει· « Ὁ οὐρανὸς ἐλάμβανε χρῶμα κυανοῦν ἀπείρως βαθύτερον καθ' ὅσον ἀνυψούμην, ὡς ἰσάτιδος (indigo, λουλάκι) ἀνελελυμένης. Τοῦτο τὸ βαθὺ κυανοῦν εἶναι ἡ γενικὴ βαφὴ τοῦ οὐρανοῦ ὁρωμένου ἐκ τῶν περικεκλεισμένων θέσεων, ὡς ὁ κῆπος· ἀλλ' εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τόπους τὸ βαθὺ τοῦτο χρῶμα ὑπῆρχε μόνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου καὶ βαθμηδὸν ἐξηλείφετο μέχρι τοῦ ὁριζόντος. » — Πάντες γνωρίζουσι, καὶ πρὸ πάντων οἱ ζωγράφοι, ὅτι τὸ χρῶμα τῆς ἰσάτιδος εἶναι σύγκραμα κυανοῦ καὶ μέλανος.

(1) Εἰς τοὺς κομήτας τοὺς ἔχοντας πυρῆνας τὰ μέρη τῆς κόμης τὰ πλησιάζοντα εἰς τὸν πυρῆνα εἰσὶ συνήθως ἀραιὰ, διαφανῆ καὶ ὀλίγον φωτεινά. Ἀλλ' εἰς τινα ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ πυρῆνος τὸ ὁμυχλῶδες διαλυόμενον διὰ μιᾶς, ἀποτελεῖ ὡς δακτύλιον φωτεινὸν περὶ τὸν κομήτην· ἐφάνησαν ἐνίοτε δύο ἢ καὶ τρεῖς τοιοῦτοι ὁμόκεντροι δακτύλιοι, χωριζόμενοι διὰ σκοτεινῶν διαστημάτων. » (Μαθήματα ἀστρονομίας, σελ. 203). Ὁ δακτύλιος τοῦ κομήτου τῶν 1811 εἶχε 10,000 λευγῶν παχύτητα· ἦν δὲ μεμακρυσμένος ἀπὸ τοῦ πυρῆνος 12,000 λευγῶν. Οἱ κομῆται τῶν 1807 καὶ 1799 εἶχον ὡσαύτως δακτυλίους 12,000 λευγῶν καὶ ἔχοντας 8,000 πυκνότητα.

ἀτμίδος, διότι τότε δὲν ὑπῆρχεν εἰσέτι στερεὰ ὕλη.

(Φυλλάδιον 36, τόμ. Β'.)

στιγμὴν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ὄγκου των, συμβαίνουσιν ἐκ τούτου ἀκατάπαυστοι ἀνωμαλίαι. Οἱ ἀστέρες οὗτοι λοιπὸν κατὰ πρῶτον ἐπλανῶντο τυχαίως εἰς τὸν οὐρανὸν, ἔπειτα ἐτακτοποίησαν τὴν πορείαν των καθ' ὅσον ἐγένοντο σωματωδέστεροι καὶ τέλος ἐστερεώθησαν περί τινα ἥλιον ὃν ἀπήντησαν εἰς τὸ διάστημα, ἅμα ἐγένοντο ἀληθεῖς πλανῆται· Βλέπεις ἤδη διατὶ οἱ ἀστρονόμοι ἐγνώρισαν κομήτας, ὧν ἡ λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος ἐλαττοῦνται κατὰ πᾶσαν νέαν εἰς τὸ σύστημά μας ἐμφάνισιν, διατί τινῶν ἐξ αὐτῶν ἡ περιοδεία δὲν ὑπάγεται εἰς ὑπολογισμὸν, διατὶ τινὲς ἐνεφανίσθησαν καὶ ἔπειτα ἠφανίσθησαν διαπαντὸς κτλ. κτλ. (1). Ἄλλοτε ἐδόξαζον ὅτι ἡ ἐμφάνισις κομήτου τινὸς εἶχεν ἐπιρροήν τινα ἐπὶ τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀλλ' ἀφ' οὗ πειράματα θερμομετρικὰ ἀπέδειξαν ὅτι οὐδεμίαν εἶχεν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας, ἡ πρόληψις μὲν αὕτη ἐξέλειπεν, ἀλλ' ἀνεφύησαν ἄλλαι, ὧν ἰδοὺ αἱ κυριώτεραι.

Προετέθη ζήτημα ἂν ἦν δυνατὸν κομήτης νὰ κρούσῃ τὴν γῆν, καὶ τούτου δοθέντος τί θὰ συνέβαινε. Εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ ἀστέρες οὗτοι διαπερῶσι τὸ ἡλιακὸν ἡμῶν σύστημα, καὶ κατὰ τὴν πορείαν των διατέμνουσι τὰς τροχιὰς τῶν πλανητῶν καὶ τῆς γῆς. Εἶναι ἄρα δυνατὸν εἷς ἐξ αὐτῶν νὰ συναντηθῇ μετὰ τῆς σφαῖρας ἡμῶν, ἀλλ' ἂν τὸ πρᾶγμα ὑποβληθῇ εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῶν πιθανοτήτων, θὰ εὑρεθῇ ὅτι ὑπάρχει μία περιπέτεια ὑπὲρ πρὸς διακόσια ὀγδοήκοντα ἓν ἑκατομμύρια κατὰ, ὅπερ παρέχει ἱκανὴν ἀσφάλειαν εἰς τοὺς δειλούς. Ἀκουσον δὲ τί θὰ συνέβαινεν ἐκ τῆς συγκρούσεως ταύτης κατὰ τοὺς ἀστρονόμους σας. « Τὰ ἀποτελέσματά της θὰ ἦσαν τρομερά· ἂν ἡ γῆ ἐκρούετο εἰς τρόπον ὥστε ἡ κίνησις τῆς μεταθέσεώς της νὰ ἐξαφανισθῇ, πᾶν τὸ μὴ προσκεκολημένον εἰς τὴν ἐπιφάνειάν της, ὡς τὰ ζῶα, τὰ ὕδατα κτλ. θὰ ἐξεσφενδονίζοντο μετὰ ταχύτητος ἑπτὰ λευγῶν κατὰ δεύτερον. Ἂν ἡ κροῦσις ἐβράδυνε μόνον τὴν κίνησιν τῆς ἀνακυκλήσεως, αἱ θάλασσαι θὰ ἐξέθρωσκον τῶν δεξαμενῶν των, ὁ ἰσημερινὸς καὶ οἱ πόλοι θὰ μετεβάλλοντο κτλ. καὶ ἂν σοὶ ἀναφέρω τοὺς λόγους τοῦ συγγραφέως τῆς οὐρανίας μηχανικῆς, θ' ἀκούσῃς ἔτι χείρονα τούτων. « Ὁ ἄξων, λέγει, καὶ ἡ κίνησις τῆς ἀνακυκλήσεως μεταβάλλονται, αἱ θάλασσαι καταλείπουσαι τὰς παλαιὰς θέσεις των, κατακρημνίζονται πρὸς τὸν νέον ἰσημερινὸν, μέγα μέρος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων καταπνίγονται εἰς τὸν γενικὸν κατακλυσμὸν ἢ ἐξολοθρεύονται ἐκ τοῦ βιαίου κλονισμοῦ τῆς γηΐνης σφαῖρας, γένη ὁλόκληρα ἐξοντοῦνται, πᾶσαι αἱ κινήσεις τῆς ἀνθρωπίνης βιομηχανίας καταστρέφονται κτλ. Τοιαῦται εἰσὶν αἱ ἐκ τῆς συγκρούσεως κομήτου τινὸς προσγινόμεναι συμφοραί. » Καὶ τότε ἰδοὺ διατὶ ὁ Ὠκεανὸς κατεκάλυψεν ὄρη ὑψηλὰ. ἐφ' ὧν ἀφῆκε τὰ ἀναμφισβήτητα σημεῖα τῆς διαμονῆς του. Ἰδοὺ διατὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ τῶν μεσημβρινῶν τόπων ἐδυνήθησαν νὰ ὑπάρξωσιν εἰς τὰ βόρεια κλίματα, ὅπου εὑρίσκονται τὰ λείψανά των καὶ αἱ ἐκτυπώσεις των. Τέλος ἰδοὺ πῶς ἐξηγεῖται ἡ νεότης τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου, οὗ τὰ μνημεῖα δὲν ἀναβαίνουσιν ὑπεράνω τῶν 3,000 ἐτῶν.

— Μὲ καταφοβίζεις! Τί! μήπως ἐνδέχεται νὰ ἀνανεωθῇ καὶ πάλιν ἡ τοιαύτη καταστροφή;

— Μὴ φοβοῦ· τοῦτο εἶναι ἀθῶον μυθιστόρημα γεωμέτρου τινὸς ὅστις, ἀπαυδήσας τοῦ νὰ κατατάττῃ χαρακτῆρας, καὶ θέλων ν' ἀναπαυθῇ, παραδίδει τὴν φαντασίαν του εἰς ἰδανικὰ ἀνυπόστατα σχεδιάσματα. Δύναμαι νὰ σοὶ τὸ ἀποδείξω μαθηματικῶς διὰ τοῦ ἀμετατρέπτου τῶν διαφόρων βαθμῶν τοῦ γηΐνου πλάτος, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ ἄξονα σταθερὸν καὶ οὐχὶ στιγμιαῖον, ὡς θὰ ἦν, ἐὰν ἐλάμβανε προσβολὴν προξενήσασαν ἐκτόπισιν ἐκείνου τοῦ ἄξονος. Ἀλλὰ δὲν εἶσαι τόσον γεωμέτρης, ὥστε νὰ μὲ ἐννοήσῃς.

Ἔπειτα δὲν πιστεύω νὰ ἦναι δυνατὴ ἡ σύγκρουσις καὶ ἂν ἔτι ἡ γῆ καὶ ὁ κομήτης εἶχον διεύθυνσιν ἀναγκαίαν πρὸς τοῦτο· ἂν ὁ ὄγκος τοῦ κομήτου ἦν ἐλάσσων τοῦ τῆς γῆς, ὅταν ὁ πλανώμενος ἀστὴρ ἔφθανεν ὑπὸ τὴν ἑλκτικὴν δύναμιν τῆς γηΐνης σφαῖρας, ὀντὶ νὰ πέσῃ ἐπ' αὐτῆς, ἡ παραβολική του δύναμις θὰ συνεδυάζετο μετὰ τῆς βαρύτητός του, καὶ ἑπομένως στρεφόμενος περὶ τὴν γῆν, θὰ ἐγίνετο εἷς τῶν δορυφόρων της. Ἡ σελήνη, ὁ δακτύλιος τοῦ Κρόνου καὶ πάντες οἱ δορυφόροι τῶν πλανητῶν τοιαύτην ἀρχὴν ἔλαβον. Ἂν δ' ἐκ τοὐναντίου τὸ σῶμα τοῦ κομήτου ἦν μεῖζον τοῦ τῆς γῆς, τότε ἡ γῆ θὰ ἐγίνετο δορυφόρος τοῦ κομήτου, καὶ θὰ ἐσύρετο ὑπὸ ἐκείνου διὰ μέσου τοῦ διαστήματος εἰς νέους οὐρανούς.

— Τοῦτο δὲν εἶναι τόσον ἐφησυχαστικόν. Ἂν ἐκσφεδονισθῶ μετὰ ταχύτητος ἑπτὰ λευγῶν τὸ δεύτερον λεπτὸν ἢ ἂν παγώσω εἰς τὸ διάστημα, εἰς τὸ αὐτὸ καταντᾷ.

— Καὶ τίς σοὶ λέγει ὅτι θὰ παγώσῃς; Ὁ Φουριέρος δὲν σοὶ ἀπέδειξεν ὅτι τὸ μέγιστον εἰς τὸ διάστημα ψύχος δὲν δύναται νὰ φθάσῃ κατώτερον τῶν 30 βαθμῶν τοῦ θερμομέτρου;

— Τοῦτο θὰ ἦν ἀρκετώτατον διὰ νὰ μὲ παγώσῃ μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν κοκκάλων ἐμὲ, ὅστις δὲν δύναμαι νὰ ἀφήσω τὰς διφθερωμένας ἐμβάδας μου καὶ τὸν βαμβακερόν μου πῖλον, ἅμα ἡ θερμοκρασία καταβῇ εἰς τὸ μηδενικόν.

— Θὰ τὸ ἐσυνήθιζες. Ἡ λευκὴ ἄρκτος παίζει ἐπὶ τῶν πάγων τῆς ἀρκτώας θαλάσσης εἰς θερμοκρασίαν 32 κάτωθεν τοῦ μηδενικοῦ. Ἡ καμηλοπάρδαλις διάγει ἡσύχως καὶ ἀπολαμβάνει πάσας τὰς τέρψεις τοῦ βίου ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν εἰς 45' θερμότητος· καὶ οἱ Λάπονες φονεύουσι τὴν ἄρκτον ἐπὶ τῶν πάγων της, καὶ οἱ μαῦροι θηρεύουσι τὴν καμηλοπάρδαλιν ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν, καὶ τοῦτο εἰς διαφορὰν 77' θερμοκρασίας. Ἂν λοιπὸν φορέσῃς ἐμβάδας παχύτερον διφθερωμένας καὶ πῖλον ἐξ ἐρίου, δὲν βλέπω διατὶ διαφορὰ μόνον 50' νὰ σοὶ ἐπιφέρῃ

(1) Ὁ Ἀριστοτέλης ὁμιλεῖ περὶ τῆς οὐρᾶς τοῦ κομήτου τοῦ ἔτους 371 π. Χ., ἥτις κατεῖχε τὸ τρίτον τοῦ οὐρανίου ἡμισφαιρίου, ὁηλ. 60 μοῖρας. Ὁ κομήτης τοῦ ἔτους 1618 εἶχε, λέγουσιν, ὁλκὸν 104 μοιρῶν τὸ μῆκος. Ὁ τοῦ 1680, 70 μοιρῶν. Ὁ κομήτης τοῦ 1770 διήνυε τὴν τροχιάν του εἰς πέντε καὶ ἥμισυ ἔτη, καὶ ἀφ' οὗ περιήχθη εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τοῦ Διὸς, ἐγένετο ὁλοτελῶς ἀφανής.

θάνατον· καὶ μάλιστα ὁποῦ, ἂν οἱ χειμῶνές σου ἦσαν ψυχροὶ, τὰ θέρη σου πιθανῶς θὰ ἦσαν θερμὰ, διότι θὰ διάβαινες πλησιέστατα τοῦ ἡλίου.

Ἀλλ' οὐδὲν τούτων θὰ συμβῇ, διότι ἡ ὕλη τῶν κομητῶν εἶναι τοσοῦτον ἀραιωμένη, τοσοῦτον διατεταμένη, ἂν δύναμαι νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἔκφρασιν ταύτην, ὥστε ἡ δύναμις τῆς ἕλξεως αὐτῆς εἶναι σχεδὸν μηδενικὴ κατὰ σύγκρισιν τῆς τῆς στερεᾶς σφαῖρας· διὸ καὶ οὐδεὶς κομήτης εἶναι γνωστὸν νὰ ἔχῃ δορυφόρους· καὶ δι' αὐτὸν ἐπίσης τὸν λόγον διαφεύγουσιν εὐκόλως οἱ κομῆται καθ' ὁλοκληρίαν ἢ κατὰ μέρος, τὴν ἕλξιν τῶν ἄλλων ἀστέρων.

— Λέγεις κατὰ μέρος· νομίζεις ἴσως, ὡς πολλοὶ ἄλλοι, ὅτι αἱ ξηραὶ ὁμύχλαι τῶν 1783 καὶ 1831 ἦσαν ὕλαι ἀποσπασθεῖσαι ἐκ τῆς οὐρᾶς τοῦ κομήτου (1).

— Οὐχὶ, καὶ τοῦτο διὰ δύο λύγους ἀναντιρρήτους. Ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1783 καὶ 1831 αἱ ὁμύχλαι αὗται μόνον κατά τινα μέρη τῆς γῆς ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν, ὅπερ δὲν ἐμπόδισεν ἀλλαχοῦ τὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις νὰ βαδίσωσι κατὰ τὸ σύνηθες, καὶ ἀπεδείχθη ὅτι οὐδεὶς κομήτης ἐνεφανίσθη εἰς τὸ ἡμέτερον σύστημα. Βεβαίως ἐὰν ἐβυθιζώμεθα εἰς τὴν οὐράν του, θὰ ἐβλέπωμεν τὴν κεφαλήν του. Δεύτερον, αἱ ὁμύχλαι αὗται δὲν ἐξετείνοντο ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἢ τοὐλάχιστον οὐχὶ πέραν τῶν τεσσαράκοντα ἕως πεντήκοντα λευγῶν ἀπὸ τῶν παραλίων, ὅπερ ἀποδεικνύει, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν αἰτίαν αὐτῶν εἰς τι φαινόμενον συμβαῖνον ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῶν ἀπείρων ἡμῶν, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐδὲ κἂν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν· διότι τότε, κατέχουσαι τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ βορείου τῆς Ἀφρικῆς μέχρι τῆς Σουηδίας καὶ ἐκτεινόμεναι ἐπὶ μέρους τινὸς τῆς ἀρκτώας Ἀμερικῆς, ἀναγκαίως θὰ ἐκάλυπτον τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ διαχωρίζον τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς.

Καὶ ἂν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ συνάντησις κομήτου τινὸς μετὰ τῆς γῆς ἐδύνατο νὰ ὑπάρξῃ, τί θὰ συνέβαινεν ἐκ τούτου; Οὐδέν· ἡ σφαῖρά μας θὰ διήρχετο διὰ μέσου, ὡς ὁ ἵππος τοῦ Φραγκόνη διέρχεται διὰ τῆς χαρτίνης στεφάνης του· ἴσως διερχομένη, θὰ ἔσυρε μεθ' ἑαυτῆς ἐλαφρόν τι μέρος ἀτμιδώδους ὕλης, καὶ οὐδὲν πλέον.

Εὑρισκόμεθα εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς συνομιλίας μας, ὁπόταν ὁ Ἡλιαῖος ἐξύπνησε καὶ ὁ πόγκος ἔπαυσε τοῦ νὰ περιπηδᾷ. Τότε ἐγκατελείπομεν τὸν κομήτην, καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν Ἀφροδίτην ὅπου μετ' ὀλίγον ἐφθάσαμεν. Κατὰ τὴν διάβασιν παρετήρησα ὅτι ἡ Ἀφροδίτη, ὡς καὶ ὁ Ἑρμῆς, ἔχουσι φάσεις ὁμοίας ταῖς τῆς σελήνης· καὶ ἐδυνήθην νὰ τὸ παρατηρήσω, διότι δὲν διευθύνθημεν πρὸς τοὺς πλανήτας ἐκείνους κατ' εὐθείαν γραμμὴν, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐννοεῖς ὅτι ἄνευ τούτου θὰ ἔβλεπον τὴν Ἀφροδίτην πάντοτε πλήρη, δηλαδὴ τὸ ὅπερ θὰ ἔβλεπον μέρος αὐτῆς θὰ ἐπλήττετο πάντοτε ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου φερομένων ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους ὅθεν καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος. Ὁ πλανήτ-ς οὗτος μοὶ ἐφάνη λαμπρότερος τῶν ἄλλων, διότι κατὰ σύγκρισιν ἔχει ἀτμοσφαῖραν μᾶλλον ἐκτεταμένην.

Ἡ Ἀφροδίτη εἶναι ὀλίγον τι ἐλάσσων τῆς γῆς, καὶ ἡ διάμετρός της εἶναι τὰ 97 τῆς διαμέτρου τῆς σφαῖράς μας, δηλ. 2,800 λευγῶν ὡς ἔγγιστα· οἱ ἐνιαυτοί της εἰσὶν ὡσαύτως βραχύτεροι ὡς καὶ αἱ ἡμέραι της· καὶ οἱ μὲν ἐνιαυτοὶ ἔχουσι 224 ἡμέρας, 16 ὥρας, 41 λεπτὰ, 27 δεύτερα, αἱ δὲ ἡμέραι 23 ὥρας, 21 λεπτά. Τὸ σχῆμά της εἶναι σφαιροειδὲς καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας της εἰσὶ διεσπαρμένα ὄρη ὑψηλὰ ὧν ἡ σκιὰ ἐκτεινομένη παριγᾷ τὰ μηνοειδῆ αὐτῆς κέρατα θεωρούμενα ἀπὸ τῆς γῆς ὡς περικεκομμένα· εἶναι δὲ χαριέστατος τόπος καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς μεγάλους καύσωνας, ἂν καὶ ἀπέχῃ τοῦ ἡλίου μόνον εἰκοσιπέντε ἑκατομμύρια λευγῶν, καὶ ἂν καὶ, ὡς μοὶ εἶπε τὸ πνεῦμα, τὸ θερμογόνον του εἶναι ἐπίσης ἄφθονον ὡς τὸ τῆς γῆς. Τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἀτμοσφαῖρα τοῦ πλανήτου τούτου καλύπτεται πάντοτε ὑπὸ ὑδατωδῶν ἀναθυμιάσεων, αἵτινες ὑψούμενοι ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, σχηματίζουσι κάλυμμα νεφελῶδες παρεμποδίζον τὸ ἄμεσον φῶς τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου.

Ἀπέβημεν εἰς λειμῶνα χαρίεντα, κεκαλυμμένον ὑπὸ χόρτων ἀρωματικῶν καὶ βρύων, κατὰ τὴν εἴσοδον δάσους καὶ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς κυανόχροος θαλάσσης· παρετήρησα ὅτι ὁ ὠκεανὸς οὗτος δὲν εἶχε παλιρροίας, διότι αἱ ὄχθαι του ἦσαν χλοεραὶ καὶ ἀνθοῦσαι μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ ὕδατος. Ἐκοίνωσα τὴν παρατήρησιν ταύτην εἰς τὸν δαίμονα ὅστις μοὶ εἶπεν ὅτι εἰς πάντας τοὺς πλανήτας τοὺς μὴ ἔχοντας σελήνας ἢ δορυφόρους οἱ ὠκεανοὶ δὲν ἐδύναντο νὰ παράσχωσι τὸ φαινόμενον τῆς παλιρροίας. Ἐνόησα εὐθὺς τὴν ὀρθότητα τῆς σκέψεως ταύτης, διότι ἐγνώριζον ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς αἱ παλίρροιαι ἦσαν ἀποτέλεσμα τῶν συνηνωμένων ἕλξεων τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου.

Οὐχ ἧττον ἐξεπλάγην, ὁπόταν ἔμαθον παρὰ τοῦ δαίμονος ἄλλο τι παράδοξον, ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἀφροδίτη ἀντὶ νὰ ἔχῃ, ὡς ἡ γῆ, τέσσαρας ὥρας κατ' ἔτος, ἔχει ὀκτώ: δύω ἀνοίξεις, δύω θέρη, δύω φθινόπωρα καὶ δύω χειμῶνας· μοὶ ἐξήγησε τὸ αἴτιον (1),

(1) Ἡ ὁμύχλη τοῦ 1783 διήρκεσεν ἕνα μῆνα. Ἤρχισε σχεδὸν αὐθημερὸν εἰς τόπους κατὰ πολὺ μεμακρυσμένους ἀπ' ἀλλήλων· ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ βορείου τῆς Ἀμερικῆς μέχρι τῆς Σουηδίας· κατεῖχε δὲ καὶ μέγα μέρος τῆς Ἀρκτώας Ἀμερικῆς, ἀλλὰ δὲν ἐξετείνετο εἰς τὴν θάλασσαν· ὑψοῦτο ὑπεράνω τῶν ὑψηλοτάτων ὀρῶν. Ὁ ἄνεμος δὲν φαίνεται νὰ ἦν τὸ ὄχημά του, καὶ οὔτε αἱ ἀφθονώτεροι ὑετοὶ, οὔτε οἱ σφοδρότεροι ἄνεμοι ἐδυνήθησαν νὰ τὴν διαλύσωσιν, ἀνέδιδεν ὀσμὴν δυσάρεστον. ἦν πάνυ ξηρὰ, οὐδόλως ὑπήγετο εἰς τὸ ὑγρόμετρον καὶ εἶχεν ἰδιότητα φωσφοροποιητικήν.

Ἡ ὁμύχλη τοῦ 1831 εἶχε μεγάλην ὁμοιότητα μετὰ τῆς ἀνωτέρας.

(1) Ὁ ἄξων τῆς Ἀφροδίτης εἶναι κεκλιμένος ἐπὶ τῆς τροχιᾶς κατὰ 75 μοῖρας καὶ ὁ βόρειος πόλος τοῦ ἄξονος κλίνει πρὸς τὴν εἰκοστὴν μοῖραν τοῦ Ὑδροχόου ἀπὸ τοῦ Καρκίνου τῆς γῆς· ἑπομένως τὸ βόρειον τῆς Ἀφροδίτης ἔχει τὸ θέρος εἰς τὰ αὐτὰ ζώδια ὅπου ἡμεῖς ἔχομεν τὸ θέρος. Ἐπειδὴ ἡ μεγίστη κλίσις τῆς Ἀφροδίτης ἀπὸ

ἀλλ' οὐχ ἧττον ἔμεινα ἔκθαμβος, βλέπων ὥρας 28 ἡμερῶν ἑκάστην, μηδεμίαν ἀποτελοῦσας μεταποίησιν εἰς τὴν ὡραίαν βλάστησιν ἣν εὗρον ἐν γένει ἱκανῶς ὁμοιάζουσαν τῇ τῆς γῆς. Ἀπέδωκα τὸ αἴτιον τούτου εἰς τὸ ὅτι οἱ χειμῶνές της καὶ τὰ θέρη της τῶν 28 ἡμερῶν οὔτε τόσον ψυχρὰ οὔτε τόσον θερμὰ ἦσαν ὥστε νὰ διακόπτωσι τὴν βλάστησιν, καὶ ἔκτοτε ἐνόησα ὅτι εἰς τὸν εὐδαίμονα τοῦτον πλανήτην ἡ ὀλίγον μεταβλητὴ θερμοκρασία ἔπρεπε νὰ παρέχῃ αἰώνιον ἔαρ.

Καὶ τῷ ὄντι εὗρον τὴν γῆν διηνεκῶς κοσμουμένην ὑπὸ χλόης καὶ ἀνθῶν, τὰ δένδρα βρίθοντα καρπῶν ἀρτιγεννῶν καὶ ὡρίμων καρπῶν, τὰς πεδιάδας πεπληθυσμένας ὑπὸ ζώων σκιρτώντων εὐθύμως εἰς παχείας νομάς, καὶ τὰ δάση κατοικούμενα ὑπὸ πολυαριθμων πτηνῶν ποικιλοχρόων καὶ γλυκυφθόγγων.

Ἐν ᾧ ὁ Ἡλιαῖος καὶ ἐγὼ συνδιελεγώμεθα περὶ τῆς καλλονῆς τῆς φύσεως, ὁ Πόγκος εἶχεν ὑπεισδύσῃ εἰς τὸ δάσος, κυνηγῶν δειλά τινα ζῶα· αἴφνης τὸν ἠκούσαμεν κραυγάζοντα ἐντρόμως, καὶ χωρὶς νὰ διστάσωμεν ἐρρίφθημεν εἰς τὸ δάσος, διὰ νὰ τὸν βοηθήσωμεν· εἶχε τῷ ὄντι ἀνάγκην βοηθείας, διότι τὸν εὕρομεν μαχόμενον πρὸς δύο ἢ τρεῖς Ἀφροδιτεῖς οἵτινες, βάλλοντες αὐτὸν διὰ ῥάβδων καὶ λίθων, εὐκόλως θὰ τὸν ἀποτελείωνον. Τὸ πνεῦμα παρενέθεσε τὴν παντοδύναμον βακτηρίαν του, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἐπανῆλθεν ἡ εὐταξία.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΥΠΟΚΟΜΗΣ
ΤΗΣ ΒΡΑΖΕΛΟΝΝΗΣ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΝΕΩΤΑΤΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδιον ΔΕ'.)

Η'.

ΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΩΡΥΓΟΣ.

Ἐπὶ τῆς διώρυγος, τῆς ὁποίας τὰ πρασινωπὰ καὶ σκιερὰ ὕδατα ἐπεριστοιχίζοντο ἀπὸ πεζούλια μαρμάρινα, ὅπου ὁ χρόνος εἶχεν ἤδη διασπείρει τὰς μαύρας κηλίδας του καὶ τὰς φυλλάδας χόρτων βρυωδῶν, ἐκυλίετο μεγαλοπρεπῶς μακρὰ καὶ χαμηλὴ λέμβος, στολισμένη μὲ τὰς σημαίας τῆς Ἀγγλίας, σκεπασμένη μὲ σκιάδα περικαλλῆ, καὶ ἐνδυμένη μὲ μακρὰ ἀνθοκρόκα ὑφάσματα, τῶν ὁποίων οἱ κροσσοὶ ἐσύροντο καὶ ἐβρέχοντο. Ὀκτὼ κωπηλάται, ἀκουμβοῦντες μαλακὰ ἐπὶ τῶν κωπίων, ἐμετάδιδαν εἰς τὴν λέμβον ταύτην τὴν κίνησιν μὲ τὴν χαρίεσσαν βραδύτητα τῶν κύκνων, οἵτινες, ταραχθέντες εἰς τὸ παλαιόν των κράτος ἀπὸ τὸ κύλισμα τῆς λέμβου, ἔβλεπαν μακρόθεν διαβαίνουσαν τὴν τοσαύτην πολύκροτον λαμπρότητα. Λέγομεν πολύκροτον, διότι ἡ λέμβος περιεῖχε τέσσαρας κιθαρῳδοὺς, δύω τραγουδιστὰς καὶ πολλοὺς αὐλικοὺς, καταζολισμένους ὅλους ἀπὸ χρυσίον καὶ πετράδια, καὶ φιλοτιμουμένους ποῖος συχνότερα νὰ δείξῃ τὰ λευκά του ὀδόντια, ὥστε ν' ἀρέσουν εἰς τὴν λέδυ Στουάρτην, ἔγγονον Ἐρρίκου τοῦ Α', θυγατέρα Καρόλου τοῦ Α', ἀδελφὴν Καρόλου τοῦ Β', κατέχουσαν, ὑπὸ τὴν σκιάδα τῆς λέμβου ταύτης, τὴν θέσιν τῆς τιμῆς.

Γνωρίζομεν τὴν βασιλόπαιδα ταύτην· τὰς εἴδαμεν εἰς Λοῦβρε, αὐτὴν καὶ τὴν μητέρα της, στερουμένας καυσοξύλων, στερουμένας ψωμίου, καὶ διατηρουμένας ἀπὸ τὸν γνωστὸν πρωτοσύγκελλον καὶ τὰ συνέδρια. Καὶ αὐτὴ λοιπὸν, καθὼς καὶ οἱ ἀδελφοί της, σκληρὰν νεότητα ἐπέρασε· καὶ ἔπειτα, ἐξύπνησε διαμιᾶς, ἀπὸ τὸ μακρὸν τοῦτο καὶ τρομερὸν ἐνύπνιον, καὶ εὑρέθη καθημένη εἰς τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου, καὶ περιστοιχιζομένη ἀπὸ αὐλικοὺς καὶ κόλακας. Καθὼς ἡ Μαρία Στουάρτη ὅταν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ἀνέπνεε λοιπὸν τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ περιπλέον τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ πλούτη.

Ἡ λέδυ Ἐρρικέτα, ἡλικιωθεῖσα, ἀπέκτησε κάλλος ἐξοχον, τὸ ὁποῖον ἡ ἐπάνοδος τῆς οἰκογενείας της εἰς τὴν βασιλείαν κατέστησε περίβλεπτον. Ἡ δυστυχία τῆς εἶχεν ἀφαιρέσει τὴν λάμψιν τῆς ὑπερηφανείας, ἀλλ' ἡ εὐτυχία τῆς τὴν ἀπέδωκεν. Ἔλαμπε λοιπὸν ἀπὸ χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν, καθὼς τὰ ἄνθη ἐκεῖνα τῶν ὑποστέγων κήπων, τὰ ὁποῖα, λησμονηθέντα τὴν νύκτα εἰς τοὺς πρώτους παγετοὺς τοῦ φθινοπώρου, ἔκλιναν τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον, θερμανθέντα πάλιν ἀπὸ τὴν ἀτμοσφαῖραν εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθησαν, ἀνυψόνονται παραποτὲ λαμπρότερα.

Ὁ λὸρδ Βίλλιερς Βώκκιναμ, υἱὸς τοῦ διαδραματίζοντος πρόσωπον περιφημότατον εἰς τὰ πρῶτα τῆς ἱστορίας ταύτης κεφάλαια, ἱππότης ὡραῖος, μὲ τὰς γυναῖκας μελαγχολικὸς, μὲ τοὺς ἄνδρας φιλόγελως, καὶ ὁ Βίλμοτ Ροτσέστερ, φιλόγελως καὶ μὲ τὰ δύω φῦλα, ἐστέκοντο τὴν στιγμὴν ταύτην ὀρθοὶ ἔμπροσθεν τῆς λέδυ Ἐρρικέτας, διαφιλονεικοῦντες ὡς προνόμιον ποῖος περισσότερον νὰ τὴν κάμνῃ νὰ χαμογελᾷ.

Ἡ δὲ νέα καὶ εὐειδὴς βασιλόπαις, ἀκουμβοῦσα εἰς βελούδινον καὶ χρυσοκέντητον προσκέφαλον, μὲ τὰς χεῖρας κρεμαμένας καὶ βρεχομένας εἰς τὰ ὕδατα, ἠκροάζετο ἀμελῶς τοὺς μουσικοὺς χωρὶς νὰ τοὺς ἀκούῃ, καὶ ἤκουε τοὺς δύω αὐλικοὺς χωρὶς νὰ δείχνῃ ὅτι τοὺς ἀκροάζεται.

Καὶ τοῦτο, διότι ἡ λέδυ Ἐρρικέτα, τὸ ἐρασμιώτατον τοῦτο πλάσμα, ἡ γυνὴ ἥτις ἤνωνε τὰς γαλλικὰς μὲ τὰς ἀγγλικὰς χάριτας, μὴ γνωρίζουσα ἀκόμη τὸν ἔρωτα, ἦτον κατὰ τὴν φιλαρέσκειάν της σκληρά. Ὅθεν καὶ τὸ μειδίαμα, ἡ ἀφελὴς αὐτὴ χάρις τῶν παρθένων, δὲν ἐφαίδρυνε ποσῶς τὸ πρόσωπόν της, καὶ, ἂν ἐνίοτε ὕψωνε τοὺς ὀφθαλμοὺς, τοὺς προσήλωνε τόσον ἀτενῶς εἰς τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον αὐλικὸν, ὥστε ἡ ἐρωτοτροπία των, ἂν καὶ παράτολμος συνήθως, ἐφοβεῖτο καὶ ἐγίνετο δειλή.

Ἐν τούτοις, ἡ λέμβος ἐπροχώρει πάντοτε, οἱ μουσικοὶ κατέβαλλαν ὅλα τὰ δυνατά των εἰς τὴν τέχνην των, καὶ οἱ αὐλικοὶ ἄρχιζαν ν' ἀσθμαίνουν καθὼς αὐτοί. Καὶ ὡς ὁσόν ἡ διασκέδασις ἐφαίνετο βέβαια μονότονος εἰς τὴν βασιλόπαιδα, διότι, σείουσα διαμιᾶς τὴν κεφαλὴν μὲ τρόπον ἀνυπόμονον, εἶπε·

— Φθάνει πλέον, κύριοι, ἂς ἐπιστρέψωμεν.

— Ἀ! Δέσποινα, εἶπεν ὁ Βώκκιναμ, πολὺ δυστυχεῖς εἴμεθα ἀφοῦ δὲν κατωρθώσαμεν νὰ εὕρῃς τὴν διασκέδασιν ταύτην εὐάρεστον.

— Ἡ μήτηρ μου μὲ περιμένει, ἀπεκρίθη ἡ λέδυ Ἐρρικέτα· ἔπειτα, σᾶς τὸ λέγω εἰλικρινῶς, κύριοι, αἰσθάνομαι ἀηδίαν.

Καὶ, τὴν σκληρὰν ταύτην λέξιν εἰποῦσα, ἐπάσχισε δι' ἑνὸς βλέμματος νὰ παρηγορήσῃ τοὺς δύω νέους, οἵτινες ἔδειξαν ὅτι τοὺς ἐκατακεραύνωσεν ἡ τοιαύτη εἰλικρίνεια. Τὸ βλέμμα τοῦτο ἔφερε τὸ ἀποτέλεσμά του, καὶ τὰ δύω πρόσωπα ἐφαιδρύνθησαν· ἀλλὰ παρευθὺς, ὡς νὰ ἐνόμισεν ἡ βασιλικὴ φιλάρεσκος ὅτι ἐχαρίσθη ὑπερβολικὰ εἰς ἁπλοῦς θνητοὺς, ἐκινήθη, ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τοὺς δύω λατρευτάς της, καὶ ἐφάνη βυθισμένη εἰς σύννοιαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον φανερὸν ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶχαν μέρος.

Ὁ Βώκκιναμ ἐδάγκασε τὰ χείλη του μὲ ὀργὴν, διότι ἦτον ἀληθῶς ἐρωτευμένος πρὸς τὴν λέδυ Ἐρρικέταν, καὶ, ὡς τοιοῦτος, ἐθεώρει τὰ πάντα ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν. Τὰ ἐδάγκασε καὶ ὁ Ροτσέστερ, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ νοῦς του ἐξουσίαζε πάντοτε τὴν καρδίαν του, τὸ ἔκαμε μόνον καὶ μόνον θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τὸν κυριεύσαντα αὐτὸν πονηρὸν γέλωτα.

Οἱ ὀφθαλμοὶ λοιπὸν τῆς βασιλόπαιδος, ἀφήσαντες, ὡς εἴπαμεν, τοὺς δύω νέους, ἐπεριπλανῶντο εἰς τὴν χλοερὰν καὶ ἀνθηρὰν ὄχθην. Εἶδε τότε ἀπὸ μακρὰν τὸν Παρρὺ καὶ τὸν Ἀρτανιάν.

— Ποῖος ἔρχεται ἐκεῖ πέραν; ἠρώτησεν ἡ βασιλόπαις.

Οἱ δύω νέοι ἐστράφησαν ἐκεῖσε μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς.

— Ὁ Παρρὺ, ἀπεκρίθη ὁ Βώκκιναμ· δὲν εἶναι κάνεὶς, ὁ Παρρύ.

— Μὲ συγχωρεῖς, εἶπεν ὁ Ροτσέστερ, βλέπω ὅτι ἔχει καὶ σύντροφον, νομίζω.

— Ναὶ, πρῶτον τοῦτο, ἐπανέλαβεν ἡ βασιλόπαις ἀτόνως· ἔπειτα, τί σημαίνουν αὐταὶ αἱ λέξεις· *Δὲν εἶναι κάνεὶς*, ὁ Παρρύ; λέγε, μυλόρδ.

— Διότι, Δέσποινα, ἀπεκρίθη πειραχθεὶς ὁ Βώκκιναμ, διότι ὁ πιστὸς Παρρὺ, ὁ περιπλανώμενος Παρρὺ, ὁ αἰώνιος Παρρὺ, δὲν εἶναι, νομίζω, μεγάλης σημασίας ἄνθρωπος.

— Ἀπατᾶσαι, κύριε δούξ· ὁ Παρρὺ, ὁ περιπλανώμενος Παρρὺ, καθὼς λέγεις, ἐπεριπλανήθη πάντοτε διὰ τὸ συμφέρον τῆς οἰκογενείας μου, καὶ ἡ παρουσία τοῦ γέροντος τούτου εἶναι πάντοτε δι' ἐμὲ γλυκὺ θέαμα.

Ἡ λέδυ Ἐρρικέτα ἠκολούθει τὴν συνήθη εἰς τὰς ὡραίας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς φιλαρέσκους, γυναῖκας πρόοδον, μεταβαίνουσα ἀπὸ τὴν ἰδιοτροπίαν εἰς τὴν ἀντιλογίαν· ὁ ἐραστὴς ὑπέστη τὴν ἰδιοτροπίαν· ἔπρεπε νὰ ὑποκύψῃ καὶ ὁ αὐλικὸς εἰς τὴν ἀντιλογίαν. Ὁ Βώκκιναμ ἐπροσκύνησεν, ἀλλὰ δὲν ἀπεκρίθη.

— Εἶναι ἀληθὲς, Δέσποινα, εἶπεν ὁ Ροτσέστερ προσκυνῶν καὶ αὐτὸς, ὅτι ὁ Παρρὺ εἶναι τὸ πρωτότυπον τῶν ὑπηρετῶν· ἀλλὰ, Δέσποινα, δὲν εἶναι πλέον νέος, καὶ ἡμεῖς τότε γελοῦμεν, ὅταν βλέπωμεν τὰ φαιδρὰ πράγματα. Εἶναι φαιδρὸν πρᾶγμα ὁ γέρων;

— Φθάνει, μυλόρδ, εἶπε ξηρῶς ἡ λέδυ Ἐρρικέτα, τὸ θέμα τοῦτο τῆς συνομιλίας μὲ πειράζει.

Ἔπειτα, ὡς λαλοῦσα πρὸς ἑαυτήν·

— Ἀνήκουστον πρᾶγμα, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἠκολούθησε, πόσον οἱ φίλοι τοῦ ἀδελφοῦ μου καταφρονοῦν τοὺς ὑπηρέτας του!

— Ἀ! Δέσποινα, ἀνέκραξεν ὁ Βώκκιναμ. Ἡ Ὑψηλότης Σου μοῦ διαπερᾷς τὴν καρδίαν μὲ ξιφίδιον κατασκευασθὲν ἀπὸ τὰς ἰδίας σου χεῖρας.

— Τί σημαίνει αὐτὴ ἡ φράσις, ἡ ἔχουσα ὕφος γαλλικοῦ ἐπιγράμματος, κύριε δούξ; δὲν τὴν ἐννοῶ ποσῶς.

— Σημαίνει, Δέσποινα, ὅτι ἡ Ὑψηλότης Σου, ἡ τόσον καλὴ, ἡ τόσον χαρίεσσα, ἡ τόσον εὐαίσθητος, ἐγέλασες κάποτε, — μὲ συγχωρεῖς, ἤθελα νὰ εἰπῶ *ἐχαμογέλασες*, — μὲ τὰ γεροντικὰ λῃρήματα τοῦ καλοῦ τούτου Παρρὺ, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ὑψηλότης Σου πειράζεσαι σήμερον εἰς τρόπον τόσον ἄξιον θαυμασμοῦ.

— Λοιπὸν, μυλόρδ, εἶπεν ἡ λέδυ Ἐρρικέτα, ἂν ποτὲ ἐξέχασα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὰ χρέη μου, εἶχες ἄδικον νὰ μοῦ τὸ ἐνθυμίσῃς.

Καὶ ἔκαμεν ἀπαρεσκείας κίνημα.

— Ὁ ἀγαθὸς Παρρὺ θέλει νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ, πιστεύω, κύριε Ροτσέστερ· εἰπὲ λοιπὸν ν' ἀράξωμεν, σὲ παρακαλῶ.

Ὁ Ροτσέστερ ἔσπευσε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν διαταγὴν τῆς βασιλόπαιδος, καὶ μετ' ὀλίγον ἡ λέμβος ἔγγιζεν εἰς τὴν ὄχθην.

— Ἂς ἐξέλθωμεν, κύριοι, εἶπεν ἡ λέδυ Ἐρρικέτα προχωροῦσα νὰ λάβῃ τὸν βραχίονα τὸν ὁποῖον τῆς ἐπρόσφερεν ὁ Ροτσέστερ, μολονότι ὁ Βώκκιναμ ἦτον πλησιέστερα, καὶ τῆς εἶχε προσφέρει τὸν ἐδικόν του. Τότε ὁ Ροτσέστερ, μὲ ὑπερηφάνειαν, ἥτις ἦτον ἀδύνατον νὰ κρυφθῇ καὶ ἐδιαπέρασε τὴν καρδίαν τοῦ δυστυχοῦς Βώκκιναμ, ἐβοήθησε τὴν βασιλόπαιδα νὰ περάσῃ τὴν μικρὰν γέφυραν, τὴν ὁποίαν οἱ ναῦται εἶχαν ῥίψει ἀπὸ τὴν λέμβον εἰς τὴν ὄχθην.

— Ποῦ σκοπεύεις νὰ πηγαίνῃς, Ὑψηλοτάτη; ἠρώτησεν ὁ Ροτσέστερ.

— Τὸ βλέπεις, μυλόρδ, πρὸς τὸν ἀγαθὸν τοῦτον Παρρὺ, τὸν περιπλανώμενον, καθὼς ἔλεγεν ὁ μυλόρδ Βώκκιναμ, καὶ ζητοῦντά με μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ἐξασθενισθέντας ἀπὸ τὰ δάκρυα ὅσα ἔχυσε διὰ τὰς δυστυχίας μας.

— Ὦ! Θεέ μου! εἶπεν ὁ Ροτσέστερ, πόσον μελαγχολικὴ εἶσαι σήμερον, Δέσποινα! Ἡμεῖς, μὰ τὴν ἀλήθειαν, πρέπει νὰ σοῦ φαινώμεθα τρελλοὶ γελοῖοι.

— Λέγε διὰ τὸν ἑαυτόν σου μόνον, μυλόρδ, τὸν διέκοψεν ὁ Βώκκιναμ μὲ πεῖσμα. Ἐγὼ δυσαρεστῶ τόσον τὴν Ὑψηλότητά Της, ὥστε δὲν τῆς φαίνομαι διόλου τίποτε.

τοῦ ἡλίου ἑκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ της φθάνει εἰς 75 μοίρας, οἱ τροπικοί της ἀπέχουσι 15 μοίρας ἀπὸ τῶν πόλων της, καὶ οἱ πολικοί της κύκλοι τοσοῦτον ἀπὸ τῶν ἰσημερινῶν της. Ἔχει ἄρα εἰς τὸν ἰσημεριόν της δύο θέρη καὶ δύο χειμῶνες καθ' ἑκάστην ἐνιαύσιον ἀνακκύλησιν.

Οὔτε ὁ Ῥορτσέστερ οὔτε ἡ βασιλόπαις ἀπεκρίθησαν· εἶδαν μόνον τὴν λέδυ Ἐρρικέταν νὰ σύρῃ μὲ βῆμα ταχύτερον εἰς τὰ ἔμπροσθεν τὸν ἱππότην της. Ὁ Βώκκιναμ ἔμεινεν ὀπίσω, καὶ, ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν ἀπομόνωσιν ταύτην, ἄρχισε νὰ δαγκάνῃ τὸ μαντίλιόν του μὲ τόσην μανίαν, ὥστε τὸ ἔκαμε κομμάτια εἰς τὸ τρίτον δάγκαμα.

— Παρρύ, ἀγαθὲ Παρρύ, εἶπεν ἡ βασιλόπαις μὲ τὴν μικρὰν καὶ λιγυρὰν φωνήν της, ἀπεδῶ ἔλαβλέπω ὅτι μὲ ζητεῖς, καὶ σὲ περιμένω.

— Ἀ! Δέσποινα, εἶπεν ὁ Ῥοτσέστερ ἐρχόμενος συμπαθῶς εἰς βοήθειαν τοῦ συντρόφου του, ὅστις, ὡς εἴπαμεν, ἔμεινεν ὀπίσω, ἂν ὁ Παρρὺ δὲν βλέπῃ τὴν Ὑψηλότητά Σου, ὁ ἄνθρωπος ὅστις τὸν ἀκολουθεῖ εἶναι ὁδηγὸς ἀσφαλὴς καὶ εἰς τυφλὸν ἀκόμη, διότι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, πυρίνους ἔχει τοὺς ὀφθαλμούς· φανάριον δίφωτον εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος.

— Φωτίζον ὡραιοτάτην καὶ πολεμικωτάτην μορφήν, εἶπεν ἡ βασιλόπαις ἀποφασίσασα νὰ συντρίψῃ τὴν λόγχην εἰς ὅλα καὶ καθ'ὅλα.

Ὁ Ῥοτσέστερ ἐπροσκύνησεν.

— Ἀπὸ τὰς ἰσχυρὰς ἐκείνας στρατιωτικὰς κεφαλάς, ὁποῖαι εἰς τὴν Γαλλίαν μόνον εὑρίσκονται, ἐπρόσθεσεν ἡ βασιλόπαις μὲ ἐπιμονὴν γυναικὸς βεβαίας οὔσης περὶ τῆς ἀτιμωρησίας.

Ὁ Ῥοτσέστερ καὶ ὁ Βώκκιναμ ἐκυττάχθησαν, ὡς θέλοντες νὰ εἰποῦν·

— Τί ἔχει τάχατε;

— Ἰδὲ, κύριε Βώκκιναμ, εἶπεν ἡ λέδυ Ἐρρικέτα, τί θέλει ὁ Παρρύ· πήγαινε.

Ὁ νέος δοὺξ, θεωρήσας τὴν διαταγὴν ταύτην ὡς εὔνοιαν, ἀνέλαβε θάρρος, καὶ ἔδραμεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ Παρρύ, ὅστις, ἀκολουθούμενος πάντοτε ἀπὸ τὸν Ἀρτανιὰν, ἐπροχώρει βραδέως πρὸς τὴν εὐγενῆ συνοδίαν. Ὁ Παρρὺ ἐπεριπάτει βραδέως ἐξ αἰτίας τῆς ἡλικίας του· ὁ Ἀρτανιὰν, ἐπεριπάτει βραδέως καὶ εὐγενῶς, καθὼς ἔπρεπε νὰ περιπατῇ ὁ Ἀρτανιὰν, ἀσταρωμένος μὲ τριτημόριον ἑκατομμυρίου, χωρὶς ἀγυρτείαν δηλαδὴ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς δειλίαν. Ὅταν ὁ Βώκκιναμ, ὅστις κατέβαλλε σπουδὴν μεγάλην εἰς τὸ ν' ἀκολουθῇ τοὺς σκοποὺς τῆς βασιλοπαιδος, ἥτις εἶχε καθίσει εἰς πεζούλιον μαρμάρινον, ὡς κουρασθεῖσα διότι ἔκαμεν ὀλίγα βήματα, ὅταν ὁ Βώκκιναμ, λέγομεν, εὑρέθη ὀλίγα μόνον βήματα μακρὰν τοῦ Παρρὺ, ὁ Παρρὺ τὸν ἐγνώρισεν.

— Ἀ! μυλὸρδ, εἶπεν ὅλος ἀσθμαίνων, θέλεις νὰ ὑπακούσῃς εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως;

— Εἰς τί, κύριε Παρρύ; ἠρώτησεν ὁ νέος μὲ ψυχρότητά τινα μετριασμένην ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ φανῇ εὐάρεστος εἰς τὴν βασιλόπαιδα.

— Ἄκουε λοιπόν. Ἡ Μεγαλειότης Του παρακαλεῖ τὴν Ἐξοχότητά Σου νὰ παρουσιάσῃς τὸν κύριον ἐδῶ εἰς τὴν λέδυ Ἐρρικέταν Στουάρτην.

— Τὸν κύριον ποῖον, πρῶτον; ἠρώτησεν ὁ δοὺξ μὲ ὑπερηφάνειαν.

Ὁ Ἀρτανιὰν, καθὼς γνωρίζομεν, ἦτον εὔκολος νὰ ἐξαφθῇ, καὶ ὁ τόνος τοῦ μυλὸρδ Βώκκιναμ τὸν ἐδυσαρέστησεν. Ἐκύτταξε τὸν αὐλικὸν κατάμματα, καὶ δύω ἀστραπαὶ ἔλαμψαν ὑπὸ τὰ καταβασμένα του ὀφρύδια. Ἔπειτα, προσπαθήσας νὰ νικήσῃ τὸν ἑαυτόν του·

— Τὸν κύριον ἱππότην Ἀρτανιὰν, μυλὸρδ, ἀπεκρίθη ἥσυχα.

— Μὲ συγχωρεῖς, κύριε, ἀλλὰ μὲ τ' ὄνομα τοῦτο μανθάνω μόνον τ' ὄνομά σου, καὶ τίποτε ἄλλο.

— Δηλαδή;

— Δηλαδὴ δὲν σὲ γνωρίζω.

— Εἶμαι λοιπὸν εὐτυχέστερός σου, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρτανιὰν, διότι ἐγὼ ἔλαβα τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω πολὺ τὴν οἰκογένειάν σου, καὶ ἰδίως τὸν μυλὸρδ δοῦκα τοῦ Βώκκιναμ, τὸν ἔνδοξον πατέρα σου.

— Τὸν πατέρα μου; εἶπεν ὁ Βώκκιναμ. Τῷ ὄντι, κύριε, μοῦ φαίνεται τώρα ὅτι ἐν θυμοῦμαι ... Κύριος ἱππότης Ἀρτανιὰν, λέγεις;

Ὁ Ἀρτανιὰν ἔκλινε τὴν κεφαλήν.

— Ὁ ἴδιος, εἶπε.

— Μὲ συγχωρεῖς· δὲν εἶσαι εἷς ἀπὸ τοὺς Γάλλους ἐκείνους, οἵτινες ἔλαβαν μὲ τὸν πατέρα μου κρυφίας τινὰς σχέσεις;

— Μάλιστα, κύριε δοὺξ, εἶμαι εἷς ἀπὸ τοὺς Γάλλους ἐκείνους.

— Τότε, κύριε, μὲ συγχωρεῖς νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι εἶναι παράξενον πῶς ὁ πατήρ μου, ζῶν, δὲν ἤκουσε ποτὲ πλέον τ' ὄνομά σου.

— Ὄχι, κύριε, ἀλλὰ τὸ ἤκουσε τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του· ἐγὼ τοῦ ἐμήνυσα διὰ τοῦ θαλαμηπόλου τῆς βασιλίσσης Ἄννης τῆς Αὐστριακῆς ὅτι ἔτρεχε κίνδυνον· κατὰ δυστυχίαν, τὸ μήνυμά μου ἔφθασε πολὺ ἀργά.

— Δὲν πειράζει, κύριε, εἶπεν ὁ Βώκκιναμ· καταλαμβάνω τώρα ὅτι, ἐπειδὴ εἶχες σκοπὸν νὰ συνδράμῃς τὸν πατέρα, ἔρχεσαι νὰ ζητήσῃς τὴν προστασίαν τοῦ υἱοῦ.

— Πρῶτον, μυλὸρδ, ἀπεκρίθη φλεγματικῶς ὁ Ἀρτανιὰν, δὲν ζητῶ τὴν προστασίαν κανενός. Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Β', εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβα τὴν τιμὴν νὰ κάμω μερικὰς ὑπηρεσίας (πρέπει νὰ γνωρίζῃς, κύριε, ὅτι ἡ ζωή μου ἐπέρασε μὲ τοιαύτας ἐνασχολήσεις), ὁ βασιλεὺς λοιπὸν Κάρολος ὁ Β', ὅστις μὲ τιμᾷ ὀπωσοῦν μὲ τὴν εὔνοιάν του, ἐπεθύμησε νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὴν λέδυ Ἐρρικέταν τὴν ἀδελφήν του, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ λάβω ἴσως τὴν εὐτυχίαν νὰ φανῶ ἐπίσης ὠφέλιμος εἰς τὸ μέλλον. Ὁ βασιλεὺς ἤξευρεν ὅτι, τὴν στιγμὴν ταύτην, ἤσουν πλησίον τῆς Ὑψηλότητός Της, καὶ μὲ διεύθυνε πρὸς τὴν Εὐγενίαν Σου διὰ τοῦ Παρρύ. Δὲν ὑπάρχει ἄλλο μυστήριον. Δὲν σοῦ ζητῶ λοιπὸν τίποτε, καὶ, ἂν δὲν θέλῃς νὰ μὲ παρουσιάσῃς εἰς τὴν Ὑψηλότητά Της, θὰ λάβω τὴν λύπην νὰ μὴ μεταχειρισθῶ τὸ μέσον σου, καὶ τὴν τόλμην νὰ παρουσιασθῶ μόνος μου.

— Τοὐλάχιστον, κύριε, ἐπανέλαβεν ὁ Βώκκιναμ ὅστις ἤθελε ν' ἀκούσῃ καὶ τὸν τελευταῖον του λόγον, δὲν θὰ ὑπεκφύγῃς ἐξήγησιν τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἐπροκάλεσες.

— Ἐγὼ δὲν ὑπεκφεύγω ποτὲ καὶ τίποτε, κύριε.

— Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς τότε, ἀφοῦ ἔλαβες σχέσεις μυστικὰς μὲ τὸν πατέρα μου, ἰδιαίτερά τινα περιστατικά;

— Αἱ σχέσεις αὐταὶ εἶναι ἤδη πολὺ μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς, κύριε,—διότι δὲν εἶχες ἀκόμη γεννηθῆ,—καὶ, διὰ μερικὰ δυστυχῆ ἀδαμάντινα στολίσματα, τὰ ὁποῖα ἔλαβα ἀπὸ τὰς χεῖράς του καὶ τὰ ἔφερα εἰς τὴν Γαλλίαν, δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ διεγείρω τόσας ἐνθυμήσεις.

— Ἀ! κύριε, εἶπε ζωηρῶς ὁ Βώκκιναμ πλησιάζων πρὸς τὸν Ἀρτανιὰν, καὶ ἐκτείνων πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα, εἶσαι σὺ λοιπὸν, σὺ, τὸν ὁποῖον ὁ πατήρ μου ἐζήτησε τοσάκις, καὶ εἶχες δικαίωμα νὰ περιμένῃς πολλὰ ἀπὸ ἡμᾶς!

— Νὰ περιμένω, κύριε! τῷ ὄντι, αὐτὸ εἶναι τὸ προτέρημά μου, καὶ ὅλην μου τὴν ζωὴν ἐπερίμενα.

Εἰς ἠτὸ μεταξὺ τοῦτο, ἡ βασιλόπαις, κουρασθεῖσα διότι δὲν ἔβλεπεν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὴν τὸν ξένον, ἐσηκώθη καὶ ἐπλησίασε.

— Τοὐλάχιστον, κύριε, εἶπεν ὁ Βώκκιναμ, τὴν παρουσίασιν ταύτην, τὴν ὁποίαν ζητεῖς ἀπ' ἐμὲ, δὲν θὰ τὴν περιμείνῃς.

Τότε στραφεὶς, καὶ προσκυνήσας τὴν λέδυ Ἐρρικέταν, εἶπε·

— Δέσποινα, ὁ βασιλεὺς ὁ ἀδελφός σου ἐπιθυμεῖ νὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ὑψηλότητά Σου τὸν κύριον ἱππότην Ἀρτανιάν.

— Ὥστε ἡ Ὑψηλότης Σου νὰ ἔχῃς, εἰς ὥραν ἀνάγκης, στήριγμα στερεὸν καὶ φίλον βέβαιον, ἐπρόσθεσεν ὁ Παρρύ.

Ὁ Ἀρτανιὰν ἐπροσκύνησε.

— Καὶ κἄτι ἄλλο εἶχες νὰ εἰπῆς, Παρρύ; ἀπεκρίθη ἡ λέδυ Ἐρρικέτα χαμογελῶσα πρὸς τὸν Ἀρτανιὰν, ἐνῷ ἀπεύθυνε τὰς λέξεις ταύτας πρὸς τὸν γηραιὸν ὑπηρέτην.

— Ναὶ, Δέσποινα, ὁ βασιλεὺς ἐπιθυμεῖ ὥστε ἡ Ὑψηλότης Σου νὰ φυλάττῃς θρησκευτικῶς εἰς τὴν μνήμην σου τὸ ὄνομα, καὶ νὰ ἐνθυμῆσαι τὴν ἀξίαν τοῦ κυρίου Ἀρτανιὰν, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης λέγει ὅτι χρεωστεῖ τὴν ἀνάκτησιν τοῦ θρόνου του.

Ὁ Βώκκιναμ, ὁ Ῥοτσέστερ καὶ ἡ βασιλόπαις ἐκυττάχθησαν ἔκθαμβοι.

— Τοῦτο, εἶπεν ὁ Ἀρτανιὰν, εἶναι ἄλλο μικρὸν μυστήριον, διὰ τὸ ὁποῖον, καθ'ὅλας τὰς πιθανότητας, δὲν θὰ καυχηθῶ εἰς τὸν υἱὸν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Β', καθὼς ἐκαυχήθην ἔμπροσθέν σου πρὸ ὀλίγου διὰ τ' ἀδαμάντινα στολίσματα.

— Δέσποινα, εἶπεν ὁ Βώκκιναμ, ὁ κύριος ἐδῶ ἀνεκάλεσε δευτέραν φορὰν εἰς τὴν μνήμην μου συμβὰν τὸ ὁποῖον διεγείρει τόσον τὴν περιέργειάν μου, ὥστε θὰ τολμήσω νὰ σοῦ ζητήσω τὴν ἄδειαν νὰ τοῦ ὁμιλήσω μίαν στιγμὴν καταμόνας.

— Κάμε το, μυλὸρδ, εἶπεν ἡ βασιλόπαις, ἀλλ'ἀπόδος ταχύτατα εἰς τὴν ἀδελφήν τὸν εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀφωσιωμένον φίλον.

Καὶ αὐτὴ μὲν ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ Ῥοτσέστερ, ὁ δὲ Βώκκιναμ τὸν βραχίονα τοῦ Ἀρτανιάν.

— Ὦ! διηγήσου μου λοιπὸν, ἱππότα, εἶπεν ὁ Βώκκιναμ, ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῶν ἀδαμάντων, τὴν ὁποίαν κανεὶς δὲν γνωρίζει εἰς τὴν Ἀγγλίαν, οὔτε ὁ υἱὸς τοῦ ἥρωος αὐτῆς.

— Μυλὸρδ, εἷς καὶ μόνος ἄνθρωπος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν ταύτην, καθὼς λέγεις, καὶ αὐτὸς ἦτον ὁ πατήρ σου· ἐνόμισε πρέπον νὰ σιωπήσῃ, καὶ θὰ σοῦ ζητήσω τὴν ἄδειαν νὰ τὸν μιμηθῶ.

Καὶ ὁ Ἀρτανιὰν ἐπροσκύνησεν, ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι φανερὸν ὅτι κἀμμία παράκλησις καὶ ἐπιμονὴ δὲν ἰσχύει.

— Ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω, κύριε, εἶπεν ὁ Βώκκιναμ, συγχώρησε, σὲ παρακαλῶ, τὴν τόλμην μου, καὶ ἂν ποτὲ καὶ ἐγὼ ἐπήγαινα εἰς τὴν Γαλλίαν ...

Καὶ ἐστράφη νὰ ῥίψῃ καὶ τελευταῖον βλέμμα εἰς τὴν βασιλόπαιδα, ἥτις, ἀδιαφοροῦσα ὁλωσδιόλου περὶ αὐτοῦ, ἐνησχολεῖτο, ἢ ἐφαίνετο ὅτι ἐνησχολεῖτο, εἰς τὴν συνομιλίαν της μὲ τὸν Ῥοτσέστερ.

Ὁ Βώκκιναμ ἀνεστέναξεν.

— Αἱ λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ Ἀρτανιάν.

— Ἔλεγα λοιπὸν ὅτι ἂν καὶ ἐγὼ ἐπήγαινα εἰς τὴν Γαλλίαν. ...

— Θὰ πηγαίνῃς, μυλὸρδ, εἶπε χαμογελῶν ὁ Ἀρτανιὰν, ἐγὼ σοῦ τὸ ὑπόσχομαι.

— Καὶ πῶς τοῦτο;

— Ὦ! ἔχω παραδόξους τρόπους προρρήσεως ἐγώ, καὶ, ὅταν προειπῶ τι, σπανίως ἀπατῶμαι. Ἂν λοιπὸν ἔλθῃς εἰς τὴν Γαλλίαν;

— Λοιπὸν, κύριε, σὲ, τοῦ ὁποίου οἱ βασιλεῖς ζητοῦν τὴν πολύτιμον φιλίαν ἥτις τοὺς ἀποδίδει τοὺς θρόνους των, θὰ τολμήσω νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ ἀποδώσῃς καὶ εἰς ἐμὲ μέρος τῆς μεγάλης φιλίας τὴν ὁποίαν εἶχες πρὸς τὸν πατέρα μου.

— Μυλὸρδ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρτανιὰν, πίστευσε ὅτι θὰ τὸ νομίσω μεγάλην τιμήν μου ἂν ἐκεῖ πέραν θελήσῃς ἀκόμη νὰ ἐνθυμηθῇς ὅτι μὲ εἶδες ἐδῶ. Καὶ τώρα, συγχώρησε ...

Στραφεὶς τότε πρὸς τὴν λέδυ Ἐρρικέταν·

— Δέσποινα, εἶπεν, ἡ Ὑψηλότης Σου εἶσαι θυγάτηρ τῆς Γαλλίας, καὶ, ὡς τοιαύτην, ἐλπίζω νὰ σὲ ἰδῶ πάλιν εἰς Παρισίους. Μία τῶν εὐτυχισμένων μου ἡμερῶν θὰ ἦναι ἐκείνη, καθ' ἣν ἡ Ὑψηλότης Σου θὰ μοῦ δώσῃς διαταγὴν ὁποιανδήποτε, ἥτις νὰ μὲ ἐνθυμίσῃ ὅτι δὲν ἐλησμόνησες ποσῶς τὰς συστάσεις τοῦ σεβαστοῦ ἀδελφοῦ σου.

Καὶ ἐπροσκύνησε τὴν νέαν βασιλόπαιδα, ἥτις τοῦ ἔδωκε νὰ φιλήσῃ τὴν χεῖρά της, μὲ χάριν ὅλως βασιλικήν.

— Ἀ! δέσποινα, εἶπε σιγαλὰ ὁ Βώκκιναμ, τί πρέπει κανεὶς νὰ κάμῃ ὥστε ν'ἀπολαύσῃ ἀπὸ τὴν Ὑψηλότητά Σου παρομοίαν εὔνοιαν;

— Πᾶ! μυλὸρδ, ἀπεκρίθη ἡ λέδυ Ἐρρικέτα, ἐρώτησε περὶ τούτου τὸν κύριον Ἀρτανιὰν, καὶ θὰ σοῦ τὸ εἰπῇ.

Θ'.

ΠΩΣ Ο ΑΡΤΑΝΙΑΝ ΕΒΓΑΛΕΝ, ΩΣ ΔΙΑ ΜΑΓΙΚΗΣ ΡΑΒΔΟΥ, ΑΓΡΟΚΗΠΙΟΝ ΚΑΙ ΚΙΒΩΤΙΟΝ ΕΛΑΤΙΝΟΝ.

Οἱ λόγοι τοῦ βασιλέως περὶ τῆς φιλαυτίας τοῦ Μὼγκ δὲν ἐφόβησαν ὀλίγον τὸν Ἀρτανιάν. Ὁ ἀξιω-

ματικὸς οὗτος εἶχε καθ'ὅλην του τὴν ζωὴν τὴν μεγάλην τέχνην νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἐχθρούς του, καὶ ἂν ποτὲ τοὺς εὕρισκεν ἀδυσωπήτους καὶ ἀνικήτους, τότε θὰ εἰπῇ ὅτι δὲν ἠμπόρεσε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ τοὺς ἀποφύγῃ. Ἀλλ' οἱ σκοποὶ ἀλλάζουν πολὺ εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον· εἶναι φανὸς μαγικὸς, τοῦ ὁποίου τὰς εἰκόνας ἀλλάζει κατ'ἔτος ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο, ἀπὸ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ παύοντος ἔτους, ὅταν ἔβλεπε τὸ λευκὸν, ἕως τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ ἀρχομένου, ὅταν θὰ ἰδῇ τὸ μέλαν, μεσολαβεῖ μιᾶς μόνης νυκτὸς διάστημα.

Ὁ Ἀρτανιὰν λοιπὸν, ὅταν ἀνεχώρησεν ἀπὸ Καλαὶ μὲ τοὺς δέκα κομπαστάς του, τόσον ὀλίγον ἐφρόντιζεν ἂν ἐχθρὸν θὰ εἶχε τὸν Γολιὰθ, τὸν Ναβουχοδονόσορ ἢ τὸν Ὀλοφέρνην, καθὼς ἂν ἔμελλε νὰ μονομαχήσῃ μὲ νεοσύλλεκτον, ἢ νὰ λογομαχήσῃ μὲ τὴν ξενοδόχον του. Ὡμοίαζε τότε ἱέρακα, ὅστις, ὅταν ἦναι νηστικὸς, μάχεται μὲ κριάριον. Ἡ πεῖνα τυφλόνει. Ἀλλ' ὁ Ἀρτανιὰν χορτασμένος, ὁ Ἀρτανιὰν πλούσιος, ὁ Ἀρτανιὰν νικητὴς, ὁ Ἀρτανιὰν ὑπερήφανος διὰ τὸν μέγαν καὶ δύσκολον θρίαμβόν του, ὁ Ἀρτανιὰν εἶχε τότε πολλὰ πράγματα νὰ χάσῃ, ὥστε ἔπρεπε νὰ λογαριάσῃ ψηφίον πρὸς ψηφίον τὴν δοσοληψίαν του μὲ τὴν πιθανῶς κακήν του τύχην.

Τοῦτο καὶ μόνον λοιπὸν ἐσυλλογίζετο, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψίν του, πῶς νὰ οἰκονομήσῃ ἄνδρα τόσον ἰσχυρὸν ὡς τὸν Μὼγκ, ἄνδρα τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὸς ὁ Κάρολος, ἂν καὶ βασιλεὺς, ἤθελε νὰ οἰκονομῇ· διότι, μόλις ἀποκαταστᾶθεὶς, ὁ προστατευόμενος ἠδύνατο καὶ πάλιν νὰ λάβῃ ἀνάγκην τοῦ προστάτου, καὶ ἑπομένως δὲν θὰ τοῦ ἠρνεῖτο, περιστάσεως τυχούσης, τὴν μικρὰν χάριν τοῦ νὰ ἐξορίσῃ τὴν κύριον Ἀρτανιὰν, ἢ νὰ τὸν κλείσῃ εἰς κανένα πύργον τοῦ Μίδδλεσσεξ, ἢ καὶ νὰ τὸν πνίξῃ (Κύριε, σῶσε!) εἰς τὸν ἀπὸ Δοῦβρε εἰς Βολωνίαν διάπλουν. Αἱ τοιαῦται χάριτες συνειθίζονται μεταξὺ βασιλέων καὶ ἀντιβασιλέων, χωρὶς νὰ ἔχουν συνεπείας.

Δὲν ἦτον μάλιστα ἀνάγκη νὰ λάβῃ ἐνεργητικὸν μέρος ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν δευτέραν ταύτην πρᾶξιν τοῦ δράματος, ὅπου ὁ Μὼγκ ἔμελλε ν'ἀποζημιωθῇ. Ὁ βασιλεὺς δὲν εἶχε νὰ πράξῃ ἄλλο, εἰμὴ ἁπλῶς καὶ μόνον νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Ἰρλανδίας διὰ τὴν κατὰ τοῦ κυρίου Ἀρτανιὰν πρᾶξίν του, καὶ τίποτε ἄλλο δὲν ἐχρειάζετο, εἰς ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεως τοῦ δουκὸς τῆς Ἀλβερμάλης, εἰμὴ ἢ te absolvo νὰ τοῦ εἰπῇ γελῶν ὁ βασιλεὺς, ἢ νὰ κακογράψῃ τὸ Charles the King εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς μεμβράνας· καὶ μὲ τὰς δύω ταύτας προφορικὰς, ἢ μὲ τὰς τρεῖς ταύτας γραπτὰς λέξεις, ὁ πτωχὸς κύριος Ἀρτανιὰν ἔμενε θαμμένος διαπάντα ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς φαντασίας του.

Καὶ ἔπειτα (πρᾶγμα ἐμπνέον πολλὴν ἀνησυχίαν εἰς ἄνθρωπον τόσον προβλεπτικὸν καθὼς τὸν φίλον μας τοῦτον), ἔβλεπεν ὅτι ἦτον μόνος, καὶ ἡ φιλία τοῦ Ἄθωνος δὲν ἦτον ἀρκετὴ νὰ τὸν καθησυχάσῃ. Βέβαια, ἂν ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ χοῆσις τοῦ ξίφους, ὁ ὑπολοχαγὸς ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὸν σύντροφόν του, ἀλλ' εἰς τὰς λεπτὰς ταύτας σχέσεις μὲ βασιλέα, ὅταν τὸ ἴσως ἀτυχοῦς συμβεβηκότος ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς δικαιολογίαν τοῦ Μὼγκ ἢ τοῦ Β' Καρόλου, ὁ Ἀρτανιὰν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ἄθωνος ἦτον τοιοῦτος, ὥστε θὰ ἐπίζευεν εὐκόλως τὴν φιλαλήθειαν τοῦ ἐπιζῶντος, καὶ θὰ περιωρίζετο νὰ χύσῃ δάκρυα πολλὰ εἰς τὸν τάφον τοῦ νεκροῦ, ἐπιφυλαττόμενος ἔπειτα, ἂν ὁ ἀποθανὼν ἦτον φίλος του, νὰ συνθέσῃ τὸν ἐπιτάφιόν του μὲ ἠχητικώτατα καὶ πομπωδέστατα ὑπερθετικά.

— Χωρὶς ἄλλο, ἐσυλλογίζετο ὁ Γάσκων, — καὶ ὁ συλλογισμὸς οὗτος ἦτον τὸ ἀποτέλεσμα τῶν σκέψεων, τὰς ὁποίας αὐτὸς μὲν ἔκαμε μυστικὰ, ἡμεῖς δὲ ἐπαναλαμβάνομεν μεγαλοφώνως, — χωρὶς ἄλλο πρέπει νὰ φιλιωθῶ μὲ τὸν κύριον Μὼγκ, καὶ νὰ βεβαιωθῶ περὶ τῆς ἐντελοῦς ἀδιαφορίας του πρὸς τὸ παρελθόν. Ἂν, ὁ Θεὸς φυλάξοι, τὸν εὕρω ἀκόμη δυσμενῆ καὶ ψυχρὸν εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ αἰσθήματος τούτου, τότε δίδω τὰ χρήματά μου εἰς τὸν Ἄθωνα νὰ τὰ λάβῃ μαζί του, καὶ ἐγὼ μένω ἀρκετὸν καιρὸν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἑωτότου νὰ τοῦ ἐβγάλω τὴν προσωπίδα, καὶ ἔπειτα, καθὼς ἔχω ὀξεῖαν τὴν ὅρασιν καὶ ἐλαφροὺς τοὺς πόδας, ἅμα μυρισθῶ τὸ πρῶτον ἐχθρικὸν σημεῖον, *ἀδειάζω τὴν γωνίαν*, κρύπτομαι εἰς τοῦ μυλὸρδ Βώκκιναμ, ὅστις τὸ κάτω κάτω μοῦ φαίνεται καλὸς διάβολος, καὶ, πρὸς ἀμοιβὴν τῆς φιλοξενίας του, τοῦ διηγοῦμαι τότε ὅλην τὴν ἱστορίαν τῶν ἀδαμάντων, ἥτις δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ προσβάλῃ ἄλλον, εἰμὴ γηραιὰν βασίλισσαν (καὶ τί θὰ τὴν προσβάλῃ, ἂν, ἀφοῦ εἶναι σήμερον σύζυγος ἰουδαίου, καθὼς εἶναι ὁ κύριος Μαζαρῖνος, ἦτον ἄλλοτε ἐρωμένη ὡραίου καὶ εὐγενοῦς ἀνδρὸς, ὁποῖος ὁ Βώκκιναμ)! Διαβόντρου υἱέ! τὸ ἤυρα, καὶ ὁ Μὼγκ δὲν θὰ μὲ περάσῃ. Καὶ ἔπειτα, νὰ καὶ ἄλλη ἰδέα!

Ὁ ἀναγνώστης γνωρίζει ὅτι ἐν γένει αἱ ἰδέαι δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὸν Ἀρτανιάν· διότι, διαρκοῦντος τοῦ μονολόγου τούτου, ὁ Ἀρτανιὰν εἶχε κομβωθῆ ἕως τὸν πώγωνα, καὶ τίποτε δὲν ἄναπτε τόσον τὴν φαντασίαν του, ὅσον ἡ τοιαύτη ἑτοιμασία του εἰς πάλην ὁποιανδήποτε, ὀνομαζομένη ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους accinctio. Ἔρθασε λοιπὸν ἀσθμαίνων εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δουκὸς τῆς Ἀλβερμάλης, καὶ τὸν ἔμβασαν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἀντιβασιλέως μὲ προθυμίαν ἀποδεικνύουσαν ὅτι ἐθεωρεῖτο ὡς οἰκιακός. Ὁ Μὼγκ ἦτον εἰς τὸ σπουδαστήριόν του.

— Μυλὸρδ, εἶπεν ὁ Ἀρτανιὰν μὲ τὴν ἔκφρασιν ἐκείνην τῆς εἰλικρινείας, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Γάσκων ἤξευρεν ἐντέχνως νὰ βερνικόνῃ τὸ πανοῦργον πρόσωπόν του, μυλὸρδ, ἔρχομαι νὰ ζητήσω ἀπὸ τὴν Ἐξοχότητά Σου συμβουλήν.

Ὁ Μὼγκ, κομβωμένος ἠθικῶς ὅσον φυσικῶς κομβωμένος ἦτον ὁ ἀνταγωνιστής του, ὁ Μὼγκ ἀπεκρίθη·

— Λέγε, ἀγαπητέ.

Καὶ τὸ πρόσωπόν του παρίστανεν ὄχι ὀλιγωτέραν ὀφέλειαν καὶ εἰλικρίνειαν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρτανιάν.

— Πρὸ παντὸς ἄλλου, μυλὸρδ, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ ὑποσχεθῆς μυστικότητα καὶ συγκατάβασιν.

— Σοῦ ὑπόσχομαι ὅ,τι θέλεις. Τί εἶναι; λέγε.

— Εἶναι, μυλὸρδ, ὅτι δὲν εἶμαι ὁλωσδιόλου εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν βασιλέα.

— Ἀληθινά! καὶ διατί, σὲ παρακαλῶ, φίλτατέ μου ὑπολοχαγέ;

— Διότι ἡ Μεγαλειότης Του μεταχειρίζεται κάποτε μερικοὺς ἀστεϊσμοὺς, οἵτινες ἐνοχοποιοῦν πολὺ τοὺς ὑπηρέτας του· καὶ ὁ ἀστεϊσμὸς, μυλὸρδ, εἶναι ὅπλον τὸ ὁποῖον πληγόνει πολὺ τοὺς στρατιωτικοὺς ὡς ἡμᾶς.

Ὁ Μὼγκ ἔβαλεν ὅλα του τὰ δυνατὰ ὥστε νὰ μὴ προδώσῃ τὸν στοχασμόν του· ὁ Ἀρτανιὰν ὅμως, ὅστις τὸν ἐπαραμόνευε προσεκτικώτατα, ἀνεκάλυψε μικρὸν καὶ ἀνεπαίσθητον ἐρύθημα εἰς τὰς παρειάς του.

— Τὸ κατ'ἐμὲ, εἶπεν ὁ Μὼγκ μὲ φυσικωτάτην ἀδιαφορίαν, δὲν εἶμαι ἐχθρὸς τῶν ἀστεϊσμῶν, φίλτατέ μου κύριε Ἀρτανιάν· οἱ στρατιῶταί μου μάλιστα ἠμποροῦν νὰ σοῦ εἰποῦν ὅτι πολλάκις εἰς τὸ στρατόπεδον ἤκουα μὲ ἄκραν ἀδιαφορίαν, καὶ μ' εὐχαρίστησιν ἂν θέλῃς, τὰ σατυρικὰ τραγούδια τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὸν στρατὸν τοῦ Λαμπὲρτ ἤρχοντο εἰς τὸν ἐδικόν μου, καὶ τὰ ὁποῖα βέβαια, ἂν ἦτον ἄλλος στρατηγὸς, περισσότερον ἀπ'ἐμὲ εὐερέθιστος, θὰ τοῦ ἐσπάρατταν τὰ αὐτία.

— Ὦ! μυλὸρδ, εἶπεν ὁ Ἀρτανιὰν, ἠξεύρω ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος ὑψηλῆς ἀνατροφῆς, καὶ ὅτι πρὸ πολλοῦ εὑρίσκεσαι εἰς θέσιν ἀνωτέραν ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν· εἶναι ὅμως πολλῶν εἰδῶν ἀστεϊσμοὶ, καὶ μερικοὶ ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ μὲ παροργίζουν ἐμὲ ὅσον ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῆς.

— Ἠμπορῶ νὰ μάθω ποῖοι εἶναι αὐτοί, my dear;

— Ὅσοι προσβάλλουν τοὺς φίλους μου, καὶ ἄνδρας τοὺς ὁποίους σέβομαι, μυλὸρδ.

Ὁ Μὼγκ ἔκαμε κίνημα ἀνεπαίσθητον, τὸ ὁποῖον ὁ Ἀρτανιὰν ἐνόησεν.

— Αἴ! καὶ εἰς τί, ἠρώτησεν ὁ Μὼγκ, εἰς τί τὸ κεντοῦν τὸν ἄλλον βελόνιον ἠμπορεῖ νὰ γαργαλίσῃ τὸ ἐδικόν σου δέρμα; διηγήσου μου τοῦτο, σὲ παρακαλῶ.

— Μυλὸρδ, τώρα σοῦ τὸ ἐξηγῶ μὲ μίαν μόνην φράσιν· ὁ λόγος ἦτον περὶ τῆς Ἐξοχότητός Σου.

Ὁ Μὼγκ ἐκινήθη καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὸν Ἀρτανιάν.

— Περὶ ἐμοῦ; εἶπε.

— Ναὶ, καὶ ἰδοὺ τί δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐξηγήσω· ἴσως ὅμως διότι δὲν γνωρίζω τὸν χαρακτῆρά του. Πῶς ὁ βασιλεὺς ἔχει καρδίαν νὰ γλευάζῃ ἄνθρωπον, ὅστις τοῦ ἔκαμε τόσας πολλὰς καὶ μεγάλας ὑπηρεσίας; Πῶς νὰ ἐννοήσω ποίαν εὐχαρίστησιν εὑρίσκει νὰ κινῇ εἰς ἔχθραν λέοντα καθὼς τὴν Ἐξοχότητά Σου μὲ κώνωπα καθὼς ἐμέ.

— Αὐτὸ δὲν τὸ βλέπω καθόλου, εἶπεν ὁ Μὼγκ.

— Μάλιστα! Τέλος πάντων, ἂν ὁ βασιλεὺς μοῦ ἐχρεώστει ἀμοιβὴν, ἠδύνατο νὰ μὲ ἀνταμείψῃ ὡς στρατιώτην, χωρὶς νὰ πλάσῃ τὴν ἱστορίαν ἐκείνην τῶν λύτρων, ἥτις σ'ἐνδιαφέρει, μυλόρδ.

— Ὄχι, εἶπεν ὁ Μὼγκ γελῶν, δὲν μ'ἐνδιαφέρει κατ'οὐδένα τρόπον· σοῦ ὀμνύω.

— Ὄχι δι'ἐμὲ, τὸ καταλαμβάνω, διότι γνωρίζεις, μυλὸρδ, ὅτι εἶμαι τόσον μυστικὸς, ὥστε καὶ ὁ τάφος αὐτὸς, συγκρινόμενος μ' ἐμὲ, ἠμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ φλύαρος· πλὴν ... καταλαμβάνεις, μυλόρδ;

— Ὄχι, ἐπέμεινε λέγων ὁ Μὼγκ.

— Ἂν κάνεις ἄλλος ἠξευρε τὸ μυστικὸν τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἠξεύρω ...

— Ποῖον μυστικόν;

— Αἴ! μυλὸρδ, τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο μυστικὸν τῆς Νιουκάστλε.

— Ἀ! τὸ ἑκατομμύριον τοῦ κυρίου κόμητος τῆς Φέρας;

— Ὄχι, μυλὸρδ, ὄχι· τὰ ἐπιχειρηθέντα κατὰ τῆς Ἐξοχότητός Σου.

— Τὸ πρᾶγμα ἐπαίχθη καλὰ, φίλε μου, καὶ κάνεις δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ τὸ ἐναντίον· εἶσαι πολεμικὸς ἀνδρεῖος καὶ πονηρὸς συγχρόνως, καὶ ἐνόνεις, φαίνεται, τὰ προτερήματα τοῦ Φαβίου καὶ τοῦ Ἀννίβα. Ἐμεταχειρίσθης λοιπὸν τὰ μέσα σου, τὴν δύναμιν δηλαδὴ καὶ τὴν πονηρίαν· δὲν ἠμπορεῖ κάνεις νὰ σὲ κατηγορήσῃ· ἔπρεπεν ἐγὼ νὰ ἦμαι προφυλαγμένος.

— Αἴ! τὸ ἠξεύρω, μυλὸρδ, καὶ τίποτε ὀλιγώτερον δὲν ἐπερίμενα ἀπὸ τὴν ἀμεροληψίαν σου· διὰ τοῦτο, ἂν ἦτον μόνον ἡ ἁρπαγή, ὦ! διάβολε! δὲν θὰ ἦτον τίποτε· πλὴν εἶναι ...

— Τί;

— Τὰ περιστατικὰ αὐτῆς τῆς ἁρπαγῆς.

— Ποῖα περιστατικά;

— Ἠξεύρεις τί θέλω νὰ εἰπῶ, μυλόρδ.

— Ὄχι, σοῦ ὀμνύω!

— Εἶναι .... τῇ ἀληθείᾳ δυσκολεύομαι νὰ τὸ εἰπῶ.

— Εἶναι, τί;

— Νὰ, εἶναι ἐκεῖνο τὸ διαβολοκιβώτιον.

Ὁ Μὼγκ ἐκοκκίνισεν ἐπαισθητῶς.

— Τὸ ἀναθεματισμένον ἐκεῖνο κιβώτιον, ἠκολούθησεν ὁ Ἀρτανιὰν, τὸ ἐλάτινον κιβώτιον, ἠξεύρεις;

— Ἀ! ναί! τὸ εἶχα λησμονήσει!

— Ἐλάτινον, ἠκολούθησεν ὁ Ἀρτανιὰν, μὲ τρύπας διὰ τὴν μύτην καὶ διὰ τὸ στόμα. Τῇ ἀληθείᾳ, μυλὸρδ, ὅλα τ'ἄλλα πηγαίνουν καλὰ, ἀλλὰ τὸ κιβώτιον, τὸ κιβώτιον! βέβαια, ὁ ἀστεϊσμὸς ἦτον κακός.

Ὁ Μὼγκ ἐκινεῖτο παντοιοτρόπως.

— Καὶ ἐν τούτοις, ἂν ἐγὼ ἔκαμα αὐτὸ, ἐπανέλαβεν ὁ Ἀρτανιὰν, ἐγὼ, στρατιωτικὸς θηρεύων τύχην, τὸ πρᾶγμα εἶναι ἁπλούστατον, διότι, πλησίον τῆς πράξεώς μου ταύτης, ἥτις εἶναι μὲν ὀλίγον ἐλαφρὰ, ἠμπορεῖ ὅμως νὰ τὴν δικαιολογήσῃ ἡ σοβαρότης τῶν περιστάσεων, ἔχω τὴν ὀρόνησιν καὶ τὴν συστολήν.

— Ὦ! εἶπεν ὁ Μὼγκ, πίστευσε ὅτι σὲ γνωρίζω καλὰ, κύριε Ἀρτανιὰν, καὶ σ'ἐκτιμῶ.

Ὁ Ἀρτανιὰν δὲν ἔπαυε κυττάζων τὸν Μὼγκ, σπουδάζων ὅ,τι ἐγίνετο εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ στρατηγοῦ, διαρκούσης τῆς ὁμιλίας του.

— Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ ἐμοῦ, ἀπεκρίθη.

— Τέλος πάντων, περὶ τίνος πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ Μὼγκ, ἀρχίζων νὰ χάνῃ τὴν ὑπομονήν.

— Πρόκειται περὶ τοῦ βασιλέως, ὅστις ποτὲ δὲν θὰ κρατήσῃ τὴν γλῶσσάν του.

— Αἴ! καλὰ, καὶ ὅταν λαλήσῃ τὸ κάτω κάτω, εἶπεν ὁ Μὼγκ τραυλίζων.

— Μυλὸρδ, ἐπανέλαβεν ὁ Ἀρτανιὰν, μὴν ὑποκρίνεσαι πρὸς ἄνθρωπον λαλοῦντα εἰλικρινῶς ὡς ἐμέ.

Ἔχει δίκαιον νὰ ταραχθῇ ἡ εὐαισθησία σου, ὅσον καὶ ἂν ἦναι ἐπιεικής. Τί δαίμονα! δὲν εἶναι ἴδιον ἀνδρὸς σοβαροῦ καθὼς ἡ Ἐξοχότης Σου, ἀνδρὸς παίζοντος μὲ τὰ στέμματα καὶ μὲ τὰ σκῆπτρα, καθὼς ὁ θαυματοποιὸς μὲ τὰ σφαιρίδια, δὲν εἶναι, λέγω, ἴδιον ἀνδρὸς σοβαροῦ νὰ κλεισθῇ εἰς κιβώτιον ὡς δεῖγμα περίεργον τῆς φυσικῆς ἱστορίας· διότι, τέλος πάντων, ἐννοεῖς ὅτι τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ κινήσῃ τὸν γέλωτα ὅλων τῶν ἐχθρῶν σου, καὶ εἶσαι τόσον μέγας, τόσον εὐγενής, τόσον γενναῖος, ὥστε πρέπει νὰ ἔχῃς ἐχθροὺς πολλούς. Τὸ μυστικὸν τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ κινήσῃ εἰς γέλωτα τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἂν σὲ παρίστανε κάνεις εἰς τὸ κιβώτιον ἐκεῖνο. Δὲν εἶναι λοιπὸν εὔσχημον νὰ γελοῦν κατ'αὐτὸν τὸν τρόπον μὲ τὸ δεύτερον πρόσωπον τοῦ βασιλείου τούτου.

Ὁ Μὼγκ τὰ ἔχασεν ὁλωσδιόλου, συλλογισθεὶς ὅτι ἠδύνατο τῷ ὄντι νὰ παρασταθῇ κλεισμένος εἰς κιβώτιον. Ἡ ἰδέα τοῦ γελοίου, καθὼς φρονίμως τὸ προεῖδεν ὁ Ἀρτανιάν, ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν οὔτε ἡ τύχη τοῦ πολέμου, οὔτε αἱ ἐπιθυμίαι τῆς φιλοδοξίας, οὔτε ὁ φόβος αὐτὸς τοῦ θανάτου δὲν εἶχε προξενήσει.

— Καλὰ εἴμεθα! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Γάσκων· φοβεῖται, ἐσώθην.

— Ὦ! ὅσῳ διὰ τὸν βασιλέα, εἶπεν ὁ Μὼγκ, μὴ σὲ μέλῃ, φίλτατε κύριε Ἀρτανιάν· ὁ βασιλεὺς δὲν θὰ ἀστειευθῇ μὲ τὸν Μὼγκ, σοῦ τὸ ὀμνύω!

Τὴν λάμψιν τῶν ὀφθαλμῶν του ἥρπασε μεσοδρομῆς ὁ Ἀρτανιάν. Ὁ Μὼγκ κατεπραύνθη ἀμέσως.

— Ὁ βασιλεὺς, ἠκολούθησεν, εἶναι τόσον γενναιόφρων καὶ μεγαλόψυχος, ὥστε δὲν θὰ θελήσῃ τὸ κακὸν τοῦ εὐεργέτου του.

— Ὤ! βέβαια, ἐφώναξεν ὁ Ἀρτανιάν, εἶμαι τῆς αὐτῆς γνώμης διὰ τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως, ἀλλ'ὄχι καὶ διὰ τὴν κεφαλήν του· εἶναι καλός, πλὴν εἶναι ἐλαφρός.

— Ὁ βασιλεὺς δὲν θὰ ἦναι ἐλαφρὸς πρὸς τὸν Μὼγκ· ἡσύχασε.

— Λοιπὸν, εἶσαι ἥσυχος ἡ Ἐξοχότης Σου, μυλόρδ;

— Ἀπ'αὐτὸ τὸ μέρος τοὐλάχιστον, μάλιστα, ἐντελῶς.

— Ὦ! σὲ καταλαμβάνω, εἶσαι ἥσυχος ἀπὸ μέρους τοῦ βασιλέως.

— Σοῦ τὸ εἶπα.

— Ἀλλὰ δὲν εἶσαι τόσον ἥσυχος ἀπὸ μέρους μου.

— Ἐνόμιζα ὅτι σ' ἐβεβαίωσα πῶς ἐπίστευα εἰς τὴν εἰλικρίνειαν καὶ μυστικότητά σου.

— Ἀναμφιβόλως, ἀναμφιβόλως· νὰ συλλογισθῇς ὅμως ἄλλο πρᾶγμα ...

— Ποῖον;

— Ὅτι δὲν εἶμαι μόνος, ὅτι ἔχω συντρόφους· καὶ ποίους συντρόφους!

— Ὦ! ναί, τοὺς γνωρίζω.

— Κατὰ δυστυχίαν, μυλόρδ, καὶ αὐτοὶ ἐπίσης σὲ γνωρίζουν.

— Καὶ λοιπόν;

— Καὶ λοιπὸν εἶναι εἰς τὴν Βολωνίαν, καὶ μὲ περιμένουν.

— Καὶ φοβεῖσαι ...

— Ναί, φοβοῦμαι μήπως εἰς τὴν ἀπουσίαν μου ... Διάβολε! ἂν ἤμουν πλησίον των, ἐγγυούμουν ἐγὼ περὶ τῆς σιωπῆς των.

— Δὲν εἶχα δίκαιον νὰ σοῦ εἰπῶ ὅτι ὁ κίνδυνος, ἂν ἦναι κίνδυνος, δὲν θὰ ἦτον ἀπὸ μέρους τῆς Μεγαλειότητός Του, ὅσον καὶ ἂν κλίνῃ ὀλίγον πρὸς τοὺς ἀστεϊσμοὺς, ἀλλ' ἀπὸ μέρους τῶν συντρόφων σου, καθὼς λέγεις; ... Νὰ χλευάζεται κάνεις ἀπὸ βασιλέα, ὑπομονή, ἀλλ'ἀπὸ τὰ περιτρίμματα τοῦ ...ρατοῦ.. ... goddam!

— Ναί, τὸ ἐννοῶ, εἶναι ἀνυπόφορον· καὶ διὰ τοῦτο, μυλόρδ, ἦλθα νὰ σοῦ εἰπῶ· Δὲν τὸ νομίζεις καλὸν ν'ἀναχωρήσω εἰς Γαλλίαν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερα;

— Βέβαια, ἂν νομίζῃς ὅτι ἡ παρουσία σου ...

— Θὰ περιστείλῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀχρείους; Ὦ! περὶ τούτου εἶμαι βέβαιος, μυλόρδ.

— Ἡ παρουσία σου δὲν θὰ ἐμποδίσῃ τὴν φήμην νὰ διαδοθῇ, ἂν ἕως τώρα τὸ πρᾶγμα ἠκούσθη.

— Ὦ! δὲν ἠκούσθη, μυλόρδ, σοῦ τὸ ὑπόσχομαι. Εἰς πᾶσαν περίστασιν, πίστευσε ὅτι ἔχω στερεὰν ἀπόφασιν περὶ ἑνὸς πράγματος.

— Ποίου;

— Νὰ σπάσω τὴν κεφαλὴν τοῦ πρώτου ὅστις διαδώσῃ τὴν φήμην ταύτην, καὶ τοῦ πρώτου ὅστις τὴν ἀκούσῃ. Μετὰ ταῦτα, ἐπανέρχομαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν νὰ ζητήσω ἄσυλον, καὶ ἴσως ὑπηρεσίαν, πλησίον τῆς Ἐξοχότητός Σου.

— Ὦ! νὰ ἐπανέλθῃς, νὰ ἐπανέλθῃς.

— Κατὰ δυστυχίαν, μυλόρδ, δὲν γνωρίζω ἄλλον ἐδῶ παρὰ τὴν Ἐξοχότητά Σου, καὶ ἴσως δὲν θὰ σὲ εὕρω πλέον, ἢ θὰ μὲ λησμονήσῃς εἰς τὸ μέσον τῶν μεγαλείων σου.

— Ἄκουσε, κύριε Ἀρτανιάν, ἀπεκρίθη ὁ Μὼγκ· εἶσαι ἄνθρωπος εὐγενὴς, χαριέστατος, πλήρης ὀξυνοίας καὶ τόλμης· ἀξίζεις ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου· ἔλα μαζί μου εἰς τὴν Σκωτίαν, καὶ σοῦ ὀμνύω ὅτι, εἰς τὴν ἐκεῖ ἀντιβασιλείαν μου, θὰ ζηλεύουν ὅλοι τὴν τύχην σου.

— Ὦ! μυλόρδ, εἶναι ἀδύνατον κατὰ τὸ παρόν. Τώρα ἔχω χρέος ἱερὸν νὰ ἐκπληρώσω, νὰ ἐπαγρυπνήσω περὶ τῆς δόξης σου, νὰ ἐμποδίσω ὥστε κάνεις φλύαρος νὰ μὴ θαμβώσῃ εἰς τὰ ὄμματα τῶν συγχρόνων, τίς οἶδεν; εἰς τὰ ὄμματα αὐτὰ τῶν μεταγενεστέρων, τὴν λάμψιν τοῦ ὀνόματός σου.

— Τῶν μεταγενεστέρων, κύριε Ἀρτανιάν;

— Αἴ! ἀναμφιβόλως! Πρέπει διὰ τοὺς μεταγενεστέρους ὅλα τὰ περιστατικὰ τῆς ἱστορίας ταύτης νὰ μείνουν μυστήρια, διότι, τέλος πάντων, ἂν ἡ δυστυχὴς αὐτὴ ἱστορία τοῦ ἐλατίνου κιβωτίου διαδοθῇ, ὁ κόσμος θὰ εἰπῇ ὅτι δὲν ἀποκατέστησες τὸν βασιλέα εἰλικρινῶς καὶ αὐτεξουσίως, ἀλλ' ὅτι ἐκάματε οἱ δύω σας συνυποσχετικὸν εἰς Σιεβένιγγεν. Ἠμπορῶ ἐγὼ νὰ λέγω ὅ,τι θέλω περὶ τοῦ πράγματος, διότι τὸ γνωρίζω· δὲν θὰ μὲ πιστεύσουν, καὶ θὰ εἰποῦν ὅτι ἔλαβα καὶ ἐγὼ τὸ μέρος μου ἀπὸ τὴν πῆταν καὶ τὸ τρώγω.

Ὁ Μὼγκ καταίβασε τὰ ὀφρύδια.

— Δόξα, τιμὴ, εὐθύτης, εἶπεν, ἄλλο τι δὲν εἶστε, εἰμὴ κενὰ λόγια!

— Ὀμίχλη, ἐπανέλαβεν ὁ Ἀρτανιὰν, ὀμίχλη, διὰ τῆς ὁποίας κάνεις ποτὲ δὲν βλέπει καθαρά.

— Τότε λοιπὸν, πήγαινε εἰς τὴν Γαλλίαν, φίλτατέ μου κύριε, εἶπεν ὁ Μὼγκ· πήγαινε, καὶ, ὡς ἀῤῥαβῶνα τῆς καλῆς καὶ εὐαρέστου ὑποδοχῆς σου εἰς τὴν Ἀγγλίαν, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, δέξαι μικρὰν ἐνθύμησιν ἐκ μέρους μου.

— Ἔλα δά! εἶπε καθ'ἑαυτὸν ὁ Ἀρτανιάν.

— Ἔχω εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Κλύδου ποταμοῦ μικρὰν οἰκίαν ἀνάμεσα εἰς ὡραῖα δένδρα, μὲ τετρακόσια περίπου στρέμματα γῆς. Δέξαι την.

— Ὦ! μυλόρδ ....

— Καλὲ, δέξαι την. Θὰ κατοικῆς ὡς εἰς τὴν πατρίδα σου, καὶ ἰδοὺ τὸ καταφύγιον περὶ τοῦ ὁποίου μοῦ ἔλεγες πρὸ ὀλίγου.

— Νὰ μὲ ὑποχρεώσῃς εἰς τόσον βαθμὸν, μυλόρδ; μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐντρέπομαι.

— Ὄχι, κύριε, ἀπεκρίθη μὲ λεπτὸν μειδίαμα ὁ Μὼγκ, ὄχι, σὺ θὰ μὲ ὑποχρεώσῃς.

Καὶ, σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ ὑπολοχαγοῦ·

— Πηγαίνω νὰ διατάξω νὰ γείνῃ τὸ δωρητήριον, εἶπε, καὶ ἐξῆλθεν.

Ὁ Ἀρτανιὰν τὸν ἐκύτταξεν ἀναχωροῦντα, καὶ ἔμεινε σκεπτόμενος, καὶ μάλιστα συγκινούμενος.

— Τέλος πάντων, εἶπεν, ἰδοὺ ἀξιόλογος ἄνθρωπος. Λυπηρὸν μόνον εἶναι νὰ στοχασθῇ κάνεις ὅτι πράττει τοῦτο ἀπὸ φόβον καὶ ὄχι ἀπὸ ἀγάπην. Ἂς ἦναι, θὰ τοῦ ἔλθῃ καὶ ἡ ἀγάπη.

Ἔπειτα, μετὰ μίαν στιγμὴν βαθυτέρας συλλογῆς·

— Πᾶ! εἶπε, πρὸς τί τοῦτο; Εἶναι Ἄγγλος!

Καὶ ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς, ταραγμένος ὀπωσοῦν ἀπὸ τὴν πάλην ταύτην.

— Ἰδοὺ λοιπὸν, εἶπεν, εἶμαι ἰδιοκτήτης. Ἀλλὰ πῶς δαίμονα νὰ μοιράσω τὸ κτῆμα τοῦτο μὲ τὸν Πλανσιέ; Ἐκτὸς ἂν τοῦ δώσω αὐτοῦ τὰ χωράφια, καὶ κρατήσω ἐγὼ τὸν πύργον, ἢ ἂν κρατήσῃ αὐτὸς τὸν πύργον καὶ ἐγώ .... Τί δαίμονα εἶπα! Ὁ κύριος Μὼγκ νὰ ὑποφέρῃ νὰ μοιράσω μὲ παντοπώλην οἰκίαν εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐκατοίκησεν! Ἀ! ὅσῳ δι'αὐτὸ, εἶναι πολὺ ὑπερήφανος! Ἔπειτα, διατί νὰ τοῦ τὸ εἰπῶ; Τὸ κτῆμα τοῦτο δὲν τὸ ἀπέκτησα μὲ τὰ χρήματα τῆς ἑταιρίας, ἀλλὰ μὲ τὴν εὐφυΐαν μου μόνην· εἶναι λοιπὸν ἐδικόν μου. Ἂς πηγαίνω νὰ εὕρω τὸν Ἀθωνα.

Καὶ διεύθυνθη πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ κόμητος τῆς Φέρας. (Ἀκολουθεῖ.)

Η ΝΕΟΤΗΣ ΤΟΥ ΣΑΤΟΒΡΙΑΝΔΟΥ.

(*Ἐκ τῶν μετὰ θάνατον Ἀπομνημονευμάτων του: Mémoires d'Outre-Tombe*).

ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ ΑΠΟ ΠΑΙΔΟΣ ΕΙΣ ΑΝΔΡΑ.

Μόλις ἐπέστρεψα ἀπὸ Βρέστην εἰς Κομβοῦργον *) καὶ εἰς τὸ εἶναί μου ἐξετελέσθη μεταβολή τις· ἀπῆλθεν ὁ παῖς καὶ ἐνεφανίσθη ὁ ἀνὴρ μὲ τὰς ἀγαλλιάσεις του, αἵτινες παρέρχονται καὶ τὰς λύπας του, αἵτινες παραμένουσι.

Κατ' ἀρχὰς τὸ πᾶν ἐγένετο ἐν ἐμοὶ περιπάθεια, μεχρισοῦ προφθάσωσιν αὐτὰ τὰ πάθη. Ὅταν, ἔπειτα γεύματος σιωπηλοῦ, καθ' ὃ δὲν ἐτόλμων οὔτε νὰ ὁμιλήσω, οὔτε νὰ γευθῶ, κατώρθωνα νὰ πεταχθῶ ἔξω, ἡ χαρά μου ἦτον ἀπερίγραπτος. Δὲν ἠδυνάμην νὰ καταβῶ τὴν κλίμακα διὰ μιᾶς· ἤθελα κρημνισθῆ. Ἤμην ἠναγκασμένος νὰ καθήσω ἐπὶ μιᾶς τῶν βαθμίδων της διὰ νὰ καταπραύνω τὴν ταραχήν μου. Ἀλλ' ἅμα ἐπάτουν τὴν Πρασίνην Αὐλὴν, καὶ τοὺς δενδρῶνας ἤρχιζα νὰ τρέχω, νὰ πηδῶ, νὰ χορεύω μεχρισοῦ ἔπιπτον κεκμηκώς, καρδιοκτυπῶν, μεθυσθεὶς ἀπὸ παιδιὰς καὶ ἐλευθερίαν.

Ὁ πατήρ μου συνεχῶς μ' ἔπερνε μαζῆ του εἰς τὸ κυνήγιον. Τὸ πάθος τοῦ κυνηγίου μὲ εἶχε κυριεύσει μέχρι μανίας. Ἡ κλίσις αὕτη προήρχετο ἐπίσης ἀπὸ τὴν πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν ῥοπήν μου. Εἰς τὰς ἐκδρομάς μου ἀπηρχόμην τοσοῦτον μακράν, ὥστε δὲν ἠδυνάμαν πλέον νὰ βαδίσω. Οἱ ἀγροφύλακες ἠναγκάζοντο νὰ μὲ φέρωσιν εἰς τὸν πύργον μας ἐπὶ φορείου ἐκ συμπεπλεγμένων κλάδων.

Ἐν τούτοις ἔπαυσε νὰ μὲ ἐξαρκῇ πλέον ἡ εὐχαρίστησις τοῦ κυνηγίου. Μ' ἐτάραττεν ἐπιθυμία τις εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν οὔτε νὰ ὁρίσω, οὔτε νὰ ἐννοήσω ἠδυνάμην. Ὁ νοῦς μου καὶ ἡ καρδία μου ὡμοίαζον ὡς δύο ναοὶ ἔρημοι, ἄνευ βωμοῦ καὶ θυσιῶν· ἠγνοεῖτο ἀκόμη τίς Θεὸς ἔμελλε δοξάζεσθαι ἐν αὐτοῖς.

Ἠύξανα πλησίον τῆς ἀδελφῆς μου Λουκίλης καὶ ἡ φιλία μας συνίστα ἅπασαν ἡμῶν τὴν ζωήν.

Η ΛΟΥΚΙΛΗ.

Ἡ Λουκίλη ἦτον ὑψηλὴ, καλλονῆς δὲ περισπουδάστου, ἀλλὰ σοβαρᾶς. Περὶ τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν της ἐβοστρύχιζον εὐμήκεις μέλαιναι κόμαι· συνεχῶς προσήλου εἰς οὐρανοὺς ἢ περιέφερε πέριξ βλέμματα πλήρη μελαγχολίας καὶ πυρός. Τὸ διάβημά της, ἡ φωνή της, τὸ μειδίαμά της, ἡ φυσιογνωμία της εἶχον ῥεμβῶδές τι καὶ πάσχον.

Ἡ Λουκίλη καὶ ἐγὼ εἴμεθα ἀνωφελεῖς ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. Ὅταν ὡμιλοῦμεν περὶ τοῦ κόσμου, ὁ λόγος ἦτο περὶ τοῦ κόσμου, ὃν ἐφέρομεν ἐντός μας, καὶ ὅστις ὀλιγωτάτην εἶχεν ὁμοιότητα πρὸς τὸν ὑπαρκτὸν καὶ ἀληθῆ. Ἐκείνη μὲν ἐθεώρει ἐν ἐμοὶ τὸν προστάτην της, ἐγὼ δὲ ἐν αὐτῇ τὴν φίλην μου. Ἐνίοτε ἐκυριεύετο ἀπὸ τοιούτους μαύρους διαλογισμοὺς, ὥστε δυσκόλως κατώρθωνα νὰ τοὺς διασκεδάσω. Τὰ πάντα ἦσαν δι' αὐτὴν θλῖψις, φρονῖς, ὠτειλή. Ἐκφρασίς τις, ζητουμένη παρ' αὐτῆς, χιμαιρά τις, ἣν ἔπλαττεν ἑαυτῇ, τὴν ἐβασάνιζον μῆνας ὁλοκλήρους. Πολλάκις τὴν εἶδον ἐρριμμένην ἔχουσαν τὸν βραχίονα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της νὰ σκέπτηται ἀκίνητος καὶ ἄπνους. Ἡ ζωή της ἀπεσύρετο ἐντὸς τῆς καρδίας της καὶ ἔπαυε νὰ δηλοῦται ἐκτὸς, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ στῆθός της ἔπαυε νὰ κινῆται. Ὡς ἐκ τῆς στάσεώς της, τῆς μελαγχολίας της, τῆς καλλονῆς της ὡμοίαζε θεότητά τινα πένθους. Τότε ἐπροσπάθουν νὰ τὴν παρηγορήσω, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐδυθιζόμην κ'ἐγὼ αὐτὸς εἰς ἀνεξήγητον ἀπόγνωσιν.

---

*) Μικρὰ πόλις τῆς γαλλικῆς Βριτανίας, ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Σατοβριάν.

Ἡ Λουκίλη ἠγάπα νὰ κάμῃ, τὸ ἑσπέρας, μονήρης ἀνάγνωσίν τινα εὐσεβῆ. Τὸ προσφιλέστερόν της προσευχητήριον ἦν μέρος τι, ὅπου διεσταυροῦντο δύο ὁδοὶ ἀγροτικαὶ, καὶ ὅπου ἵστατο σταυρὸς ἐκ λίθου καὶ ὑψοῦτο μία πλάτανος ὑψιτενής. Ἡ εὐλαβὴς μήτηρ μου, περιχαρὴς διὰ τοῦτο, ἔλεγεν, ὅτι ἡ θυγάτηρ της παρίστα χριστιανὴν τῆς πρώτης ἐκκλησίας, προσευχομένην εἰς τοὺς σταθμοὺς ἐκείνους, οὓς ὠνόμαζον Λαύρας.

Ἐκ τῆς συγκεντρώσεως τῆς ψυχῆς ἐγεννῶντο εἰς τὴν ἀδελφήν μου ἀποτελέσματα πνεύματος ἐκπληκτικά. Κοιμωμένη, ἔβλεπεν ὄνειρα προφητικά· ἐγρηγοροῦσα, ἐφαίνετο ὡς ἀναγινώσκουσα εἰς τὸ μέλλον, ἐπὶ τοῦ θολώματος ἀναβάθρας τινὸς τοῦ μεγάλου πύργου, ὡρολόγιον ἐσήμανε τὰς ὥρας τῆς νυκτός. Ἡ Λουκίλη, κατὰ τὰς ἀϋπνίας της, ἐπήγαινε κ' ἐκάθητο ἀπέναντι τοῦ ὡρολογίου τούτου. Ἐκύτταζε τὰς ὥρας εἰς τὸ φῶς τοῦ λύχνου της, τὸν ὁποῖον εἶχε καταγῆς. Ὅταν αἱ δύο βελόναι, ἡνωμέναι τὸ μεσονύκτιον, ἐγέννων, εἰς τὴν τρομερὰν αὐτῶν ἕνωσιν, τὴν ὥραν τῶν ἀταξίων καὶ ἐγκλημάτων, ἡ Λουκίλη ἤκουε κρότους, ἀποκαλύπτοντας αὐτῇ μακρυνοὺς θανάτους. Εὑρεθεῖσα εἰς Παρισίους ἡμέρας τινὰς πρὶν τῆς 10 Αὐγούστου, καὶ κατοικοῦσα μὲ τὰς λοιπὰς ἀδελφάς μου εἰς τὴν γειτονίαν τοῦ μοναστηρίου τῶν Καρμῶν, ῥίπτει τοὺς ὀφθαλμούς της ἐπί τινος κατόπτρου, κραυγάζει καὶ λέγει· « Εἶδα ἐμβαίνοντα τὸν θάνατον. »

Εἰς τὰς μυρίκας τῆς Καληδονίας ἡ Λουκίλη ἤθελεν ὑποληφθῇ ὡς γυνή τις παράδοξος τοῦ Βάλτερ Σκὸτ, λαβοῦσα παρὰ τῆς φύσεως τὸ δῶρον τῆς τῆς *δευτέρας ὁράσεως*. Εἰς τῆς Ἀρμορικῆς τὰς μυρίκας ἦτον ἁπλῶς μία ἐρημῖτις προικισμένη μὲ καλλονὴν, ἐξοχον πνεῦμα καὶ δυστυχίαν.

ΠΡΩΤΗ ΠΝΟΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΗΣ.

Ἡ ζωὴ τὴν ὁποίαν ἐγώ τε καὶ ἡ Λουκίλη διήγομεν εἰς Κομβοῦργον ηὔξανε τὴν δείνωσιν τῆς ἡλικίας μας καὶ τοῦ χαρακτῆρος. Ἡ κυριωτέρα τῆς πλήξεως ἡμῶν διασκέδασις ἦν τὸ νὰ περιπλανώμεθα ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου εἰς τοὺς ἀγρούς· τὸ μὲν ἐαρ ἐπὶ τάπητος ἴων, τὸν δὲ φθινόπωρον ἐπὶ ῥοῴμματος ξηρῶν φύλλων, καὶ τὸν χειμῶνα ἐπὶ σινδόνης χιόνος παρυφασμένης ἀπὸ τὰ ἴχνη τῶν πτηνῶν καὶ τῶν σκιούρων. Νέων, ὡς τὰ ἴα, τεθλιμμένων ὡς τὸ ξηρὸν φύλλον, ἀγνῶν, ὡς ἡ νέα χιών, ὑπῆρχεν ἁρμονία μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν διασκεδάσεών μας.

Ἐν μιᾷ τῶν διατριβῶν τούτων, ἡ Λουκίλη ἀκούουσά με ὁμιλοῦντα μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῆς μοναξίας μοι εἶπε· « Πρέπει νὰ τὰ ζωγραφήσῃς, ὅλα ταῦτα. » Ἡ λέξις αὕτη μοὶ ἀπεκάλυψε τὴν Μοῦσαν· πνοὴ θεία διέβει ἐπ' ἐμὲ, καὶ ἤρχισα νὰ ψελλίζω στίχους, ὡς ἂν ἦτον αὐτὴ ἡ φυσική μου διάλεκτος. Νύκτα καὶ ἡμέραν ἔψαλλε τὰς ἡδονάς μου, δηλαδὴ τὰ δάση μου καὶ τὰς κοιλάδας. Ἐστιχούργησα δὲ πολλὰ εἰδύλλια καὶ τῆς φύσεως εἰκόνας, καὶ πολὺ πρότερον τοῦ νὰ γράψω πεζῶς εἶχα γράψει διὰ στίχων.

Τὸ δῶρον τοῦτο, ὅπερ μ' ὑπέσχετο ἡ φιλία, ἀνέτειλέ ποτε δι' ἐμέ; ὁπόσα πράγματα προσεδεχόμην εἰς μάτην! Δοῦλός τις, ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι τοῦ Αἰσχύλου, ἐτέθη σκοπὸς εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἄργους. Οἱ ὀφθαλμοί του ζητοῦσι ν' ἀνακαλύψωσι τὸ συμπεφωνημένον σύνθημα τῆς ἐπιστροφῆς τῶν νηῶν. Ὁ σκοπὸς ψάλλει διὰ νὰ παραμυθῇ τὰς ἀγρυπνίας του, ἀλλ' αἱ ὧραι παρέρχονται, καὶ οἱ ἀστέρες δύουσιν, ὁ δὲ φανὸς δὲν διαλάμπει. Ὅτε, μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν, διαυγάζῃ ἡ βραδεία λάμψις του ἐπὶ τῶν κυμάτων, ὁ χρόνος ἐκύρτωσε τὸν θεράποντα. Τῷ μένει μόνη ἡ πρασδοκία δυσυχιῶν καὶ ὁ χορὸς τῷ λέγει· Ὁ γέρων εἶναι σκιὰ περιπλανωμένη εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· *ὄναρ ἡμερόφαντον ἀλεεινόν!*

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΛΟΥΚΙΛΗΣ.

Εἰς τὰς πρώτας γοητείας τῆς ἐμπνεύσεως ὑπεχρέωσα τὴν Λουκίλην νὰ μὲ μιμηθῇ. Διημερεύομεν συμβουλευόμενοι ὁ εἷς τὸν ἄλλον, διακοινοῦντες πρὸς ἀλλήλους ὅ,τι ἐσχεδιάζομεν νὰ γράψωμεν, ὅ,τι ἐγράφομεν. Ἐπεχειροῦμεν πολλὰς συγγραφὰς κοινῇ. Ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῆς ἐμφύτου ῥοπῆς μας, μετεφράσαμεν τὰ ὡραιότερα τεμάχια τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰὼβ καὶ ἐκ τῶν τοῦ Λουκρετίου περὶ ζωῆς.

Αἱ ἰδέαι τῆς Λουκίλης δὲν ἦσαν εἰμὴ αἰσθήματα· ἐξήρχοντο μὲν μετὰ κόπου τῆς ψυχῆς της, ἀλλ' ὅταν κατώρθου νὰ τὰς ἐκφράσῃ, οὐδὲν ὑπῆρχε τελειότερον. Ἀφῆκε τριάκοντα περίπου σελίδας χειρογράφους· εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰς ἀναγνώσῃ τις χωρὶς νὰ συγκινηθῇ βαθέως. Ἡ εὐφράδεια, ἡ γλυκύτης, ὁ ῥεμβασμὸς, ἡ περιπαθὴς εὐαισθησία τῶν σελίδων τούτων παριστῶσι μικτόν τι ἑλληνικοῦ πνεύματος ἅμα καὶ γερμανικοῦ.

Η ΑΥΓΗ.

« Τίς, γλυκεία αὐγὴ, ἐφώτισε τὴν Ἀνατολήν; Εἶναι » ἡ νεαρὰ Ἠὼς, ἥτις διανοίγει πρὸς τὴν γῆν τοὺς » ὡραίους της ὀφθαλμούς, νησταλαίους εἰσέτι; Θέα » περικαλής, σπεῦσον! ἄφησε τὴν νυμφικὴν παςάδα, » καὶ ἐνδύθητι τὴν πορφυράν σου χλαμύδα· κεστὸς » ἁπαλὸς ἂς ζωννύῃ αὐτὴν, μηδεμία δὲ ὑπόδυσις » συσφίγγῃ τοὺς ἁβροὺς πόδας σου. Ἀλλὰ σὺ ἀνα- » τέλλεις ἤδη ἐπὶ τοῦ σκιεροῦ λόφου. Αἱ χρυσαὶ » κόμαι σου πίπτουσιν εἰς βοστρύχους ὑγροὺς ἐπὶ » τοῦ ῥοδόχρου τραχήλου σου· ἐκ τοῦ στόματός » σου ἐκπέμπεται πνοὴ εὐώδης, καθαρά. Θεὰ τρυ- » φερὰ, ἡ φύσις ἅπασα μειδιᾷ, σοῦ ἐμφανιζομένης. » Σὺ μόνη χύνεις δάκρυα καὶ φύονται τὰ ἄνθη. »

ΤΗΙ ΣΕΛΗΝΗΙ.

« Ἁγνὴ θεότης! θεότης ἁγνοτέρα καὶ αὐτῶν τῶν » ῥόδων τῆς σεμνότητος, διότι οὐδ' αὐτὰ σκιάζουσι » τὴν τρυφερὰν λάμψιν σου, τολμῶ εἰς σὲ νὰ ἐμπι- » στευθῶ τὰ αἰσθήματά μου. Καὶ ἐγὼ, ὥσπερ σὺ, » δὲν ἔχω αἰτίαν νὰ ἐρυθριῶ διὰ τοὺς πόθους τῆς » καρδίας μου. Ἀλλ' ἐνίοτε ἡ ἐνθύμισις τῆς ἀδίκου » καὶ τυφλῆς κρίσεως τῶν ἀνθρώπων καλύπτει τὸ » μέτωπόν μου μὲ σύννεφα, ὡς καλύπτεται καὶ τὸ » σόν. Ὡς εἰς σὲ, αἱ πλάναι καὶ αἱ ταλαιπωρίαι » τοῦ κόσμου τούτου γεννῶσι τοὺς ῥεμβασμούς μου. » Ἀλλὰ, εὐτυχεστέρα ἐμοῦ, κάτοικος τῶν οὐρανῶν, » σὺ διατηρεῖς πάντοτε γαλήνην. Αἱ τρικυμίαι καὶ » αἱ θύελλαι, αἱ ἐγειρόμεναι ἀπὸ τῆς σφαῖράς μας, » δὲν προσεγγίζουσι τὸν ἥσυχον δίσκον σου. Θεότης » φίλη τῆς μελαγχολίας μου, χύσε τὴν κρύαν εἰρή- » νην σου εἰς τὴν ψυχήν μου. »

Η ΑΘΩΟΤΗΣ.

« Θυγάτηρ τοῦ οὐρανοῦ, ἀθωότης ἐρατεινὴ, ἐὰν » τῶν χαρακτήρων σου ἀδύνατον εἰκόνα νὰ σκια- » γραφήσω ἐτόλμων, ἤθελον εἰπεῖ, ὅτι εἰς μὲν τὴν » παιδικὴν ἡλικίαν σὺ ἐπέχεις τόπον σεμνότητος, » εἰς δὲ τὴν νεότητα ἀρετῆς, καλλονῆς δὲ εἰς τὸ » γῆρας καὶ εὐτυχίας εἰς τὴν δυσπραγίαν, ὅτι ξένη » τῶν πλανῶν μας, μόνα ἀγνότητος χύνεις δάκρυα, » τὸ δὲ μειδίαμά σου εἶναι ὅλως οὐράνιον. Ἐρασμία » ἀθωότης! ἀλλὰ τί; κίνδυνοι σὲ περικυκλοῦσι, ὁ » φθόνος ῥίπτει κατὰ σοῦ ἅπαντα τὰ βέλη του· σὺ » δὲ θέλεις δειλιάσει, σεμνὴ ἀθωότης; θέλεις ζητήσει » ν' ἀποφύγῃς τοὺς ἀπειλοῦντάς σε κινδύνους; Ὄχι· » βλέπω σε ἱσταμένην ὀρθίαν, ἀπεκοιμισμένην, καὶ » τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην ἔχουσαν ἐπὶ βωμοῦ. »

Ὁ ἀδελφός μου ἐπεσκέπτετο ἐνίοτε τοὺς ἐρημίτας τοῦ Κομβούργου. Συνήθιζε νὰ φέρῃ μάζῃ του νέον τινὰ σύμβουλον εἰς τὸ συνέδριον (parlement) τῆς Βρεταννίας, τὸν Κ. Μαλφιλάτρην, ἐξάδελφον τοῦ ἀτυχοῦς ὁμωνύμου ποιητοῦ. Νομίζω, ὅτι ἡ Λουκίλη, λαθοῦσα, ἠσθάνθη μυστικὸν ἔρωτα πρὸς τὸν φίλον τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ὅτι ὁ κατασιγασθεὶς οὗτος ἔρως ἐπροξένει τὴν μελαγχολίαν της.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ.

Ἐπανελθὼν ἀπὸ τὸ Μομβουασσιὲ, τελευταίας χαράττω τὰς σειρὰς ταύτας ἐκ τοῦ ἐρημιτηρίου μου. Ὦ! πρέπει νὰ ἐγκαταλείψω τὰ ὡραῖά μου δένδρα. Δὲν θέλω ἰδεῖ πλέον τὴν μαγνώλιαν, ἥτις ὑπέσχετο τὸ ῥόδον της ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς Φλωριδιανῆς μου, τὴν πεῦκον τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν κέδρον τοῦ Λιβάνου, ἀφιερωμένας τῇ μνήμῃ τοῦ Ἱερωνύμου, τὴν δάφνην τῆς Γρενάδης, τὴν πλάτανον τῆς Ἑλλάδος, τὴν δρῦν τῆς Ἀμερικῆς, εἰς τοὺς πόδας τῶν ὁποίων εἰκόνισα τὴν Βίαγκαν, ἔψαλλα τὴν Κυμοδόκειαν, ἐπενόησα τὴν Βελλεδάν. Τὰ δένδρα ταῦτα ἐγεννήθησαν καὶ ηὐξήθησαν συναμα μὲ τὰ ὀνειροπωλήματά μου. Ἀλλὰ φεῦ! θέλουσι τώρα μεταβῇ εἰς ἄλλου κυριότητα· ὁ νέος αὐτῶν κύριος θέλει ἄραγε τὰ ἀγαπᾷ, ὡς ἐγώ; Θέλει ἴσως τ' ἀφήσῃ ν' ἀπολεσθῶσι, θέλει ἴσως τὰ ὑλοτομήσῃ. Ἐπέπρωτο, ὦ! οὐδὲν ἐκ τῶν ἐμῶν νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ τῆς γῆς! Ἀποχαιρετῶν τὰ δάση τοῦ Ὠλναίου, θέλω ἀναμνήσει τὸν ἀποχαιρετισμόν μου εἰς τὰ δάση τοῦ Κομβούργου. Ἅπασαι αἱ ἡμέραι μου ὑπῆρξαν ἡμέραι χωρισμοῦ. Ἡ πρὸς τὴν ποίησιν κλίσις, ἥτις μ' ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τῆς Λουκίλης, ἦν ὡς ἔλαιον χυθὲν ἐπὶ τοῦ πυρός. Τὰ αἰσθήματά μου ἔλαβον νέας δυνάμεις· ἀνέβησαν εἰς τὸν νοῦν μου καπνοὶ ματαιοδοξίας. Πρὸς στιγμὴν ἐπίστευσα εἰς τὴν εὐφυίαν μου, ἀλλ' ἐπανελθὼν ἅμα εἰς δικαίαν πρός με δυσπιστίαν, ἤρχισα ν' ἀμφιβάλλω περὶ τῆς εὐφυΐας μου ταύτης, ὡς ἀμφέβαλλον ἀείποτε. Ἔπαυσα τοῦ νὰ γράφω, καὶ ἤρχισα νὰ θρηνῶ τὴν μέλλουσαν δόξαν μου ὅπως θρηνεῖ τις τὴν παρωχημένην.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν προτέραν ἀγριάν μου, ἠσθάνθην ἔτι μᾶλλον ὅ,τι ἔλλειπεν ἀπὸ τὴν νεότητά μου. Δὲν ἠδυνάμην νὰ ἴδω γυναῖκα, χωρὶς νὰ ταραχθῶ, χωρὶς νὰ ἐρυθριάσω ἂν μὲ ἐλάλει. Ἡ δειλία μου, ὑπερβολικὴ καὶ οὕτω μετὰ πάντων, ἦν τοσαύτη πρὸς γυναῖκα, ὥςε ἐπροτίμων πᾶσαν βάσανον μᾶλλον, ἢ νὰ εὑρεθῶ μόνος μετὰ γυναικός· ἀλλὰ μόλις ἀπήρχετο, καὶ τὴν ἀνεκάλουν ὅλῃ ψυχῇ. Αἱ εἰκόνες τοῦ Οὐϊργιλίου, τοῦ Τιβούλλου καὶ τοῦ Μασιλλῶνος παρουσιάζοντο μὲν εἰς τὴν μνήμην μου, ἀλλ' ἡ μορφὴ τῆς μητρός μου καὶ τῆς ἀδελφῆς μου καλύπτουσα ταῦτα διὰ τῆς ἀγνότητος, συνεπίκνου τὸ κάλυμμα, ὅπερ ἡ φύσις ἐζήτει νὰ ἄρῃ.

Ἀλλὰ τυχαῖόν τι συμβὰν ἦρε τὸ κάλυμμα τοῦτο. Γείτων τις τοῦ Κομβούργου ἦλθε νὰ περάσῃ εἰς τὸν πύργον μας ἡμέρας τινὰς μετὰ τῆς γυναικός του, πολλὰ εὐειδοῦς. Δὲν γνωρίζω τὶ συνέβη εἰς τὸ χωρίον, καὶ ὅλοι ἔδραμον εἰς ἓν τῶν παραθύρων τῆς μεγάλης αἰθούσης διὰ νὰ περιεργασθῶσι. Πρῶτος ἐπρόφθασα ἐγὼ, ἡ δὲ ξένη ἔτρεξε κατόπιν μου. Ἠθέλησα νὰ τῆς παραχωρήσω τὴν θέσιν μου, καὶ, ἐνῶ ἐστράφην, αὕτη ἀκουσίως μ' ἔρραξε τὴν δίοδον, ὥστε ἠσθάνθην ἐμαυτὸν πιεζόμενον μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ παραθύρου. Δὲν ἤξευρα μετὰ ταῦτα τί πλέον συνέβη περὶ ἐμοῦ.

Ἐκ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, διεῖδα, ὅτι τὸ ἀγαπᾷν καὶ ἀνταγαπᾶσθαι κατὰ τὸν ἄγνωστον εἰς ἐμὲ τρόπον ἦτον ἡ ὑπερτάτη εὐδαιμονία. Ἐὰν ἔπραττον, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, ἤθελα γνωρίσει ἐν τάχει τοὺς πόνους καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ πάθους, τοῦ ὁποίου τὸν σπόρον εἶχον ἐντός μου· ἀλλὰ τὰ πάντα ἐν ἐμοὶ ἐλάμβανον χαρακτῆρα ἀλλόκοτον. Ἡ ζέσις τῆς φαντασίας μου, ἡ δειλία μου, ἡ ἐρημία μ' ἔκαμον νὰ περικλεισθῶ εἰς τὰ ἐντός μου. Ἐν ἐλλείψει ὑπαρκτοῦ ὑποκειμένου, ἐκάλουν διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ἀορίστων ὁρμῶν μου, φάσμα τι ὅπερ δὲν μὲ ἀφῆκε πλέον. Ἀγνοῶ ἐὰν ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας παρέστησεν ἕτερον ὅμοιον τούτου παράδειγμα.

ΦΑΣΜΑ ΕΡΩΤΙΚΟΝ.

Συνέθεσα λοιπὸν εἰς ἐμαυτὸν γυναῖκα ἐξ ὅλων ὅσας εἶχον ἰδεῖ. Εἶχε τὸ ἀνάστημα, τὴν κόμην, τὸ μειδίαμα τῆς ξένης, ἥτις ἐπὶ τοῦ στήθους της μὲ εἶχε θλίψει. Τῇ ἔδιδον τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς δεῖνος κόρης τοῦ χωρίου, τὸ δροσερὸν τῆς ἄλλης. Αἱ εἰκόνες τῶν ἀρχοντισσῶν τῶν χρόνων τοῦ Φραγκίσκου Α', τοῦ Ἑνρίκου Δ', τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', μοὶ ἐχορήγησαν ἄλλους χαρακτῆρας, καὶ ὑπέκλεψα τὰς χάριτας ἕως ἐξ αὐτῶν τῶν εἰκόνων τῆς Παρθένου, τῶν ἐν τοῖς ναοῖς προσηρτημένων.

Ἡ γόησσα αὕτη εἴπετό μου πανταχοῦ ἀόρατος. Συνδιελεγόμην μετ' αὐτῆς ὡς μετά τινος ὄντος ὑπαρκτοῦ· μετεβάλλετο δὲ κατὰ τὴν θέλησιν τῆς παραφροσύνης μου· ἄλλοτε παριστωμένη ὡς Ἀφροδίτη γυμνὴ, ὡς Ἄρτεμις ἐνδεδυμένη τὸ κυανόγλαυκον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὴν δρόσον, Θάλεια φέρουσα προσωπίδα χαρωπὸν, Ἥβη κρατοῦσα τῆς νεότητος τὸν κρατῆρα, συνεχῶς δὲ μεταμορφουμένη εἰς Μοῖραν, ἥτις μοὶ καθυπέτασσε τὴν φύσιν σύμπασαν. Ἀκαταπαύστως μετέβαλλον τὴν ζωγραφίαν μου. Ἀφῄρουν θέλγητρόν τι ἀπὸ τὸν τύπον τοῦτον τῆς καλλονῆς διὰ ν' ἀντικαταστήσω ἕτερον· μετήλλασσον ἐπίσης τὰς σολάς της· ἐδανειζόμην ταύτας ἐξ ὅλων τῶν τόπων, ἐξ ὅλων τῶν ἐποχῶν, τῶν τεχνῶν, τῶν θρησκειῶν. Ἔπειτα, ἅμα ἔπλαττον ἀριστοτέχνημά τι, διεσκόρπιζον ἐκ νέου ὅλα μου τὰ ἰχνογραφήματα καὶ τὰ

χρώματα, καὶ ἡ ἑνιαία ἐκείνη γυνή μου μετεμορφοῦτο εἰς πληθὺν γυναικῶν, ἐν αἷς ἐλάτρευον χωριστὰ τὰ θέλγητρά τὰ ὁποῖα ἐλάτρευσα ἀθρώως.

Ὁ Πυγμαλίων ὀλιγώτερον εἶχεν ἔρωτα πρὸς τὸ ἄγαλμά του. Ἡ μόνη μου δὲ ἀγωνία ἦτο πῶς νὰ ἀρέσω εἰς τὸ ἰδικόν μου. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εὕρισκα ἐν ἐμαυτῷ τίποτε ἄξιον νὰ μὲ καταταστήσῃ ἀγαπητόν, ἐνεδυόμην δαψιλῶς πᾶν ὅ,τι μ'ἔλλειπεν. Ἱππεύα ὡς ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης· ἔκρουα τὴν λύραν ὡς ὁ Ἀπόλλων· ἔρριπτα τὸ τόξον μετὰ πλειοτέρας τοῦ Ἄρεως ἰσχύος καὶ τέχνης, γενόμενος ποτὲ μὲν ἥρως μυθιστορήματος, ποτὲ δὲ ἱστορίας. Ὦ! πόσα συνεπεσώρευα φανταστὰ συμβάντα ἐπὶ πλασμάτων! Αἱ σκιαὶ τῶν θυγατέρων τῆς Μορβὲν, αἱ σουλτάναι τῆς Βαγδάτης καὶ τῆς Γρενάδης, αἱ δέσποιναι τῶν παλαιῶν πύργων, λουτρὰ, ἀρώματα, χοροὶ, εὐφροσύναι τῆς Ἀσίας, τὰ πάντα μοὶ ἀνῆκον διὰ τῆς φαντασίας μου.

Ἰδοὺ ἤρχετο νέα τις βασιλὶς, κεκοσμημένη μὲ ἀδάμαντας καὶ ἄνθη, ἀνερευνῶσά με, μεσονυκτίοις ὥραις, διὰ μέσου κήπου πορτοκαλεῶν, ὑπὸ τὰς ροὰς παλατίου περιβρεχομένου ἀπὸ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, εἰς τὰς μυριπνόους ἀκτὰς τῆς Νεαπόλεως, τῆς Μεσσήνης ἢ τοῦ Βοσπόρου, ὑπὸ οὐρανὸν ἔρωτος, φωτιζόμενον ἀπὸ τὴν λάμψιν τοῦ ἀστέρος τοῦ Ἐνδυμίονος. Αὕτη προχωρεῖ, ἄγαλμα ζῶν τοῦ Πραξιτέλους, ἐν μέσῳ ἀκινήτων ἀνδριάντων, ὠχρῶν εἰκόνων, τοιχογραφημάτων σιωπηλῶς λευκαινομένων ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης. Ὁ ἐλαφρὸς θόρυβος τῆς πορείας της ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων ψηφίδων μιγνύεται μὲ τὸν σιγαλὸν ψιθυρον τῶν κυμάτων· πίπτω εἰς τοὺς πόδας τῆς κυριάρχου τῶν ἀγρῶν τῆς Ἕννης, καὶ τὰ μεταξωτὰ κύματα τοῦ ἐκλελυμένου διαδήματός της ἔρχονται νὰ θωπεύσωσι τὸ μέτωπόν ὁπόταν κύπτῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου μου τὴν δεκαεξαετῆ κεφαλήν της, καὶ αἱ χεῖρές της στηρίζονται ἐπὶ τοῦ στήθους μου, τοῦ πάλλοντος ἀπὸ σέβας καὶ ἡδονήν ...

Ὅταν διελύωντο τὰ ὄνειρα ταῦτα καὶ ἀνευρισκόμην ὠνπτωχός τις καὶ ἄσημος Βρεταννὸς, ἄνευ δόξης, ἄνευ καλλονῆς, ἄνευ προτερημάτων, οὐδενὸς προσελκύων τὰ βλέμματα, καὶ μέλλων νὰ παρέλθω ἄγνωστος, καὶ ἀνέραστος, ἐκυριευόμην ὑπὸ ἀπελπισίας, οὐδὲ ἐτόλμων πλέον νὰ ὑψώσω τὰ ὄμματά μου ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς μορφῆς, ἥτις ἐγένετο ἡ σύντροφός μου.

ΔΥΟ ΕΤΗ ΠΥΡΕΤΤΟΥ, ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΙΜΑΙΡΑΙ.

Ὁ πυρετὸς οὗτος διήρκεσε δύο ὁλόκληρα ἔτη, καθ' ἃ αἱ ἰδιότητες τῆς ψυχῆς μου ἔφθασαν εἰς τὸν ἀνώτατον ὅρον τῆς ἐξάψεως. Ὡμίλουν ὀλίγον καὶ ἐπὶ τέλους παντάπασιν. Ἐσπούδαζα ἀκόμη, ἀλλ'ἔρριψα τὰς βίβλους, καὶ ἡ κλίσις μου προς τὴν ἐρημίαν ἐδιπλασιάσθη. Εἶχον ἅπαντα τὰ συμπτώματα πάθους δεινοῦ. Τὰ ὄμματά μου ἐκοίλαινον. Ἐφθειρόμην, δὲν ἐκοιμώμην πλέον· ἤμην ἀφηρημένος, σύννους, φλογερὸς, ἄσχετος. Αἱ ἡμέραι μου παρήρχοντο θλιβεραὶ, ἄγριαι, ἀλλόκοτοι, παράφρονες, καὶ ὅμως πλήρεις εὐφροσυνῶν.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ πύργου ἐκτείνετο πεδιὰς ἐσπαρμένη ἀπὸ πέτρας δρυϊδικάς. Ἐπήγαινα καὶ ἐκαθήμην ἐπὶ μιᾶς τῶν πετρῶν τούτων, περὶ ἡλίου δυσμάς· ἡ χρυσίζουσα κορυφὴ τῶν δενδρόνων, ἡ ἀναλαμπὴ τῆς γῆς, τὸ ἄστρον τῆς ἑσπέρας, στίλβον διὰ μέσου συνέφων ροδοχρόων μ' ἐπανέφερον εἰς τὰς ὀνειροπολήσεις μου. Ἐπεθύμουν νὰ ἐντρυφῶ εἰς τὸ θέαμα τοῦτο συνάμα μὲ τὸ ἰδανικόν ἀντικείμενον τῶν ἐπιθυμιῶν μου. Ἠκολούθουν νοερῶς τὸν φωστῆρα τῆς ἡμέρας· τῷ παρέδιδον νὰ ὁδηγήσῃ τὴν θεάν μου, ὅπως παρουσιάσῃ αὐτὴν ἀκτινοβόλον εἰς τὴν λατρείαν τῆς οἰκομένης. Τὸ πνεῦμα τῆς ἑσπέρας τὸ σαλεῦον τὰ χόρτα, ὁ κορυδαλὸς, ὅστις ἀπὸ τὰς ἐρείκας ἐφίπτατο ἐπὶ τῶν πετραδίων, μὲ ἀνεκάλουν εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἐπανελάμβανον τὴν ὁδὸν τοῦ πύργου, μὲ καρδίαν τεθλιμμένην, μὲ πρόσωπον κατηφές.

Τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἐγίνετο τρικυμία, ἀνέβαινα εἰς τὸν ὑψηλότερον πύργον διὰ νὰ περιεργασθῶ τὴν ἀνατροπὴν τῆς φύσεως. Ὁ κρότος τῆς βροντῆς ὑπὸ τὰ ἀετώματα τοῦ φρουρίου, οἱ χείμαροι τῆς βροχῆς, οἵτινες ἔπιπτον βοῶντες ἐπὶ τῆς πυραμιδοειδοῦς στέγης τοῦ πύργου, ἡ ἀστραπὴ, ἥτις διέσχιζε τὰ νέφη, ἐξῆπτον τὸν ἐνθουσιασμόν μου. Ὡς ὁ Ἰσμήνης ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐκάλουν τὸν κεραυνόν· ἤλπιζον ὅτι οὗτος ἤθελε μὲ φέρει τὴν Ἀρμίδαν *).

Ἄλλοτε πάλιν, ὅταν ὁ οὐρανὸς ἦτο γαλήνιος, διεπέρων τὸ πεδίον, πέριξ τοῦ ὁποίου ἐκτείνοντο λειμῶνες διηρημένοι διὰ φραγμῶν ἰτεοφύτων. Εἰς μίαν τῶν ἰτεῶν τούτων ἔστησα ἕδραν, ὡς φωλεὰν, καὶ ἐκεῖθεν ἀπομεμονωμένος μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ, πολλάκις δημέρευα μὲ τὰς ὑπολαΐδας, ἔχων πλησίον ἐμοῦ τὴν Θεάν μου. Ἡ μορφή της ἀνεμιγνύετο ἐπίσης εἰς τὰς καλλονὰς τῶν ἐαρινῶν ἐκείνων νυκτῶν, πεπληρωμένων ἀπὸ τὴν δρόσον τῆς νυκτὸς, τοὺς στεναγμοὺς τῆς ἀηδόνος καὶ τὸν μινυρισμὸν τῆς αὔρας.

Ἐνίοτε, ἐβάδιζα ἐπὶ ὁδοῦ ἐγκαταλελειμμένης, πρὸς ῥεῦμά τι ἀπὸ βλαστοὺς παραποταμίους περίφυτον. Ἠκροώμην τοὺς ἐξερχομένους θορύβους ἐκ τόπων ἐρήμων· ἔπειτα τὸ οὖς μου πρὸς πᾶν δένδρον· ἐνόμιζα, ὅτι ἤκουα τὴν λάμψιν τῆς σελήνης ἄδουσαν εἰς τὰ δάση. Ἐπροσπάθουν νὰ παραστήσω διὰ λόγων τὰς ἡδονὰς ταύτας, καὶ οἱ λέξεις ἀπέθνησκον ἐπὶ τῶν χειλέων μου ....

Εἶναι διεξοδικὸν νὰ διηγηθῶ τὰς ὡραίας περιηγήσεις, τὰς ὁποίας ἐκτελοῦσα μετὰ τῆς θεᾶς μου· πῶς, χεῖρα μὲ χεῖρα, ἐπεσκεπτόμεθα τὰ περιώνυμα ἐρείπια, τὴν Βενετίαν, τὴν Ῥώμην, τὰς Ἀθήνας, τὴν Ἱερουσαλὴμ, τὴν Μέμφιδα, τὴν Καρχηδόνα· πῶς διεπλέομεν τὰς θαλάσσας, πῶς ἐζητούσαμεν τὴν εὐτυχίαν ὑπὸ τοὺς φοίνικας τοῦ Ὀταϊτίου, εἰς τὰ μυρίπνοα ἄλση τῆς Ἀμβωνίας καὶ τῆς Τιδόρ· πῶς ἐπορευόμεθα νὰ ἐξυπνίσωμεν τὴν αὐγὴν εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ Ἰμαλάϊα· πῶς καταπλέομεν τοὺς ἱεροὺς ποταμοὺς· πῶς ἐκοιμώμεθα εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου...

Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ δὲν ἦσαν δι' ἐμὲ πλέον τίποτε. Ἐπελαθόμην μάλιστα τοῦ πρώτου, ἀλλ'ἐὰν δὲν κατεύθυνα πλέον αὐτῷ τὰς προσευχάς μου, αὐτὸς ὅμως ἤκουε τὴν φωνὴν τῆς κρυφίας ὀδύνης μου, ἐπειδὴ ἔπασχον καὶ αἱ ἀλγηδόνες εἰσὶ δεήσεις.

*) Ὡς εἰς τὸ ποίημα τοῦ Τορκουάτου Τάσσου, «Ἡ ἐλευθερωθεῖσα Ἱερουσαλὴμ.» Σ. Μ.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ.

Ὅσῳ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἦτο μελαγχολικὴ, τόσῳ πλέον ἦτο εἰς ἀχέσιν μετ' ἐμοῦ· ὁ καιρὸς τῶν παγετῶν, καθιστῶν δυσκόλους τὰς συγκοινωνήσεις, ἀπομονώνει τοὺς κατοίκους τῶν ἀγρῶν· εὑρίσκεταί τις καλήτερον μακρὰν τῶν ἀνθρώπων.

Ἠθικὸς χαρακτὴρ προσδέεται εἰς τὰς σκηνὰς τοῦ φθινοπώρου. Τὰ φύλλα ἐκεῖνα, τὰ πίπτοντα ὥσπερ τὰ ἔτη μας, τὰ ἄνθη, ἅτινα μαραίνονται ὡς αἱ ὥραί μας, τὰ σύννεφα, φεύγοντα ὡς αἱ πλάναι μας, τὸ φῶς ἐκεῖνο, ὅπερ ἀδυνατεῖ ὡς ὁ νοῦς μας, ὁ ἥλιος, ψυγόμενος ὡς οἱ ἔρωτές μας, οἱ ποταμοὶ, πηγνυόμενοι ὡς ὁ βίος μας ἔχουσι μυστηριώδεις σχέσεις μὲ τὰς τὰς τύχας μας.

Ἔβλεπα μὲ ἄφατον χαρὰν τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ὥρας τῶν τρικυμιῶν, τὴν διάβασιν τῶν κύκνων καὶ τῶν φασσῶν, τὴν συνάθροισιν τῶν κορωνῶν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς λίμνης. Ὅταν ἡ ἑσπέρα ὕψονε ἀτμὸν φαιὸν εἰς τὰς ἄκρας τῶν δασῶν· ὅταν οἱ θρῆνοι τοῦ ἀνέμου ἔκλαιον εἰς τὰ μεμαραμένα βρύα, εἰσερχόμην τότε ἐν πλήρει κατοχῇ τῶν συμπαθειῶν τῆς φύσεώς μου... Τί δὲ ἔπραττεν ἐν τούτοις ἡ ὡραία μου Δαίμων; Διὰ τῆς μαγείας της, μὲ μετέφερεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου, μ'ἐδείκνυε τὴν αἰγυπτιακὴν πυραμίδα, βεβυθισμένην εἰς τὴν ἄμμον, ὡς ἄλλοτε τὸν ἁρμορικανὸν αὔλακα κεκρυμμένον ὑπὸ τὴν μειρίκην. Ἐπευφήμουν ἐμαυτῷ, ὅτι ἔθεσα τοὺς μύθους τῆς εὐδαιμονίας μου ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῶν ἀνθρωπίνων πραγματικοτήτων.

. . . . . .

Αὐτὴ παντοῦ! αὐτὴ πάντοτε!

Ἀλλ'εἰς μάτην ἤθελα ζητήσει ἐκφράσεις νὰ παραστήσω πᾶν ὅ,τι ἠσθανόμην, πᾶν ὅ,τι ἐπάθαινα κατὰ τὸν ἰδανικὸν τοῦτον ἔρωτά μου!

Δι' ἄλλου παιγνίου τῆς φαντασίας μου, ἡ Φρύνη αὕτη, ἥτις μὲ περιέβαλλεν εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἦτο συγχρόνως δι' ἐμὲ ἡ δόξα καὶ πρὸ πάντων ἡ τιμή. Ἡ ἀρετὴ, ἐκπληροῦσα τὰς εὐγενεστέρας θυσίας της, ἡ ἀντεπίνοια, γεννῶσα τὰς ὑψηλοτέρας σκέψεις της, μόλις δύνανται νὰ δώσωσιν ἰδέαν τινὰ τῆς ἀλλοκότου ταύτης εὐτυχίας ....

Ἀλλ' ὁσάκις συνερχόμενος αἴφνης εἰς ἐμαυτὸν, κατενόουν τὴν παραφροσύνην μου, ἐρριπτόμην εἰς τὴν κλίνην μου καὶ κατέβρεχα αὐτὴν μὲ δάκρυα πικρὰ, ἅτινα οὐδεὶς ἔβλεπε, καὶ ἅ τινα ἔρρεον ἄθλια διὰ μηδέν!

Εἰς τὰ πλείστα χωρία τῆς Βρεταννίας, συνήθως τὸ γλυκοχάραγμα σημαίνουσιν οἱ κώδωνες διὰ τοὺς θνήσκοντας. Ὁ ἦχος οὗτος τοῦ κώδωνος εἶναι μονότονος, μελαγχολικὸς καὶ ἀγροτικός. Οὐδὲν ἁρμοζεν εἰς τὴν νοσηρὰν καὶ τετραυματισμένην ψυχήν μου ὡς τὸ νὰ ἐπαναφέρωμαι εἰς τὰς περιπετείας τῆς ὑπάρξεως διὰ τοῦ κώδωνος τοῦ ἀγγέλλοντος τὴν τελευτὴν αὐτῆς. Ἐφανταζόμην τὸν ποιμένα, ἐκπνεύσαντα εἰς τὴν ἄγνωστον καλύβην του, καὶ μετὰ ταῦτα ἐνταφιαζόμενον εἰς κοιμητήριον ἐπίσης ἄγνωστον. Τί ἦλθεν οὗτος νὰ πράξῃ ἐπὶ τῆς γῆς; Ἐγὼ αὐτὸς τί ἔπραττον ἐν τῷ κόσμῳ; Ἐπειδὴ τελευταῖον ἔπρεπε νὰ παρέλθω, δὲν ἦτο κάλλιον ν' ἀναχωρήσω μὲ τὴν δρόσον τῆς πρωΐας καὶ νὰ φθάσω ἐνωρὶς, ἢ νὰ τελέσω τὴν ὁδοιπορίαν μου κατὰ τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας; ...

Μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον προσκολλημένος εἰς τὸ φάντασμά μου, μὴ δυνάμενος ν'ἀπολαύσω ὅ,τι δὲν ἦν ὑπαρκτὸν, ὡμοίαζα τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους τοὺς διαπήρους, οἵτινες ὀνειροπολοῦσιν εὐδαιμονίας δι' αὐτοὺς ἀνεφικτοὺς, καὶ οἵτινες πλάττωσι μόνοι των ὄνειρον, τοῦ ὁποίου αἱ ἡδοναὶ φθάνουσι τὰς βασάνους τοῦ ἅδου. Εἶχον ἐκτὸς τούτου τὴν προαίσθησιν τῶν ταλαιπωριῶν τῆς μελλούσης τύχης μου. Ἐπινοητικὸς νὰ πλάττω ἐμαυτῷ βασάνους, ἐτέθην μεταξὺ δύω ἀπελπισιῶν· ἐνίοτε ἐνόμιζα ἐμαυτὸν ὅν τι ἀσήμαντον, ἀνίκανον νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τοῦ χυδαίου, ἄλλοτε πάλιν μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι αἰσθάνομαι ἐν ἐμαυτῷ πλεονεκτήματα, ἅτινα οὐδέποτε ἤθελον ἀναγνωρισθῆ. Μυστικόν τι προαίσθημα μὲ ἔλεγεν, ὅτι προχωρῶν εἰς τὸν κόσμον δὲν θέλω εὑρεῖ τίποτε τῶν ὅσα ἐζήτουν.

Τὰ πάντα ὑπέθαλπον τὴν πικρίαν τῶν δυσαρεσκειῶν μου· ἡ Λουκίλη ἦτο δυστυχὴς, ἡ μήτηρ μου δὲν μὲ παρηγόρει· ὁ δὲ πατήρ μου μ' ἔκαμνε νὰ αἰσθάνωμαι μόνους τοὺς τρόμους τῆς ζωῆς. Ἡ δυστροπία του ηὔξανε μὲ τὴν ἡλικίαν· τὸ δὲ γῆρας ἐσκλήρυνε τὴν ψυχήν του ὡς τὸ σῶμά του. Μ' ἐπαραμονευεν ἀκαταπαύστως διὰ νὰ μὲ ἐπιπλήττῃ. Ὁπόταν, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὰς πλανήσεις μου, ἔβλεπον αὐτὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ πυλῶνος, ἐπροτίμουν νὰ μὲ φονεύσωσι παρὰ νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν πύργον ...

Ἀλλ' ἰδοὺ ἔφθασα εἰς στιγμὴν, καθ' ἣν ἔχω ἀνάγκην ἰσχύος διὰ νὰ ὁμολογήσω τὴν ἀδυναμίαν μου. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἐπιβουλεύεται τὴν ζωήν του δεικνύει ὀλιγώτερον τὴν ῥώμην τῆς ψυχῆς του, ὅσον τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεώς του.

Εἶχα πυροβόλον τι· ἐγέμισα αὐτὸ μὲ τρεῖς σφαῖρας, καὶ μετέβην εἰς ἀποκεχωρισμένον τι μέρος τοῦ δάσους. Ἐκεῖ εἰσήγαγον τὴν ἄκραν τοῦ ὅπλου εἰς τὸ στόμα μου, ἐκτύπησα τὸ κοντάκιον κατὰ γῆς· ἐπανέλαβον τοῦτο τρὶς, ἀλλὰ τὸ ὅπλον δὲν ἐπυροβόλησεν. Ἡ ἐμφάνισις ἑνὸς ἀγραφύλακος μὲ ἀπέτρεψε τῆς ἀποφάσεως.

Δοξάζων τὴν ἀνάγκην χωρὶς νὰ τὸ ἠξεύρω καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ὑπέθεσα, ὅτι ἡ ὥρα μου δὲν εἶχεν ἔλθει καὶ ἀνέβαλον δι' ἄλλην ἡμέραν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ μου. Ἐὰν αὐτοχειριαζόμην, πᾶν ὅ,τι ἤμην συνενταφιάζετο μετ' ἐμοῦ. Οὐδὲν ἤθελε γνωσθῆ τῆς ἱστορίας, ἥτις ἤθελε μὲ φέρει εἰς τὴν καταστροφήν μου. Ἤθελα αὐξήσει τὴν πληθὺν τῶν ἀγνώστων δυστυχῶν, καὶ δὲν ἤθελα ἀκολουθήσει ἐμαυτὸν εἰς τὰ ἴχνη τῶν θλίψεών μου, ὡς ὁ τραυματίας εἰς τὰ ἴχνη τοῦ αἵματός του.

Ὅσοι ταραχθῶσιν ἀπὸ τὰς εἰκόνας ταύτας καὶ λάβωσι τὸν πειρασμὸν νὰ μιμηθῶσι τὰς παραφροσύνας μου· ὅσοι προσκολληθῶσιν εἰς τὴν μνήμην μου διὰ τῶν χιμαιρῶν μου, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶσιν, ὅτι ἀκούουσι φωνὴν τεθνεότος. Ἀναγνωστὰ, τὸν ὁποῖον

δὲν θέλω γνωρίσει ποτὲ, οὐδὲν ἔμεινεν, οὐδὲν ἄλλο μένει ἐμοῦ, παρὰ τὸ ὅ,τι εἰμὶ ἐν ταῖς χερσὶ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὅστις μ'ἔκρινεν. Κ. ΠΩΠ.

Η ΟΡΓΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ.

Τῆς Παλλάδος τὸ χῶμα πατήσας,
Μὲ χαρὰν καὶ μὲ σέβας
Ἐντωάμα ἐστράφην κινήσας
Πρὸς τὰ ἔργα αὐτῆς τὰ λαμπρά·
Πλὴν ἐστάθην μὲ κρύας τὰς φλέβας,
Ἅμα εἶδα τὰ πάντα νεκρά.

Πῶς θὰ εὕρω ἐνόμιζα νέους
Ἀπελλεῖς καὶ Φειδίας.
Πῶς θὰ εὕρω τοῦ πρώτου μας κλέους
Καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν ζηλωτάς.
Πλὴν δὲν εἶδα ἢ πέτρας τραχείας,
Ἔνθα κ'ἔνθα ῥιμμένας κι' αὐτάς.

Παρευθὺς πρὸς ἐρήμους ταχέως
Ἐπορεύθην δακρύων·
Ἐπὶ βράχου ἀνέβην τραχέος,
Κ'ἐκτυλίσσας τρεμούσας χορδὰς,
Κ' εἰς τὴν λύραν μου ταύτας τανύων,
Πικρὰς ἔψαλα μόνος ᾠδάς.

Δύω δ'ὥρας θρηνήσας καὶ κλαύσας,
Ἀνηγέρθην μὲ στῆθος
Πάλλον· κάτω τὴν λύραν δὲ θραύσας,
Ἀνεχώρησα χύνων ἀράν.
Πλὴν ἐστράφην κ'ἐστάθην ὡς λίθος
Μετεώρου ἰδὼν τὴν φοράν.

Ὑψηλὰ στὴν Ἀκρόπολιν εἶδον
Νὰ κατέλθῃ τὸν δρόμον
Φωτοβόλος χορὸς νεανίδων·
Καὶ ἐγγὺς τοῦ Θησείου ἐλθὼν,
Τοῦ Φειδίου ἐζήτει τὸν δόμον,
Τὸν Φειδίαν νὰ εὕρῃ ποθῶν.

Ὁ χορὸς ὁ οὐράνιος ἦτον,
Ὁ Ἀπόλλων αἱ Μοῦσαι
Κ' ἡ αθῶα τριὰς τῶν Χαρίτων.
Πλὴν εἰς μάτην παντοῦ αἱ θεαὶ
Τὸν περίδοξον λάτριν ζητοῦσαι,
Τὸ πικρὸν ἐξεφώνουν οὐαί!

Μετὰ λύπης πολλῆς ἐθεώρουν
Τοὺς ναοὺς κρημνισμένους.
Καὶ ἂν ἦν' ἡ πατρίς των ἠπόρουν
Αὔτ' ἡ γῆ ἡ γυμνὴ καὶ νεκρά.
Καὶ ὁμοῦ μ' ὀφθαλμοὺς δακρυσμένους
Αὐτὰ ἔλεγον ὅλαι πικρά·

Ποῦ οἱ χρόνοι κ' οἱ ἄνδρες οἱ τότε,
Οἱ ναοὶ καὶ οἱ τάφοι!
Οἱ τῆς Δόξης θερμοὶ θιασῶται,
Καὶ τὰ τρόπαι' αὐτῶν τὰ πολλά!
Τώρα φεῦ! εἰς αὐτὰ τὰ ἐδάφη
Τοῦ ὀλέθρου ὁ Δαίμων γελᾷ.

Ποῦ ὁ φίλος μας φεῦ, ὁ Φειδίας,
Ὅτε πέτρας κομίζων
Ἐκ Πεντέλης μετὰ εὐλαβείας,
Μὲ τὸ γόν' εἰς τὴν γῆν ταπεινὸν
Μᾶς ἐζήτ' ὑψηλὰ ἀτενίζων
Τῶν θεῶν τὸν εὐρὺν οὐρανόν!

Κ' εἰς ἀχλὺν ἀντικρὺ φωτοβόλον
Τοὺς θεοὺς διακρίνων,
Αὐτὸς μόνος ἑώρα ἐξ ὅλων
Τὴν θεότητα ὅλην γυμνήν,
Καὶ τὸν λίθον ἐποίει ἐκεῖνον
Δορυφόρον Παλλάδα σεμνήν.

Εἰς τὸν τάφον ὁ φίλος μας κεῖται.
Ἡ δ' Εὐρώπη λαβοῦσα
Τὰ ὡραῖά του ἔργα μιμεῖται.
Κ'ἡ πατρὶς ἡ Ἑλλάς μας ἡ νῦν,
Εἰς αὐτὰ ἀδιάφορος οὖσα,
Διατρέχει ὁδὸν σκοτεινήν.

Ἂν ἐντεῦθεν μακρὰν διωχθεῖσαι
Πρὸ αἰώνων αἱ Μοῦσαι,
Καὶ παντοῦ φιλικῶς ξενισθεῖσαι,
Ἐωρῶμεν τὰ πάντ' ἀμαυρά·
Τώρα πάλιν ὀπίσω ἐλθοῦσαι,
Φεῦ, τί βλέπομεν! ποία χαρά!

Εἰς τῆς λύρας μας πάλαι τὸν τόνον
Ὁ λαὸς μεθυσμένος
Τὸν ναόν μας τὸν θεῖον κυκλώνων,
Μᾶς ἀνύψου βωμοὺς μὲ τιμάς.
Ἀλλὰ φεῦ! τώρα μ'ἄγριον μένος
Τοὺς πατεῖ κατατρέχων ἡμᾶς.

Φιλομούσων χορεία νὰ ἴδῃ
Τὸν ναόν μας διψῶσα,
Ἀδροτάτας δαπάνας της δίδει.
Ἀλλὰ φεῦ! ἐναντίος χορὸς
Κατατρώγει τὰ δῶρα τὰ τόσα
Καὶ ἡμᾶς κολαφίζει σκληρῶς.

Τοὺς φιλτάτους ἡμῶν θιασώτας
Κατατρέχει· τὸ στῆθος
Τοὺς πατάσσει, καὶ θέλει τὰς πρώτας
Νὰ τοὺς πνίξῃ γλυκείας φωνάς.
Κι'αὐτοὶ κρύοι, λιπόντες τὸ πλῆθος,
Ἐρημίας ζητοῦν μακρινάς.

Εἰς τοῦ θείου ἡμῶν Ἑλικῶνος
Τοὺς αὐγάζοντας ὤμους
Ἂς πετάξωμεν ὅλαι συγχρόνως.
Καὶ τοὺς φίλους ἡμῶν τοὺς πιστοὺς
Εἰς αὐτοὺς ἂς δεχθῶμεν τοὺς δόμους,
Κι'ἂς συμψάλωμεν μόνον μ'αὐτούς.

Αὐτὰ εἶπε, κ'εὐθὺς φωτοβόλος
Ὑψηλὰ ἐπετάθη
Τῶν θεῶν ὁ χορὸς αὐτὸς ὅλος.
Πλὴν πολὺν δὲν τὸν εἶδα καιρόν.
Εἰς τὰ νέφη ἐκρύβη κ' ἐχάθη.
Κ'ἐγὼ ἔμεινα ἀκόμη ὁρῶν.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ Κ. ΚΑΡΥΔΗΣ.